

**T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ ÇOCUK ŞİİRLERİNDE GEÇEN İLETİLERİN
SINIFLANDIRILMASI (1911-1923)**

Remziye ÇÖLGEÇEN

**Danışman
Doç. Dr. Mehmet YILMAZ**

ADYAMAN-2018

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Mehmet YILMAZ danışmanlığında, Remziye ÇÖLGEÇEN tarafından hazırlanan “Milli Edebiyat Dönemi Çocuk Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılması (1911-1923)” başlıklı çalışma 12/01/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Ahmet AKKAYA

İmza:

Danışman: Doç. Dr. Mehmet YILMAZ

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd.Doç. Dr. Salim DURUKOĞLU

İmza:

08/02/2018

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Mücahit ÇELİK

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Milli Edebiyat Dönemi Çocuk Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılması” başlıklı çalışmanın tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

12/ 01/ 2018

İmza

Remziye ÇÖLGEÇEN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Milli Edebiyat Dönemi Çocuk Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılması (1911-1923)

Remziye ÇÖLGEÇEN

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ocak, 2018

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin sınıflandırıldığı bu çalışmada öncelikle alanyazın ile ilgili kaynak temin edilmiştir. Çalışmayla ilgili temin edilen bu kaynaklar çeşitli yönlerden ele alındıktan sonra bu kaynakların Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler açısından incelenmesine karar verilmiştir. İlk aşamada çalışmanın üst kuramı olan iletiler ve bu iletilerin sınıflandırılması üzerinde durulmuştur. Daha sonra Milli Edebiyat Dönemi şiiri ve bu şiirleri yazan şairler hakkında bilgiler verilmiştir. Bunun yanı sıra Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için yazılmış şiirlerin sınıflandırılması yapılarak bu şiirlerde geçen iletiler belli başlıklar altında açıklanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinin iletiler açısından zengin olduğu tespit edilmiştir. Dönemin şartlarına bağlı olarak şairlerin içinde bulunduğu millî duygu farklı iletiler şeklinde şiirlere yansımıştır.

Çalışmada; Alaettin Gövsa, Ali Ulvi Elöve, Ali Ekrem Bolayır, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Mehmet Akif Ersoy, Aka Gündüz ve Mehmet Emin Yurdakul'un çocuklar için kaleme aldığı şiirler incelenmiştir. İnceleme sonucunda şiirler; kişisel, toplumsal, ulusal, dini, ahlaki, evrensel, ekonomik ve diğer iletiler yönünden sınıflandırılmıştır. Tezin bulgular bölümünde iletilerin sınıflandırılması tablolarla gösterilmiştir. Kaynak taramasına dayanan bu çalışma, nitel araştırma modellerinden doküman incelemesine dayanır.

Anahtar Kelimeler: İleti, İletilerin Sınıflandırılması, Milli Edebiyat Dönemi, Çocuk Şiirleri.

ABSTRACT

Master Thesis

Classification of Messages in The Child Poems of National Literature Period

(1911-1923)

Remziye ÇÖLGEÇEN

Department of Turkish Education

Adiyaman University Institution of Social Sciences

January, 2018

In this study in which the messages of the poems of child literature in the National Literature Period are classified, it was initially started by the procurement of literature resources. After those resources related to the study are handled from various aspects, it has been decided to examine these resources in the sense of the messages of the child literature poetry in the National Literature Period. At first, it is focused on the messages which are the meta-theories of this study, and on the classification of those messages. Then, the information on the National Literature Period poetry and the poets of those poems have been provided. Alongside this, the messages in the child poems written in the National Literature Period were explained according to specific titles by the classification of those child poems. As the results of findings of the study, it has been identified that the National Literature Period child poems are rich in terms of messages. Depending on the conditions of the period, the national affections in which the poets exists are projected to the poems as various messages.

In this study, the poems which were written for children by Alaettin Gövsa, Ali Ulvi Elöve, Ali Ekrem Bolayır, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Mehmet Akif Ersoy, Aka Gündüz and Mehmet Emin Yurdakul have been examined. As a result of research, the poems are classified according to the personal, social, national, religion, moral, universal, economical and other messages. In the indication part of the thesis, the classification of the messages is shown in the tables. This study based on source scanning is based on document analysis from qualitative research models.

Keywords: Message, Classification of Messages, National Literature Period, Child Poems

ÖN SÖZ

Milli Edebiyat Döneminin çocuk kavramı ve çocuk eserleri açısından önemli olduğu yapılan son çalışmalarla öğrenilmiştir. Bu dönemde şairler dönemin sosyal ve siyasal şartlarından yola çıkarak şiirler kaleme almışlardır. Döneme hâkim olan millî duyguyu vurgulayan iletilerin yazıldığı şiirlerle çocuklar bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. İletiler yoluyla çocuklarda toplumsal farkındalık oluşturulmuştur. Bu çalışmada Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazan Alaettin Gövsa, Ali Ulvi Elöve, Ali Ekrem Bolayır, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, M. Akif Ersoy, Aka Gündüz ve Mehmet Emin Yurdakul'un çocuk şiirleri kişisel, toplumsal, ulusal, dini, ahlaki, evrensel, ekonomik ve diğer iletiler yönünden sınıflandırılmıştır.

Tezin anlaşılabilirliğinin arttırılması için çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde iletiler konusu irdelenip Milli Edebiyat Döneminin şiir anlayışı ve Milli Edebiyat Döneminin çocuk şiirleri ve şairleri hakkında bilgi edinerek araştırmanın zemini oluşturulmuştur. Çalışmanın üçüncü bölümünde çalışmanın modeline, örneklem ve evrenine veri toplama tekniklerine ve veri analizine değinilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde örneklem olarak seçilen şairlerin şiirleri iletiler yönünden incelenip kişisel, toplumsal, ulusal, dini, ahlaki, evrensel, ekonomik ve diğer iletiler yönünden sınıflandırılmıştır. Çalışmanın beşinci bölümünde ise çalışmanın sonucu açıklanarak çalışmanın önerileri belirtilmiş ve son olarak çalışma ile ilgili kaynakçaya yer verilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde benden desteğini esirgemeyen aileme manevi desteğini esirgemeyen meslektaşım Ceren ÖNCÜL UĞUR'a lisans ve yüksek lisans döneminde alanımda oluşturduğu sağlam alt yapı için Doç. Dr. Ahmet AKKAYA'ya, ders programımı yüksek lisans ders programıma uyumlu hazırladıkları için Ahmed Arif Ortaokulu idaresine, deneyimi ve bilgi birikimiyle her daim bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Mehmet YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Adıyaman, Ocak, 2018

Remziye ÇÖLGEÇEN

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Bu çalışma Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazan Alaettin Gövsa, Ali Ulvi Elöve, Ali Ekrem Bolayır, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, M. Akif Ersoy, Aka Gündüz ve Mehmet Emin Yurdakul'un çocuk şiirlerinin iletiler yönünden sınıflandırılmasından oluşmaktadır. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleri çocuklar için yazılmış şiirlerin temelini oluşturmaktadır. Bu dönemde yazılmış çocuk şiirlerinin iletiler yönünden sınıflandırılması şiirleri günümüzde inceleyecekler için kolaylık sağlayacaktır. Şiirleri iletiler yönünden sınıflandırmak şairlerin döneme bakış açılarını tespit etmek boyutunda katkı sağlayacaktır. Şiirlerin incelenmesi sonucunda şiirlerin günümüzde çeşitli materyal ve görsellerle desteklenerek öğretim sürecine katkı sağlayabileceği zenginlikte olduğu tespit edilmiştir. Şiirlerin Türkçe ders kitaplarına eklenerek öğretime dâhil edilmesi çocukların milli benliklerinin oluşumuna ve milli kültürün gelişmesine de sağlayacaktır.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI.....	5
1.5. TANIMLAR	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İLETİ	7
2.1.1. Edebî Metinlerde İletiler.....	8
2.1.2. Çocuk Edebiyatında Eserlerinde İletiler.....	10
2.1.3. İletilerin Sınıflandırılması.....	12
2.1.3.1. Sunuluş Biçimlerine Göre İletiler.....	13
2.1.3.1.1. Dolaylı Yoldan Aktarılan İletiler	13
2.1.3.1.2. Doğrudan Aktarılan İletiler	14
2.1.3.2. Amaçlarına Göre İletiler	14
2.1.3.2.1. Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler	14
2.1.3.2.2. Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler	15
2.1.3.2.3. Ahlaki Gelişimi Destekleyen İletiler	16
2.1.3.3. İçeriklerine Göre İletiler	17
2.1.3.3.1. Ulusal İletiler	17
2.1.3.3.2. Evrensel İletiler	18
2.1.3.3.3. Dini İletiler	19
2.1.3.4. Diğer İletiler	19
2.2. MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ.....	20

2.2.1. Milli Edebiyat Döneminde Şiir.....	26
2.2.2. Milli Edebiyat Döneminde Çocuk Şiirleri.....	29
2.2.2.1. Mili Edebiyat Döneminde Çocuk Şiirleri Yazan Şairler.....	31
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	35
2.3.1.İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	44
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM VE EVRENİ.....	44
3.3. VERİLERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	45
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	45

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	47
4. 1. 1. Çalışkan Olma.....	47
4. 1. 2. Saygılı Olma.....	53
4. 1. 3. Merhametli Olma.....	54
4. 1. 4. Fedakâr Olma.....	56
4. 1. 5. Oyun.....	56
4.2. TOPLUMSAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	58
4. 2. 1. Birlik ve Beraberlik Bilinci Taşıma.....	59
4. 2. 2. Eğitime Önem Verme.....	59
4.3. AHLAKİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	62
4. 3. 1. Doğruluk/ Dürüstlük.....	63
4. 3. 2. Erdemli Olma.....	64
4. 3. 3. Hoşgörülü Olma.....	65
4.4. DİNİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	66
4. 4. 1. Allah Sevgisi.....	66
4. 4. 2. İbadet.....	69
4. 4. 3. Dua.....	72
4. 4. 4. Sabır.....	74
4.5. EKONOMİK GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	74
4. 5. 1. Tutumlu Olma.....	74

4. 5. 2. Üretmek.....	75
4.6. ULUSAL DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	77
4. 6. 1. Bayrak Sevgisi.....	77
4. 6. 2. Dil Sevgisi.....	79
4. 6. 3. Türklük Bilinci.....	79
4. 6. 4. Vatan Sevgisi.....	83
4. 6. 5. Cesur Olma.....	87
4. 6. 6. Şehit Olma.....	89
4.7. EVRENSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER.....	90
4. 7. 1. Özgürlük.....	91
4. 7. 2. İnsanlığa Duyulan Sevgi.....	92
4.8. DİĞER İLETİLER	92
4. 8. 1. Sevgi.....	93
4.8.1.1. Tabiat Sevgisi	93
4.8.1.2. Anne Sevgisi.....	94
4.8.1.3. Aile Sevgisi.....	96
4.8.1.4. Hayvan Sevgisi	96
4.8.1.5. Çocuk Sevgisi.....	97
SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA	106
ÖZ GEÇMİŞ.....	113

KISALTMALAR LİSTESİ

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğeri

Haz. : Hazırlayan

Ed. : Editör

Hz. : Hazreti

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Şairler ve İncelenen Çocuk Şiirleri	46
Tablo 2: Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı.....	98
Tablo 3: Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı.....	98
Tablo 4: Ahlaki Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı	99
Tablo 5: Dini Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı.....	99
Tablo 6: Ekonomik Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı	99
Tablo 7: Ulusal Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı	100
Tablo 8: Evrensel Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı	100
Tablo 9: Diğer İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Milli Edebiyat Dönemi Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılma Oranları.101

GİRİŞ

Edebî metinlerde yazarın okuyucusuna vermek istediği mesaja ileti denir. İleti, bir metinde veya iletişim sürecinde verilmek istenen temel düşüncedir. Yani metnin ana düşüncesidir. Okurun metinden beklediği, metnin yazarının ise eserini oluşturma amacına ileti denir. Her edebî metnin okuyucuya vermek istediği bir iletisi vardır. “Hemen her edebî eserin, bir hedef kitlesi ve bu kitleye iletildiği bir mesajı vardır” (Arseven, 2005: 42). Edebî metinlerin yazılma amacı iletidir. Bu ileti/iletiler metnin temel dokusunu oluşturan tutarlılık, bağdaşıklık, bilgisellik, durumsallık, metinlerarasılık ve amaçlılık ilkesi çerçevesindedir. Amaçlılık ve durumsallık daha çok metnin iletisi ve türü ile ilgilidir.

Yazarlar iletilerini okura sunarken değişik yollar kullanır. Yazar vermek istediği iletiyi doğrudan veya dolaylı olarak okura aktarır. Bu aktarım gerçekleştirilirken iletiler sosyal, kişisel, ulusal, evrensel, ekonomik, dini ve ahlaki gelişimini sağlayan iletiler olarak sınıflandırılır.

Edebî metinler oluşturulurken iletileriyle yazıldıkları döneme ışık tutarlar. Bu ileti metnin yapısını oluşturan amaçlılık ilkesiyle ilgiliyken dönemin yaşam koşullarına ve metnin türüne bağlı olarak iletinin belirlenmesi ise durumsallık ile ilgilidir. Bu yüzden yazarlar, dönemin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik özelliklerini metne yansıtırlar. Bir bakıma edebî metinler yazıldıkları döneme ayna tutarlar. Döneme hâkim olan anlayış ve düşünüş tarzı sanatçılar tarafından metne sindirilerek farklı iletilerle okuyucuya sunulur.

Her edebî metin, ait olduğu dönemin özelliklerini taşır. Çünkü o dönemde ortaya konulmuş insan başarılarının ve bilgi birikiminin tümünden yararlanarak oluşur. Bunun yanı sıra edebî metin, yazıldığı veya olduğu dönemin dilinin özelliklerini yansıtır. Kısaca edebî metin; teması, işlenişi, dili, yansıttığı zevk ve anlayışla tarihi belge özelliği de taşır (Aktaş, 2011: 25-26).

Her metnin bir iletisi vardır. Dolayısıyla çocuklar için yazılan eserlerin de bir iletisi vardır. Çocuklar için oluşturulan eserlerde iletiler farklı bir şekilde aktarılır. Bu iletiler çocuğun yaşına, cinsiyetine, eğitim düzeyine ve eserin dil ve anlatım bakımından

çocuk edebiyatı özelliklerine uygun olarak verilir. Çocuklar için yazılan eserlerde verilmek istenen ileti çocuğa göre olmalıdır. Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine paralel eserler oluşturulmalıdır.

Milli Edebiyat Döneminde çocuk kavramı yeni bir kavramdır. Çocuklar için eserler veren çocuk edebiyatı 19. yüzyıldan sonra önem kazanmıştır. Bu yüzden dönemin şartlarını yansıtan çocuklara yönelik eserler kaleme alınır. Farklı türde eserler verilerek çocuklara yönelik öyküler, masallar ve şiirler vb. yazılır. Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için iletiler açısından zengin şiirler yazılmıştır. Türk milletinin zor zamanlar geçirdiği Milli Mücadele döneminde şairler, şiirleri aracılığıyla çocuklar için eser/eserler kaleme alıp çocukları eğitmeye çalışmıştır. Bu döneme ait çocuk şiirleri incelendiğinde milli iletileri aktaran şiirlerin daha yoğun olduğu görülmüştür.

Milli Edebiyat Döneminde şairler çocuklara yönelik şiirler kaleme alır. Darülmualimin müdürü Satı Bey'in çağrısıyla Ali Ulvi Elöve, İbrahim Allaettin Gövsa, Tevfik Fikret gibi şairler çocuklara yönelik şiirler kaleme alır. Şiirlerde özellikle Türklük, din, vatan sevgisini vurgulayan iletilere yer verilir. Bu iletiler döneme de adını veren millilik kavramından şüphesiz etkilenir. Milli bir edebiyat ve halkta milli bilinç oluşturmak şairlerin temel gayesi olur. Şairler geleceğin emanetçileri olan çocuklara ulaşmak için eserlerinde millî duyguyu taşıyan iletilere yer vermişlerdir.

Edebî eserler yazıldıkları dönemin şartlarına göre şekillendiği için eserler yazıldığı dönemin özelliklerini içinde barındırır. Bu bağlamda Milli Edebiyat Dönemindeki şiirlerin iletilerinin belirlenmesi, Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinin sınıflandırılması açısından önem taşır. Bunun yanı sıra söz konusu Milli Edebiyat Dönemi şiirlerindeki iletiler olunca metnin durumsallık unsuru, başka bir deyişle şiirlerin hangi iletiler/durumlar bakımından ön plana çıktığı da önem kazanır.

Bu çalışmada Milli Edebiyat Döneminin çocuk şiirlerinde yer alan iletilerin sınıflandırılması üzerinde durulmuştur. Çalışmanın bulgular bölümünde şiirlerde yer alan iletiler sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada başlıklar oluşturularak şiirlerde geçen iletiler tek tek tespit edilmiştir. Milli Edebiyat Dönemindeki şairler millî bilinci gelecek nesillere aktarmak için vatanseverlik, din, vicdan, Türklük, hoşgörü gibi manevi değerleri geleceğin sahipleri olan çocuklara şiirler yoluyla aktarmaya çalışmıştır. Çünkü

insanların davranışları bu değerler çerçevesinde şekillenir. Çocuklarda milli bilinç oluşturmak bu dönem şairlerinin amacı olur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Sosyal hayat içerisinde aktarılmak istenen bazı değerler vardır. Değer, bir toplumda yer bulmuş duyuş düşünüş tarzıdır. İnsanların davranışlarını iyilik, kötülük, doğruluk vb. yönlerden etkileyen kurallar bütünüdür. Bu değerler eserlerde iletiler yoluyla aktarılır. İleti, yazarın okuyucusuna vermek istediğı mesajdır. Her metnin mutlaka bir iletileri vardır. İleti edebî metinlerin çatısıdır. Edebî metinlerde verilmek istenen ileti, genellikle örtük bir şekilde aktarılır. Metinde doğrudan bulunmaz. Metnin iletilerini bulmak okuyucuya bırakılır. Bu yüzden metinler oluşturulurken eser hitap ettiğı okuyucu kitlesine göre oluşturulmalıdır. Bir eser çocuklar için yazılmışsa çocuğun gelişimine uygun olmalıdır. Eserde kullanılan dil ve anlatım çocuğa göre olmalıdır.

Millî Edebiyat dönemi şiirlerinin çocuklar için önemli iletiler taşıdığı düşünülerek bu çalışmada, Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler belirlenmeye ve sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Bu konu çerçevesinde çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır?

1. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler nelerdir?
2. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin içerik bakımından dağılımı nasıldır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletileri çocuk edebiyatı çerçevesinde incelemektir. Çalışmada Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletileri tematik olarak sınıflandırmak amaçlanmıştır. Bununla birlikte milli olma bilincinin çocukluk çağından itibaren öğretilmesi gerekliliğı düşüncesinin bu dönemden itibaren nasıl oluştuğı irdelenecektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Teknolojik gelişmelerin ve popüler kültürün etkisini gösterdiği günümüzde edebî ürünler çok önemli bir hal almaktadır. Bir milletin başka kültürlerin etkisi altına girmeden edebî ürünlerini nesiller boyu aktarması gerekir. Türk edebiyatı için önemli bir dönem olan Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edilmesi akademik açıdan önemli bir kaynaktır. Tarihte yaşanan olayların benzer bir şekilde tekrar yaşanabilmesi ve o dönemde yazılan eserlerde geçen iletilerin tespiti hem günümüze hem de geçmişe dönük inceleme yapacaklar için önemli bir kaynaktır.

Çalışmamızda Aka Gündüz'ün şiirleri Arap alfabesinden günümüz Türkçesine latinize edilmesi bu şiirlerin okunabilmesi ve anlaşılması açısından önemli bir kaynak olacaktır. Ayrıca şiirlerde geçen iletilerin sınıflandırılması okurun metni yorumlamasına yardımcı olacaktır. Bir milletin ecdadını tanıması, yaşadığı zorlukları öğrenmesi ve sahip olduğu milli değerleri bilmesi çocuk edebiyatının öğreticilik boyutunda önemli bir şeydir. Milli değerler kişiliğin oluşumunda önemli bir paya sahiptir. Çalışmamızda, iletiler aracılığıyla aktarılan değerlerin tespit edilerek aktarılması çalışmanın toplumsal açıdan önem arz ettiğini de göstermektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışma, Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edilmesinden ibarettir. Çalışma, Milli Edebiyat Döneminde çocuklara yönelik şiirler yazan Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ali Ekrem Bolayır, Ali Ulvi Elöve, İbrahim Alaettin Gövsa, Tevfik Fikret, Mehmet Âkif Ersoy ve Aka Gündüz'ün çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tematik olarak sınıflandırılmasından oluşmaktadır. İsmi geçen şairlerin ortaya koydukları eserler, genel olarak dönemin çocuk şiirlerinin karakterini yansıttığı için çalışma bu isimlerle sınırlandırılmıştır. Söz konusu dönem incelendiğinde zaten çocuk şiirleri ile ilgili en önemli eserleri bu isimlerin verdiği görülür.

1.5. TANIMLAR

İletişim: “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” (Türkçe Sözlük, 2011: 1173).

İleti: “Yazı ve sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj” (Türkçe Sözlük, 2011: 1173). “İleti de gönderen ile alan arasında iletilen olan duygu, düşünce ya da istektir; edebî eser aracılığıyla verilmek istenen ana düşüncedir” (Kaplan, 2013: 107).

Kaynak: “Kaynak; herhangi bir duygu, düşüncenin iletilmesinde pay sahibi olan kişi ya da topluluktur” (Kaplan, 2013: 106).

Alıcı: “İletişim sürecinde alıcı kaynağın gönderdiği iletiye hedef olan kesimdir.” (Yüksel, 2011: 21).

Dönüt: İletişim sürecinde alıcının geri bildirim vermesidir.

Kanal: “İletiyi kaynaktan alıcıya götüren araçtır” (Yüksel, 2011: 20).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İLETİ

İleti kavramı iletişim sürecinin bir parçası olduğu için iletişim sözcüğünün ne olduğu üzerinde durmak gerekir. İletişim, “duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon” şeklinde tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2011: 1173). Toplumsal yaşamın vazgeçilmez öğelerinden biri olan iletişim insanların yaşamlarını sürdürmeleri için temel bir zorunluluktur.

Dil ile iletişim birbiriyle ilişkili iki kavramdır. “Dilsel iletişim başka bir konuşan özne ya da alıcıya yönelik sözce üreten bir konuşan özne ya da konuşucu arasında gerçekleşen bir alışveriştir” (Kıran ve Kıran, 2012: 81). Tanımdan da anlaşılacağı üzere iletişim süreci sözle veya yazıyla kişiler arasında bir iletinin karşılıklı bir şekilde aktarıldığı bir süreçtir. Bu iletişim sürecinde iletişimi başlatan kişi kaynaktır. Bu kaynağın bir alıcısı ve bu alıcıya gönderilmesi gereken bir iletisi vardır. Tüm bu öğelerin bir araya gelmesi iletişim sürecini başlatır.

İletişim süreci öğeleri; kaynak, ileti, kanal, alıcı ve dönüttür. İletişim sürecinde verilmek istenen iletiyi alıcıya gönderen kişi kaynaktır. Sözlü iletişimde sözü söyleyen iletişimi başlatan kişi kaynaktır. Yazılı iletişimde ise eseri yazandır.

“Kaynak; herhangi bir duygu, düşüncenin iletilmesinde pay sahibi olan kişi ya da topluluktur” (Kaplan, 2013: 106).

İletişim sürecinde her kaynağın iletisini gönderdiği bir alıcısı vardır. Sözlü iletişimde alıcı sözün muhatabı yazılı iletişimde ise okurdur.

İleti ise kaynak ve alıcının ortak amacıdır. İletişimde anlatılmak istenendir. “İleti de gönderen ile alan arasında iletilen olan duygu, düşünce ya da istektir; edebî eser aracılığıyla verilmek istenen ana düşüncedir” (Kaplan, 2013: 107).

Kanal ise iletişimi gerçekleştiren yoldur. Söz, yazı ve simgeler iletişim sürecinde kanal olarak kullanılabilir.

İletişim sürecini başarılı bir şekilde sürdürmeyi sağlayan bir diğer öge de dönüttür. İletişim sürecinde alıcının geri bildirim vermesidir. Edebî metinlerde okurun geri bildirimini esere yüklediği anlamdır.

Bütün bu öğelerin bir araya gelmesi iletişim sürecini başarılı bir şekilde sürdürür. İnsanların sosyalleşmesi için karşılıklı bir iletişim süreci gerçekleştirmeleri gerekir. Fiziksel ihtiyaçlarımız nasıl temel bir ihtiyaçsa duygu, düşünce ve isteklerimizi karşı tarafa aktarmak da bir ihtiyaçtır. Bu sürecin gerçekleşmesi sağlıklı bir iletişim modelini gerekli kılar. Görüyoruz ki iletişim süreci için ileti kavramı önemli faktördür. “İleti, kaynaktan alıcıya gönderilen bir uyarı, bir düşünce, duygu, kanı ya da bilginin kaynak tarafından kodlanmış halidir” (Yüksel, 2011: 15). İleti, kaynağın alıcısına gönderdiği içerik bütünüdür. Bu içerik duygu, düşünce veya görüşlerin çeşitli simgelerle kodlanması sonucu ileti halini alır. Kaynak, iletişim sürecinde iletisini alıcıya aktarmayı amaçlar. Bu yüzden iletişimin temel amacı iletidir.

İnsanlar arasında iletişimin gerçekleşmesi için bir iletinin olması gerekir. İleti, verilmek istenen istek, duygu ve düşüncedir. İletişim sürecinin gerçekleşmesi için ileti önemli bir öğedir. İletişim sürecinin amacı ileti olduğu için bu iki kavram birbirinden ayrı değerlendirilemez. İnsanlar duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmak ister. Bu aktarım süreci de iletişim yoluyla olur. İletişim sürecinin amacı alıcıya bir ileti aktarmaktır.

2.1.1. Edebî Metinlerde İleti

Edebî metin, bir düşünceyi veyahut bir anlayışı dönemin şartlarını içinde barındırarak aktaran ürünlerdir. “Edebî metin; diğer sanat eserleri gibi yaşanan, düşünülen, tasarlanan gerçekliği eserin ortaya koyulduğu dönemin zihniyeti, zevki ve anlayışından yorumlayıp, dönüştürerek insana ait bir özelliği somut biçimde ifade eder” (Aktaş, 2011: 22). Her metnin mutlaka bir iletisi vardır. Edebî metinlerde de yazarın yani kaynağın okuyucusuna aktarmak istediği bir iletisi vardır. Bir bakıma ileti, yazarın yazıyı yazma amacıdır. Edebî metinlerdeki iletiler herkeste ayrı bir şey çağırır. Okuyucu iletileri farklı şekilde yorumlayabilir. “Yazınsal yapıtlarda yazarın metni tek

anamlı, bir bakıma yalınlaştırılmış olsa bile, okur hiçbir zaman iletinin tmnn algılayamaz. Okuma eylemi hem okurun bilincinden hem de yazarın iletisinin süzgecinden geğer” (Kıran ve Kıran, 2012: 89).

Edebî metinler kurmaca metinlerdir. Dolayısıyla anlatılan olaylar da geręeklikten uzaktır. Bu metinlerde verilmek istenen ileti rtk Şekilde verilir yani ileti okurun yorum gücüne bırakılır. Her eser her okuyucuda farklı duygular bırakır ve eser her okuyuşta yeni bir Şekil alır. Edebî metinlerde ileti öğretici metinlerdeki iletiler gibi değildir. Öğretici metinlerde verilmek istenen ileti doğrudan verilir. Okur verilmek istenen düşünceyi dolaysız bir Şekilde anlar ve bu konuda kesin varsayımlarda bulunabilir. Fakat kurmaca metinlerde kesin bir hükme varılmaz. Farklı bakış açıları ile eser yorumlanıp Şekillenir.

Edebî metinde yaşanan geręeklik olduğu gibi anlatılmaz. Anlatılırsa tarih olur, hatıra olur, kısacası öğretici metin olur. Bilimsel yazı ve eserlerin göndergesi dış dünyada veya insanda vardır. Bu yazı ve eserler bir insandan, bir varlıktan söz ediyorlarsa o varlık veya insan hacmi, ağırlığı ve görünüşüyle vardır; bir kavram ve olaydan söz ediyorsa bunların da görülmesi, deneyle geręeklięinin kavranması veya anlaşılmasıyla mümkündür. Oysa edebî metinlerde anlatılanlar yalnız metin içinde vardılar; bunlar adeta kğittan ve mürekkepten varlıklardır. Yani onlar, geręeklikten hareketle kurulmuş ve düzenlenmiş yapılarıdır (Aktaş, 2011: 23-24).

Edebî metinlerde bir iletişim süreci mevcuttur. Edebî iletişim süreci bireyin bütünsel gelişimini destekler. Özellikle ocukların zihinsel ve dilsel gelişimini hızlandırır. Çocukların kavram dünyasını ve söz varlığını geliştirir. “Yazınsal İletişim süreci, çocukların dil gelişimini destekler; onlara anadilinin kullanılışını, olanaklarını, yaratıcı gücünü sezdirir. Çocukların kavramsal yeterliği onların; anlama, yorumlama ve yeni anlamlar yaratma becerilerini kullanarak yaşamı ve insanı anlama deneyimleri edinmelerini sağlar” (Sever, 2013: 43).

Edebî metinlerde verilmek istenen mesaj okurun aslında metni okuma amacıdır. Edebî metinlerde her okurun metni okuma amacı farklıdır. Metinlerde verilmek istenen iletiler okur ve yazarın bakış ağısına göre Şekillenir. Bu durumda kaynak hem okur hem de yazardır çünkü eserde verilmek istenen ileti her okuma eyleminde farklı Şekiller alır.

Bu da yazarın eserini oluşturma amacına, okurun metni yorumlamasına farklı boyutlar kazandırır.

Edebî metinlerde yazarın eseri yazma amacı, okurun ise eseri okuma amacı vardır. Bu iki ögenin kesişim noktası iletidir. Her eserin bir iletisi olmalıdır ve bu ileti hitap ettiği kitleye uygun olmalıdır. Yazılı metinde yazar, metni ne kadar çok titiz şekilde hazırlarsa amacına o kadar çabuk ulaşır. Yani iyi bir metin okuruna iletisini verir ve okur bu iletiye dönüt verir. “Yazar metni ne kadar düzenlemişse, okur da o kadar çok öğeyi anlayacak, alacaktır. Kötü düzenlemiş bir metnin okuru biçim ve içerikten daha az şey alacaktır” (Kıran ve Kıran, 2012: 89).

Edebî metinlerde ileti, eğitsel değer taşır. Verilmek istenen ileti bireye bir şeyler kazandırır. Birey, metni okurken toplumsal ve bireysel yaşamına ait değerler katar. Edebî metin, didaktik bir yapıda olmamalı, okur metni okurken bazı şeyleri sezmelidir yani verilmek istenen iletiyi okur kendisi bulmalıdır.

Eğitim, resmi veya gayri resmi olarak bireylerin; yaşantısındaki değerlerin kazanılmasında etkili olan olumlu yönde davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Buna bağlı olarak eğitsel ileti ise bireylerin; yaşantısındaki değerlerin kazanılmasında etkili olan olumlu yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla hedef kitleye verilen mesajlardır (Kaplan, 2013: 107).

Eğitsel iletiler, belli bir amaç çerçevesinde verilen iletilerdir. Bu iletilerin çocuğa kazandırılması ve çocukta davranış haline getirilmesi temel hedeftir. Sosyal hayatta çocuğun olumlu yönde davranış kazanması amaçlanır.

2.1.2. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde İleti

Çocuklar için yazılan eserlerin bir iletisi vardır. Çocuklar için yazılan eserlerde verilmek istenen iletilere dikkat edilmesi gerekir. Çocuk edebiyatı sanatçıları çocuklar için eser oluştururken çocuk duyarlılığını ve çocuğa görelilik ilkesini göz önünde bulundurarak eserlerini oluşturur.

İleti, sanatçının, yapıtını oluşturmasını sağlayan çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir. Çocuklarda oluşturmak istediği temel duyarlık, onlara iletmek istediği ana düşüncedir. Sanatçının ele aldığı konuyu işlerken, çocuklara ulaştırmak için

tasarladığı, sözcüklerle metnin dokusuna işlediği, duygu, düşünce örüntüsü olarak da adlandırabiliriz iletiyi (Sever, 2013: 133).

Çocuklar için yazılan eserlerde iletilerin incelenmesinde dikkat edilmesi gereken bazı durumlar vardır. Yazılan eserde verilmek istenen ileti salt didaktik mi, yoksa didaktiklik sezdirme yoluyla mı yapılmış? gibi sorulara cevap aranır. Öğretimde ele alınan kitapların iletilerinin belirlenmesine dönük etkinliklerde, aşağıda oluşturulmuş sorulardan da faydalanılabilir:

- Ele alınan metin hangi özellikler taşıyor, öğretici mi, yazınsal mı?
- Öğretici nitelikli bir metin ise metnin temel ileti nedir, yan iletileri nelerdir?
- Yazar, metinde temel iletiyi hangi yollarla (tanımlama, örneklendirme, karşılaştırma, tanık gösterme, bilimsel verilerden yararlanma vb.) geliştirmiştir?
- Yazınsal nitelikli bir metin ise çocukla paylaşılmak istenen iletiler yazınsal bir kurgu içinde sunulmuş mu?
- Çocuğun duymasına, düşünmesine, düş kurmasına olanak sağlıyor mu?
- Yazınsal ileti veya iletiler, çocuklarda insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturabilecek nitelikte mi?
- Yazınsal iletiler, kurgulanan olayın içine sindirilmiş mi?
- Okura sezdiriliyor mu? Yoksa birer yargı ya da önerme biçiminde mi aktarılıyor? (Sever, 2013: 135).

Çocuklar için yazılan eserlerde verilmek istenen ileti çocuğa farklı bakış açıları kazandırır. Yazarın ideolojisini veya inançlarını çocuğa benimsetmemesi gerekir. Edebî metinlerde verilmek istenen iletiler çocuğun zihninde yeni dünyalar açar ve çocuğun yaşamına değer katar. Çocuğun toplumsal yaşam içerisinde olumlu bir kimlik kazanmasını sağlar.

Çocuk edebiyatı sanatçıları çocuklar için eser oluştururken eserleri ile çocukları toplumsal yönde bilinçlendirmeye çalışır. Yazarlar, kaleme aldıkları eserler ile toplumu yönlendiren ve eğiten şahsiyetlerdir. Bu şahsiyetler duygu ve düşüncelerini, toplumun en küçük okuyanı çocuktan en büyük okuyanı yetişkin bireylerine ele aldıkları metinlerle ulaştırmaktadırlar. Dolayısıyla yazarlar, kaleme aldıkları metinlerle kişi üzerinde olumlu bir etki bırakmak için okuyucunun özelliklerini bilmelidirler. Okuyucu

özelliklerini bilmek ve buna göre metinler kaleme almak yazarları bulunduğu sahada başarılı kılmakta ve okuyucunun da okuduğu metinlerden verim almasını sağlamaktadır (Kayabaşı, Yılmaz ve Doyumğaç, 2016: 326).

Hedef kitlesi kim olursa olsun, çocuk edebiyatı ürünleri genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplum içinde uyulması gereken kuralları öğretmek; iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi bir takım değerleri kazandırmak; kısaca çocuğu hayata karşı hazırlamak amacı gütmektedir. Bu amaç çerçevesinde yazılan her ürün, farklı mesajlar içermekte ve çocuğun dünyasında bir yer edinmeye çalışmaktadır (Arseven, 2005: 42).

Edebî metinlerde çocuğa verilmek istenen iletinin doğrudan verilmemesi gerekir. Sanatçı bunu çocuğa sezdirerek göstermelidir. Eser sadece öğretme amacı taşımamalıdır. Bir öğreticilik söz konusu ise de bu çocuğun sezgilerini harekete geçirecek şekilde olmalıdır. “Yazınsal metinler, kullanmalık metinlerde olduğu gibi öğretme amacı gütmeyiz, sezdirir. Yazınsal metin, yazarın yaşama ve insana ilişkin duygu ve tasarılarını düş ve düşünce gücüyle besleyip dilin anlatım olanaklarıyla yeniden yarattığı bir gerçekliktir” (Sever, 2013: 132).

Çocuk edebiyatı alanında yazılmış eserlerde iletiler, çocuğun bütünsel gelişimi göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Eğitsel değer, çocuğa davranış kazandırmanın vazgeçilmez unsuru halinde eserde yer alırken amaç, öğreticilik değildir. “Kitaplarda, çocuklara neler yapması ya da yapmamasının söylenmesinden çok, neler yapması ya da yapmaması gerektiği düşündürülmelidir (Sever, 2013: 86). Çocuklar bir eseri okurken üzerinde düşünürse okuduğu metin üzerinde çıkarımlar yaparsa verilmek istenen ileti çocuğun yaşamında daha kalıcı bir hal alır. Çocuk, dikte edici ifadeler taşıyan metinler yerine düşünüp sorguladığı metinleri daha çok özümser.

2.1.3. İletilerin Sınıflandırılması

İletileri sınıflandırmada farklı yollara gidilmiştir. Bu sınıflandırma da iletileri aktarma biçimleri, iletilerin veriliş amacı, iletilerin içerikleri ve diğer iletiler şeklindedir.

1. Sunuluş Biçimlerine Göre İletiler

- Dolaylı Yoldan Aktarma

- Doğrudan Aktarma
- 2. Amaçlarına Göre İletiler
 - Kişisel Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler
 - Sosyal Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler
- 3. Ahlaki Gelişimi Destekleme Amaçlı İletiler
 - İçeriklerine Göre
 - Ulusal İletiler
 - Evrensel İletiler (Küçük, 2015: 69).

Bütün bu sınıflandırma dışında edebî metinlerde yer alan bazı iletiler daha vardır. Yazarın/yazarların eserlerinde pek yer almayan iletiler öteki iletiler grubunda değerlendirilebilir. Dolayısıyla öteki iletiler çocuk edebiyatı ürünlerinde az kullanılan iletilerdir. Öteki iletiler şu şekilde sınıflandırılabilir:

- Hayvanlarla İlgili İletiler
- Askerlik ile İlgili İletiler
- Tabiatla-Şehirle İlgili İletiler
- Diğer İletiler (Akkaya, 2008: 17).

2.1.3.1. Sunuluş Biçimlerine Göre İletiler

İletiler sunuluş biçimlerine göre farklılık gösterir. Eserin oluşturuluş biçimine göre iletiler doğrudan aktarılan ve dolaylı yoldan aktarılan iletiler olarak iki şekilde ele alınır. Yazar eserinde vermek istediği mesajı örtük anlamda vermezse bilgiyi doğrudan aktarırsa bu doğrudan aktarılan iletilerdir. Eserde verilmek istenen mesajın okuyucu tarafından bulunulması isteniyorsa bu da dolaylı yoldan aktarılan iletilerdir.

2.1.3.1.1. Dolaylı Yoldan Aktarılan İletiler

Dolaylı yoldan aktarılan iletilerde ileti örtük bir şekilde verilir. Bu genellikle metinde kurmaca şeklinde verilmiştir. Yazar, okurun iletiyi sezmesini ister. Okur metin üzerinde düşünür ve yorumlamalar yapar. Bu tür metinlerde merak unsuru ön plandadır. Bu yüzden okurun metne ilgisi yoğunlaşır.

Yazar iletisini sunarken vermek istediği iletiyi metnin belirli bir bölümüne veya tümüne serpiştirerek verebilir. Bu yolla sunulmak istenen iletiler dolaylı aktarma

yoluyla okura verilmek istenmiştir. Dolaylı aktarma yoluyla verilen iletilerin algılanması metnin tümüne serpiştirildiği için zordur. Genellikle kurmaca eserlerde iletiler, dolaylı aktarmalarla okura verilmek istenir. Çünkü kurmaca eserlerin öğreticilik boyutundansa ilgi çekme ve zevk boyutu daha ön plandadır (Akkaya, 2008: 12).

Dolaylı yoldan aktarılan metinler iletisini örtük şekilde aktaran metinlerdir. Çocuk, örtük bir şekilde verilen ileti üzerinde düşünüp çıkarımlar yaptığı için okuma eyleminden mutluluk duyar. Bu şekilde metin üzerinde daha kalıcı öğrenmeler meydana gelir.

2.1.3.1.2. Doğrudan Aktarılan İletiler

Bu tür metinlerde yazar iletisini açıkça belirtir. Doğrudan aktarılan iletiler öğretici metinlerdir. Bu tür metinler iletiler yoluyla okuru bilgilendirir. Ders kitapları, makaleler bu grupta değerlendirilebilir. Amacı okura bir şeyler öğretmek olan metinlerde yazar iletisini açıkça verir.

Yazar/yazarlar, iletisini sunarken vermek istediği iletiyi açık olarak birkaç cümleyle verebilir. Bu yolla sunulmak istenen iletiler doğrudan aktarma yoluyla okura verilmek istenmiştir. Genellikle öğretici metinler aracılığıyla verilmek istenen iletiler, doğrudan aktarma yoluyla okura verilir. Kurmaca metinlerde iletiler, genel olarak doğrudan aktarma yoluyla okura sunulmaz (Akkaya, 2008: 12).

Doğrudan aktarılan iletilerde anlatım dolaylı yoldan verilmez. Yazar, okuyucunun zihninde soru işareti oluşmasına izin vermez. İletisini okuyucunun anlayabileceği şekilde aktarır.

2.1.3.2. Amaçlarına Göre İletiler

Her metnin dolaylı ya da doğrudan aktardığı bir iletisi vardır. Dolayısıyla iletinin bir de yazılma amacı vardır. İletisi aracılığıyla okura kazandırmak istediği değer yargıları vardır. Bu çalışmada amaçlarına göre iletiler şu şekilde sınıflandırılmıştır:

2.1.3.2.1. Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler

Kişilik: “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet.” olarak tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2011: 1449). Bir insanı

diğer insandan ayıran karakteristik özellikleri barındıran özelliklerin bütünü kişiliktir. Kişisel gelişim bireyin yaşam karşısında kendisine özgü oluşturduğu gelişim sürecidir. “Kişisel gelişim, kendini tanıma, başkalarıyla iyi iletişim kurabilme, karşılaştığı sorunlara kaşı uygun çözümler bulabilme, hayata karşı olumlu bir bakış açısı kazanabilme gibi kişinin geçirdiği bir gelişim sürecidir.” (Cesur, 2015: 15).

Edebî metinlerde kişisel gelişimi destekleyen iletilere sıkça yer verilir. Çünkü okuyucu kendisini kitaptaki kahramanların yerine koyar. Onları model alır. Özellikle çocuklar için yazılmış kitaplarda kişisel gelişimi destekleyen iletilere bolca yer verilmelidir. Bu iletiler çocuğa olumlu özellikler kazandıracak boyutta olmalıdır. Çocuk yazınlarında kişiliğin gelişimini destekleyecek iletiler değerler yoluyla aktararak verilmelidir.

2.1.3.2.2. Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler

Birey, yaşadığı toplumun bir parçası olduğu için toplumsal değerleri erken yaşta kazanmalıdır. Başka toplumların etkisine girmemek için çocuğa toplumsal anlamda kültürünü özümseyecek iletileri aktaran eserler oluşturulmalıdır. Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler kişilik gelişimini de olumlu etkiler.

Bireylerin toplumsallaşmasında özellikle yazarlara önemli görevler düşer. Yazar, eserinde toplumsal gelişmeyi destekleyen eserlere yer verdiğinde iletisini metinde örtük bir şekilde vermesi gerekir. Çocuk okuduğu metindeki iletiyi sezdirme yoluyla özümsemelidir.

Yazar, toplumun bir üyesi olarak edebî eserinde, bulunduğu kültürün aktarıcısıdır. Önemli olan bu kültür aktarımında gelenek görenekleri yaşatmaya dair olumlu iletilerin verilmesi, görgü ve toplumsal kuralların tanıtılmasıdır. Buna bağlı olarak çocuğun topluma uyum sürecini kolaylaştıracak iletiler aktarılırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de üslubun didaktik olmamasıdır (Cesur, 2015: 16).

Yazarlar, topluma ait gelenek, görenek ve yaşam tarzlarını eserlerine aktardıklarında çocuk yaşadığı topluma yabancılaşmaz, vatanını seven tanıyan bir birey olarak yetişir. Çocuk küçük yaşta milli bilince sahip olduğunda gelecekte sağlam karakterde bir birey olarak milletini seven ve koruyan bir vatandaş olarak yetişir. Bu

yüzden yazarların çocuk gelişiminde toplumsal gelişimi destekleyen iletilere yer veren eserlere yer vermesi gerekir.

Çocuk içinde bulunduğu toplumun bir ferdi, doğal bir üyesidir. Dolayısıyla çocuklar için yazılmış eserlerde çocuğun bir fert olarak toplumsallaşmasına, içinde bulunduğu yakın çevresini tanımaya, yaşadığı topluma uyum sağlamasına yardımcı olacak eğitsel iletilere yer vermeye özen gösterilmelidir. Toplumsal gelişimi desteklenen çocuk içinde bulunduğu çevreye yabancılaşmayıp farklı kültürlerin etkisi altında kalmadan kısmi asimilasyondan kurtulacaktır. Toplumunu oluşturan bireyler olduğu için toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler, çocuğun kişisel gelişimlerine de destek sağlayacaktır (Kaplan, 2013: 114).

Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler, çocuğun özüne yabancılaşmasını engeller. Çocuk, sosyal hayatında uyumlu bir birey olarak yaşamını sürdürür. Bu iletiler çocuğun kimlik karmaşası yaşamasına engel olur. Yaşadığı toplumun kültürünü özümsemiş çocuk, topluma karşı duyarlı bir birey olarak yetişir ve birey olarak kendini kabul etme sürecinde zorluklar yaşamaz.

2.1.3.2.3. Ahlaki Gelişimi Destekleyen İletiler

Toplumsal yaşamın gelişimini sağlayan manevi kurallar vardır. Bu kuralların yaptırımları da manevidir. Bütün bunlar ahlaki kurallardır. Ahlak:“Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları.” şeklinde tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2011: 54). Kişinin toplum içinde neyi yapıp yapmayacağını belirleyen kurallara ahlaki kurallar denir.

Çocukların gelişiminde ahlaki gelişim önemlidir. Çocuğun iyiliğe, güzelliğe yönelmesini sağlayan ahlak kurallarıdır. Ahlaki gelişimi destekleyen iletilerde yazarın amacı çocuğun toplumsallaşması boyutunda çevresine karşı olumlu davranışlar geliştirmesidir. Ahlaki gelişimi destekleyen iletiler, çocuğun benmerkezci bir yapıda olmadan yaşadığı çevreye ve kendisine saygı duyacağı bir birey olarak yetişmesini sağlar. Çocuk bu iletiler sayesinde içsel huzuru yakalar ve bu huzuru çevresine yansıtır.

Ahlaki gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin eserlerdeki amacı; kişinin toplum hayatındaki huzuru için neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair ölçek belirlemedir.

Toplum hayatına dair davranışlarının iyiliğini, kötülüğünü, doğruluğunu, yanlışlığını denetleyen çocuk, içinde yaşadığı çevreye uyum sağlayacak ve toplumsal anlamda mutlu olacaktır. Dürüstlük, kibirlenme gibi eğitsel iletiler aracılığıyla çocuğun içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi amaçlanabilir (Kaplan, 2013: 114).

Çocuklar için oluşturulan eserlerde ahlaki gelişimi destekleyen iletiler emredici bir üslupla aktarılamaz. Bu davranışlar çocuk diliyle olumlu bir şekilde aktarılır. Yani çocuğun sevebileceği bir şekilde aktarılır. Bu şekilde aktarıldığında çocuk toplumsal anlamda çevresine karşı duyarlı ve uyumlu bir birey olarak yetişir.

2.1.3.3. İçeriklerine Göre İletiler

Edebî metinlerde iletilerin içeriği dikkat edilmesi gereken bir husustur. Özellikle çocuk yazınlarında iletilerin içeriği çocuğa göre olmalıdır.

2.1.3.3.1. Ulusal İletiler

Toplumsal hayatta kişinin kendi ulusunu bilmesi, tanınması gerekir. Edebî eserler aracılığıyla bireylerde milli bilinç oluşturan eserlere yer verilmelidir. Fakat bu değerler ideolojik bir kaygı ile verilmemelidir. “İyi bir çocuk kitabı ideolojik kavramlardan arındırılmalıdır fakat vatan sevgisi, millet sevgisi gibi milli bilinçten mahrum olmamalıdır. Öncelikle bu değerlere sahip olmalı bunun yanı sıra insanlık sevgisi, çalışmanın önemi gibi evrensel değerleri de bünyesinde barındırmalıdır” (Arıcı, 2016: 53). Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarında da ulusal düşüncenin geliştirilmesine yönelik maddeye yer verilmiştir.

Çocuklar için yazılmış eserlerde vatan, bayrak, dil sevgisi vb. iletilere yer verilmesi gerekir. Çocuk ecdadını tanımalı, sevmeli ve korumalıdır. Şüphesiz bu kavramlar edebiyat aracılığıyla aktarılır. Bu değerler ideolojik bir baskı oluşturacak bir dille aktarılamaz. Bu değerler eserlere sindirilerek çocuğa kazandırılabilir. “Edebî ürünlerde, vatan sevgisi, dil bilinci oluşturma gibi konularda iletilerin aktarılmasına önem verilmesi gerekmektedir. Bu kategori altında değerlendirilen iletilerin, çocuğun olumlu duygular kazanmasına yardımcı olması ve örtük olarak aktarılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir” (Cesur, 2015: 16).

Çocuklar için yazılan kitaplarda ulusal iletiler ideolojik bir kaygı taşıyacak şekilde oluşturulamaz. Milli değerler evrensel duyarlılıkla aktarılır. Aktarılmak istenen düşüncenin ideolojik bir kaygı taşımaması gerekir. Ulusal iletiler çocuğun düşünce hakkını elinden almamalıdır.

Edebiyat eseri kültürel sembolleri, duyarlılıklarıyla bir dünya görüşü alanı içine girer. Önemli olan, edebiyat eserinin dünya görüşünün genel bir çerçeveye/şekle dönüşmemesidir. Bir düşüncenin ya da dünya görüşünün haklı olduğunu, üstünlüğünü ideolojik bakımdan kitaba yüklemek ve bu yazarlığı çocuk kitabı yazarlığıyla özdeşleştirmek, edebiyatla işlenen çocuk hakkı ihlalidir (Şirin, 2007: 135).

Eserlerde verilmek istenen ulusal iletiler aktarılırken verilmek istenen ileti veya düşünce metne sindirilir. Çocuk, eseri okurken verilmek istenen düşüncüyü kendisi bulur. “Bir edebî ürünün başarısı biraz da sahip olduğu ideolojiyi metne yedirerek anlatabilmesinde yatar. Yazarın bir ideolog ya da bir hatip edasıyla kendi düşüncelerini eserinde haykırması eserin edebî değerini kovmaktan başka bir işe yaramaz” (Çağan, 2005: 334). Çocuğun dünyasında farklı pencereler açmayan sadece yazarın düşüncesini aktarmaya çalıştığı metinler edebî anlamda kalıcı olmaz.

2.1.3.3.2. Evrensel İletiler

Evrensel iletiler tüm insanlığa hitap eden iletilerdir. Bu tür iletilerin geçtiği eserler bireyden sıyrılıp insanlığa seslenen iletilerdir. Globalleşen dünya ile bazı değerler tüm insanlığı ilgilendirir. Bu yüzden iletiler aktarılırken evrensel bir anlayış oluşturacak iletilere yer verilir.

Bazı eğitsel iletiler; belli bir çevreyi, bölgeyi, topluluğu ilgilendirirken bazı eğitsel iletiler ise tüm insanlığı ve evreni ilgilendirir. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen eğitsel iletiler olarak nitelendirilen bir kavramın uluslararası bir nitelik kazanmış olması, yerellikte tüm, belli bir çevreden sıyrılıp bütün insanlığı ilgilendirmesi gerekir (Kaplan, 2013: 117).

Çocuk edebiyatı alanında yazılan eserlerde ulusal iletiler yanında evrensel iletilere de yer verilmesi gerekir. Çocuk yaşadığı dünya hakkında bir görüşe sahip olmalı, evrensel değerleri bilmelidir. Çocuklarda evrensel konulara yönelik duyarlılık

oluşturulmalıdır. “Milletlerin birbirlerine karşı saygı ve hoşgörü tutumlarının oluşabilmesi için bu değerleri iyi tanımaları ve içselleştirmeleri gerekmektedir. Çocuk kitaplarında bu iletilere yer verilmesi çocukların, bu değerleri tanınmasına ve duyarlılık oluşturmaya yardımcı olacaktır” (Cesur, 2015: 16).

Bütün dünyayı ilgilendiren evrensel iletiler; yardımlaşma, iyilik, barış, hoşgörü, saygı, dürüstlük gibi iletilerdir.

2.1.3.3.3. Dini İletiler

Din: “Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet” olarak tanımlanır (Türkçe Sözlük, 2011: 668). Din, toplumsal yaşam içerisinde insanların inanış tarzını şekillendiren bir yaşayış şeklidir. Din, insanın kutsal varlıklara duyduğu sevgi ve bağlılıktır. Şüphesiz bu bağlılığın temeli Allah'a olan bağlılıktır. “Din insan ve Allah arasındaki bağıdır” (Tolstoy, 2010: 13).

Edebî yapıtlarda dini inanışların yer alması insanların yaşadıkları toplumdaki inanışlara uzak kalmamasını, değer yargılarını anlamasını, tanımını sağlar. Özellikle çocuk yazınlarında çocuk dini konularla küçük yaşta tanışır, inanışları özümser. Çocuklar için yazılan eserlerde Allah, şükür, kaza, kader, inanç gibi kavramlara yer verildiğinde çocuk ilerde bir karmaşa yaşamaz. Dinini bilen, tanıyan bir mümin olarak yetişir.

2.1.3.4. Diğer İletiler

Bütün bu ileti gruplandırmaların dışında bazı iletiler daha vardır. Bunlar da öteki iletilerdir. Bu iletiler eserlerde çok fazla değinilmeyen iletilerdir.

Milli Edebiyat Dönemi Türk şiirinde, yukarıda içeriği kısaca açıklanmaya çalışılan iletilerin, yine bu sınıflandırmaya bağlı kalarak birçok örneği ile karşılaşmak mümkündür. Bu dönem şiirlerinde toplumda bir milli bilinç oluşturmak amacıyla yazarların özellikle eğitsel iletilere dayalı bir içerik belirledikleri görülür. Çocuk eğitimine yönelik çalışmaların II. Meşrutiyet'in ilanından sonra büyük bir önem kazandığı da göz önünde bulundurulursa eserlerde eğitimin ön plana çıkmasının sebepleri daha iyi anlaşılacaktır. Bütün bunlara bağlı olarak, Milli Edebiyat Dönemi

çocuk şiirlerinde geçen iletiler yukarıdaki sınıflandırma göz önünde bulundurularak yapılacaktır.

2.2. MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ

XIX. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti çeşitli güçlerin baskısı altına girmiş ve dağılma sürecine girmiştir. Bu dönemde Balkan uluslarının ayaklanmasıyla Osmanlılık fikri önemini kaybetmiştir. Bu yüzden Türkler arasında milliyetçilik fikri hızla yayılmış ve önem kazanmıştır. “XIX. yüzyılın ikinci yarısı ve özellikle XX. yüzyılda Osmanlı-Türk toplumunun fikri, siyasi, kültürel ve sosyal hayatında en etkili fikir hareketi Türkçülük/Milliyetçilik’tir” (Çetişli vd., 2016: 140). Tüm bu olaylar çerçevesinde milliyetçilik fikrinin hızla yayılmasıyla Türkler âdeta yeniden uyanmaya başlamıştır. “Onun dağılması, ilk bakışta bir felaket gibi gözükmüş ise de daha sonra gelişen hadiseler göstermiştir ki bu yıkılış, Türkler için yeniden bir doğuş olmuştur” (Kaplan, 2012: 22). Bu uyanış ile Türkler arasında milliyetçilik düşüncesi çerçevesinde yapılan çalışmalar hız kazanmış ve Türk aydınları bu yönde önemli çalışmalar yapmıştır. Bu yönde çeşitli cemiyetler ve dernekler kurularak halkta milli birlik ve beraberlik bilinci uyandırılmaya çalışılmıştır.

Türkçülük düşüncesi Osmanlı İmparatorluğu’nun sürekli bir biçimde Avrupa devletlerinin emperyalist saldırılarına maruz kalması, başka din ve ırklara mensup azınlıkların ihanetleri karşısında hızla yaygınlaştı. Balkan Savaşıyla birlikte yönetimi yeni ele geçirmiş bulunan İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin ileri gelenleri de Türkçülük düşüncesine sarıldılar. Bunun yanı sıra II. Meşrutiyetin ilanından hemen sonra, Türk milletinin değerlerini araştırma ve halka aktarma: böylece Türkçülük düşüncesini toplumun geneline yayma amacıyla peş peşe dernekler kurulmuştur. Bunlardan bazıları şunlardır: Türk Derneği (1908), Türk Yurdu (1911), Türk Ocağı (1912), Türk Bilgi Derneği (1914), Türk Gücü, Halka Doğru Cemiyeti (1917), Turan Neşr-i Maarif Cemiyeti, Türk Ta mim-i Maarif Cemiyet-i Hayriyesi (Çetişli vd., 2016: 142).

Bu cemiyetlerde bir araya gelen aydınlar Türk milletinde milli bilinç oluşturmak adına çalışmalar yapar. Edebiyat-toplum ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmaların tümü milli bir edebiyatın oluşmasına zemin hazırlar. Aydınlar sözde ve dilde milli bir edebiyat oluşturmaya çalışır. Dilin sadeleşmesi yönünde önemli adımlar

atılır. Konusu gerçeklikten uzak olan eserler yerine milli unsurlar içeren Türklük, vatanseverlik, bayrak gibi temalı eserler verilir. Selanik'te Genç Kalemler dergisinin yayınladığı beyanname ile dönemin edebî anlayışı ortaya konur. “Milli Edebiyat hareketi 1911’de Selanik’te başladı. Hareketin organı Genç Kalemler dergisiydi. Zamanın gençlerinin etrafında toplandığı bu dergi önce sistemli bir dil görüşü ortaya koydu. Kısa zamanda edebiyatta büyük bir inkılâp meydana geldi” (Ercilasun, 2013: 80). Bu çalışmada da Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleri, iletiler açısından incelenirken, Yeni Lisan makalesinin yayımlandığı tarih olan 1911 esas alınacaktır. Zira birçok kaynakta bu tarih genel kabul görmüştür.

Milli Edebiyat Dönemi Genç Kalemler dergisinin öncülüğünde başlatılan Yeni Lisan hareketi ile başlar. “Yeni Lisan ve Milli Edebiyat anlayışı, Genç Kalemler dergisi etrafında şekillenmiştir. Hareketin öncüleri Ali Canip, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp’tir” (Ercilasun, 2013: 91).

Genç Kalemler Dergisi baskıcı rejimin sona erdiği basın özgürlüğünün olduğu dönemde bir grup aydının görüşlerini ortaya koyduğu yayın organıdır. “Genç Kalemler Dergisi, İkinci Meşrutiyet’in ilan edildiği, basından sansürün kaldırıldığı serbestlik ve canlılık ortamında Selanik’te çıkmaya başlamış bir dil, edebiyat, sanat ve düşünce dergisidir” (Duymaz, 2011: 235). Dergi, Milli Edebiyat Döneminin başlamasını sağlar. Dergi çevresinde toplanan aydınlar görüşleriyle dönemin edebî anlayışını ortaya çıkarır. Bu edebî anlayış kısa zamanda yayılır ve döneme damgasını vurur.

İkinci Meşrutiyet dönemi Türkçülük akımının en önemli simgelerinden biri hâline gelen derginin, 29 Mart 1327/11 Nisan 1911 yılının tarihli II. cilt 1. sayısında yayımlanan Yeni Lisan isimli makale büyük ilgi görür. Genç Kalemler dergisinin, Türk edebiyatının millî bir dile ve kimliğe kavuşması yönünde izlediği yayın politikası dönemin fikrî ve edebî çevrelerini harekete geçirir. Derginin ileri sürdüğü görüşleri benimseyenler ile karşı çıkanlar arasında hararetli tartışmalar yaşanır. Çok geçmeden Yeni Lisan hareketi büyür (Oktay, 2008: 33).

Yeni Lisan harekâtı temelde bir dilde sadeleşme davasıdır. Dili anlaşılabilir ibarelerden kurtararak halkın anlayacağı bir edebiyat oluşturulmaya çalışılır. “Ömer Seyfettin’in Genç Kalemler Dergisi’nde çıkan “Yeni Lisan” makalesi Milli edebiyatın

bildirisi/beyannamesi kabul edilir. Yazar bu makalede Milli edebiyatın dil boyutunu ele almıştır” (Duymaz, 2011: 236).

Yeni lisan hareketi edebiyatta değişim ve yenileşme harekettir. Şüphesiz en büyük değişim dilde olmuştur. Milli Edebiyat Dönemi aydınları Türkçenin sadeleşmesi gerektiğini vurgulamışlardır. “Milli edebiyat döneminin bir diğer özelliği, Türkçenin sadeleşmesidir. Milli bir devletin kurulabilmesi için önce milli bir dilin bulunması gerekir. Milli dil, sözlüğü, dilbilgisi ve bunlara dayalı hem sözlü hem yazılı edebiyatı olan dil demektir” (Duymaz, 2011: 256). Yeni lisancılar yeni bir edebiyat oluşturmak için yapılması gereken bazı durumların olduğunu vurgulamışlardır. Bunlar şu şekildedir:

- Arapça ve Farsça dil bilgisi kuralları ve bazı istisnalar dışında bunlarla yapılan terkiplerin kaldırılması,
- Arapça ve Farsça sözcüklerin asıllarının değil, dil bilgisi açısından Türkçedeki kullanışlarının esas alınması,
- Arapça ve Farsça sözcüklerin Türkçede söylendiği gibi yazılması,
- Arapça ve Farsça sözcüklerin hepsinin atılması gerekli olmadığından ilmi terminolojide Arapça sözcüklerin kullanılmasına devam edilmesi,
- Diğer Türk lehçelerinden kelime alınmaması,
- Konuşmada İstanbul şivesinin esas alınması,
- Dilin ve edebiyatın Doğu ve Batı taklitçiliğinden kurtarılması (Bayrak, 2016: 114).

Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip dilin sadeleşmesi boyutunda önemli adımlar atar. Ömer Seyfettin, milli bir dil oluşturmaya çalışır. “Türk Derneği’nin beyannamesinde milli dilden söz edilmiş ve bu milli dili, bütün Osmanlılar arasında konuşulan Osmanlı Türkçesinin meydana getireceği belirtilmişti. Ömer Seyfettin “Yeni Lisan” makalesinde milli lisanın yanında, milli edebiyattan da söz eder” (Kolcu, 2013: 124). Yeni Lisancılar halka inmeye çalışmışlardır. Ortaya çıkaracakları eserlerin halk tabanında da okunmasını istemişlerdir. Bu yönüyle Divan edebiyatını eleştirmişlerdir. Çünkü Divan edebiyatı halka hitap etmiyordu. Milli Edebiyat Dönemi sanatçıları ölçüsü, konusu, dili milli olan bir edebiyat oluşturmaya çalışmışlardır.

Milli edebiyat savunucuları sadece dili sadeleştirmekle yetinmemiştir. Onlar oluşturacakları edebiyatta özgün bir edebiyat oluşturmaya çalışmışlardır. Edebiyatın şekil ve içerik bakımından eski edebiyattan kopması gerektiğini savunmuşlardır. Milli edebiyat öze dönme davasıdır. Bu dava, diğer ulusların edebiyatından yaralanmaktansa bize özgü milli bir edebiyat oluşturmaya savunur.

“Yeni Lisan”, yalnızca Türkçenin sorunları ve çözüm önerilerini konu edinen bir makale değildir. “Milli olmayı” da dert edinen Ömer Seyfettin, Türk edebiyatının Doğu’da İran’dan, Batı’da Fransa’dan etkilenmesini doğru bulmaz; Tanzimat’la başlayan Servet-i Fünun’la devam eden yenileşme hareketini bir daireden bir başka daireye geçiş olarak görür, Servet-i Fünuncuları “intihal” gibi ağır bir ithamla suçlar (Bayrak, 2016: 114).

Milli Edebiyatçılar dilimizde yabancı kelime kullanımına karşı çıkmışlardır. Türkçenin gücünden yararlanılması gerektiğini vurgulamışlardır. “Milli Edebiyatçıların şiirde ve nesirde karşı oldukları Türkçede yabancı kelime kullanımların en bariz gerekçesi ise yabancı kelimelerin kendi konuştukları dilin kelimelerinden daha “ahenkli ve çok manalı” olduğu iddiasıdır” (Şen, 2007: 101).

Milli Edebiyat Dönemine damgasını vuran konulardan biri de hece-aruz tartışmalarıdır. Onlar milli veznimiz olan hece veznini kullanmak istemişlerdir. Bu yüzden şairler arasında hece-aruz tartışmaları başlamıştır. “Meşrutiyet İnkılâbı, 1905 yılında bir bıçak gibi kesilen edebî konuların, yeniden münakaşasına zemin hazırlar. Hece-aruz konusu, diğer konular gibi bu devirde de bir edebî münakaşa konusu olmaya devam eder” (Kolcu, 2013: 121). Nasıl ki milli edebiyatın milli bir dili ve içeriği varsa vezni de milli olmalı görüşü savunulur. Türklerin milli ölçüsü olan hece ölçüsünün kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. “Hece vezninin bizim milli veznimiz olduğu, onu geri plana itip ihmal etmekle kültürümüze ne ölçüde zarar verdiğimiz, onun imkân ve nitelikleri, aruzla karşılaştırılması gibi konular, 1884’lerden 1940’lara kadar olan dönemde değişik kişiler tarafından giderek artan bir yoğunlukta gündeme getirilmiştir” (Çetişli vd., 2016: 180).

Milli Edebiyat Döneminin fikir boyutunda oluşmasında Ziya Gökalp, Ali Canip ve Ömer Seyfettin'in katkıları yadsınamaz. Bu aydınların Türkçülük fikri çerçevesinde yaptığı çalışmalar dönemin uzun soluklu bir edebiyat olmasını sağlamıştır.

Döneme yazılarıyla ve girdiği tartışmalarla damgasını vuran isim Ali Canip Yöntem'dir. Ali Canip, milli bir edebiyatın milli bir bilinçle eser oluşturarak olabileceğini savunmuştur. Yazara göre milli edebiyat içeriğiyle, diliyle ve vezniyle Türk milletini esas alan edebiyattır. "Ali Canip'e göre Milli Edebiyat, kaynağını halk arasında asırlardır yaşaya gelen ve milletin kolektif şuurunu oluşturan değerlerde bulan edebiyattır" (Çetişli vd., 2016: 173).

Milli Edebiyat Döneminin önemli bir ismi olan Ömer Seyfettin Yeni Lisan hareketi ile karşımıza çıkar. Ömer Seyfettin Yeni Lisan makalesinde dil ile ilgili görüşlerini ortaya koyar ve milli bir edebiyat fikrini savunur. Ömer Seyfettin dil ile ilgili çalışmalara yönelir ve dil birliğine önem verir. Ona göre Türk olmanın şartı Türkçe konuşmak ve onun gelişimine katkıda bulunmaktır. Ömer Seyfettin'e göre Türk olmak demek öze yabancılaşmama dilini ve dinini sevmeye, gelenek ve göreneklere sahip olmaktır. "Türk olmak için Türkçe konuşmak, Müslüman olmak Türk terbiye ve örfünün içinde yaşamış olmak lazımdır. Bu şartlar içinde bulunan insanlar Türk'tür. Görülüyor ki Ömer kan birliğinden çok dil, din terbiye, gelenek, örf (kültür) birliğini esas tutmaktadır" (Banarlı, 2001: 1106). Seyfettin, sanat hayatına şiir yazmakla başlasa da Milli Edebiyat Döneminde yazdığı hikâyelerle adından söz ettirir.

Yeni Lisan hareketinin başında tanıdığımız Ömer Seyfettin, çağdaşları gibi, sanatını ve yaratma kabiliyetini bu yolda kullanmıştır. Fakat onu diğerlerinden ayıran bir görüşü ortaya koyduğu ve savunduğu yazılarının yanı sıra yazdığı sanat eserlerindeki, özellikle de hikâyedeki başarısıdır. Yazar bir taraftan yeni bir dil ve edebiyat görüşünü anlatan yazılar yazarken bir taraftan da görüşlerine uygun sanat eserleri üretmiştir (Argunşah, 2012: 220).

Milli Edebiyat Dönemine Türkçülük fikri ile damgasını vuran isim Ziya Gökalp'tir. Ziya Gökalp Türkçülük fikrini sade bir dil anlayışıyla tüm eserlerine yansıtır. "Gökalp, daha 1908'den itibaren Türkçülük düşüncesini hemen her imkândan (şiir, masal, makale, konferans, ders, sohbet) faydalanarak geniş kitlelere yaymaya,

gelişen veya değişen şartlara göre şekillendirmeye çalışır”(Çetişli vd., 2016: 143). Gökalp, savunduğu davayı sonuna kadar götürmüş ve Türkçülük fikrini sistemli hale getirmiştir.

Türk milliyetçiliğinin başlangıç noktasında geniş bir Türk coğrafyasını içine alan “Turancılık” vardır. Bu görüşün temsilcisi da Ziya Gökalp’tir. 1911’de yayınlanan Turan başlıklı şiiriyle bu görüşünü ifade etmiş, siyasal ve sosyal şartların tesiriyle turan düşüncesi daralınca kadar da bu görüşün öncülüğünü yapmıştır (Argunşah, 2012: 199).

Gökalp, bu fikri tüm alanlarda Türk milletinin kültürünü temel alarak yeni kuramlarla sentezlemiştir. “Ziya Gökalp sosyoloji, felsefe, tarih, eğitim, iktisat, güzel sanatlar gibi pek çok alanda asri bir millet için lazım olan her şeyi vermeye çalışmıştır. Felsefesini eski Türk tarihinden aldığı birikimle Batı’dan aldığı çağdaş metot ve teknikleri birleştirmek suretiyle kurmuştur” (Ercilasun, 2013: 73).

Fuad Köprülü Milli Edebiyat Dönemine farklı bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Onun millilik kavramı kökü geçmişte kalmalı ama millilik özelliğini kaybetmeden yeniliklere de açık olmalıdır. Onun milli edebiyat anlayışında edebiyatın özünün milli olmasıdır. “Fuad Köprülü milli edebiyat meselesine çözüm üretirken, edebiyatın veya edebî eserin iki temel yönüne vurguda bulunur. Bunlar: “şekil” ve “esas” (ruh)’tur. Önemli olan esas/ruhun milli olmasıdır” (Çetişli vd., 2016: 174).

Milli Edebiyat Dönemine bu isimler dışında da aydınlar katkıda bulunur. Belli bir akıma bağlı olmadan da bağımsız eser veren isimler de milli bir edebiyatın oluşmasına zemin hazırlar.

Milli Edebiyat akımını Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ali Canip ve Fuad Köprülü’nün gayretleriyle oluşmuş, ilkeleri onlar tarafından belirlenmiş bir edebiyat hareketi olarak görmek, doğru değildir. Büyük ölçüde adı geçen şahsiyetlerin gayretleri ile başlayan hareket, zaman içinde hem kadrosunu hem de alanını genişletmiştir. Nayiler, Şairler Derneği, Dergâhçılar gibi gruplar veya Yahya Kemal, Mehmet Akif gibi şahsiyetler, hem teorik hem de pratikte çok büyük ölçüde Milli Edebiyat’ın içinde yer

alırlar. Dolayısıyla onlar da bu oluşumun teorisine ciddi katkılarda bulunur, alanını genişletir ve içeriğini zenginleştirirler (Çetişli vd., 2016: 175).

Milli Edebiyat Döneminde Mehmet Akif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı her ne kadar bu oluşumun içinde fiilen yer almasa da yazdıkları eserlerle dönemin karakteristik özelliklerini şiirlerinde barındırır.

2.2.1. Milli Edebiyat Döneminde Şiir

Milli Edebiyat Dönemi şiirleri (1911-1923) yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Dönem, sosyal ve siyasal olayların edebiyata en çok yansıdığı dönemdir. Döneme de ismini veren ‘millilik’ kavramı, döneme hâkim olan sanat anlayışının özetidir. Milli Edebiyat Dönemine Türkçülük fikri damgasını vurur. Bu dönemdeki yazar ve şairlerimiz, öze dönme, milli kaynaklara ulaşma ve en önemlisi milli bir kimlik oluşturma düşüncesi oluşturma çabası içindedirler. Türk milletinin birlik ve beraberliğini vurgulayan konulara daha çok ağırlık verilir. Bu dönemde verilen eserler halka hitap eder. “Milli Edebiyatçılar okuyucuyu oldukça önemsemiş ve bir eseri geniş halk kitlelerinin okunmasını öncelemişlerdir” (Şen, 2007: 74). Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem dönemin önemli fikir adamlarıdır.

1908 yılında Balkan milletlerinin dağılması ile milliyetçilik fikri daha çok önem kazanmaktadır. Bunun sonrasında Türkçülüğün savunulduğu dernekler, yayın organları yaygınlaşır. Dönemin şiirine damgasını vuran Mehmet Emin Yurdakul “Türk Derneği” isimli dergi çıkarır. “Türk Derneği(1908), Yeni Lisan hareketindeki görüşleri başlatmak üzere kurulmuş bir dernektir” (Argunşah, 2012: 207). Ardından 1911’de çıkarılan Genç Kalemler dergisi adeta Milli Edebiyat Dönemini başlatır. Genç Kalemler’in başlattığı “Yeni Lisan” beyannamesi dönemin edebiyat anlayışına çok yönlü bir şekilde yansır. Dilde, edebiyatta millileşme ve sadeleşme çabaları “Yeni Lisan” beyannamesi ile daha da hız kazanır. Özellikle bu beyannameyle dil alanında önemli reformlar yapılmaya çalışılır. “Genç Kalemler başlangıçta şiirden ziyade öncelikle Türk dilini ele alarak, “Yeni Lisan” yazılarıyla yeni bir dil kurmayı hedefler” (Şen, 2007: 62).

Şiirin en önemli vasıtası dildir. Türkçenin XIX. yüzyılda ve XX. yüzyılın başında geçirdiği aşamalar göz önünde bulundursak, Milli edebiyatının anlayışının

“Yeni Lisan” makalesinde daha belirgin hale geldiği, Türkçeyi, halkın kullandığı dili esas aldığı görülür. Böylece dildeki millileşme, sanatta millileşmenin en önemli başlangıcı sayılmaktadır (Yetiş, 2013: 104).

Divan Edebiyatına baktığımızda anlatılan konu gerçeklikten uzaktı. Halka hitap etmiyordu. İşlenen konular soyuttu ki halkın bunu anlaması mümkün değildi. Milli Edebiyat Döneminde işlenen konu yaşamın içindendi. Anlatılan acı gerçek bir acıydı. Çünkü bu edebiyat savaş ortamında filizlenen bir edebiyattır.

Klasik edebiyatın en önemli konularından olan “aşk” her türlü ile Milli Edebiyatın baş konularından değildir. Vatan, millet, kültür, milli tarih veya tarih duygusu, milli değerler için büyük bir sevgi vardır. Ancak bu, ilahi veya beşeri aşkı işlemeden veya benzeri bir yaklaşım tarzından uzaktır (Yetiş, 2013: 113).

Milli Edebiyat Dönemi şiirine baktığımızda Türk milliyetçiliği hâkimdir. Bu bağlamda baktığımızda Türkçülük düşüncesinin hâkim olduğu şiirler yazan en önemli kişilerden biri M. Emin Yurdakul’dur. “İlk önemli ve dikkat çekici çıkış, Mehmet Emin’in daha önce yayımlanmış olan şiirlerini bir araya getirdiği Türkçe Şiirleri’nde yer alan Anadolu’dan Bir Ses Yahut Cenge Giderken şiirindeki; “Ben bir Türk’üm, dinim, cinsim, uludur” mısrasıdır” (Argunşah, 2012: 203). Şair, bu mısradan Türk olmasını vurgulamış ve Türk olmanın verdiği gurur ve üstünlüğü şiirine aks ettirmiştir. Mehmet Emin Yurdakul, şiirde işlediği konuları toplumsal bir bakış açısı ile ele almıştır. İşlediği konular halkın yaşadığı sorunlardır. Dönemin şartlarının verdiği olumsuzluğa sırtını dönmemiştir. “Cumhuriyet öncesi edebiyatımızda sanatını toplumun yararına kullanma noktasında en cömert davranan şairlerden birisi muhakkak ki Mehmet Emin Yurdakul (1869-1944) olmuştur” (Çıkla, 2010: 259). Mehmet Emin Yurdakul, sanatı toplumu bilinçlendirme ve toplumsal sorunları aktarmada bir nevi araç görmüştür. Şiirleri incelendiğinde eylemi gerçekleştiren özne halktan birisidir. Dolayısıyla anlatılan olaylarda da halk arasında gerçekleşir. Şair, şiirleri aracılığıyla halkın sorunlarına çözüm arayışı içinde olmuştur.

Mehmet Emin, halkın köylünün derdinin anlatıldığı ve köylünün sorunlarını ele alan bir şiir dili oluşturmak ister. Şair, ayrıntıya girmiyor ama o kısa temadan anlıyoruz

ki halkımızla meşgul olan, onun dertlerini dile getiren ve tabii bu sıkıntılara çareler üreten sosyal faydacı bir şiir istiyor (Yetiş, 2013: 113).

Dilin sadeleşmesini savunan şairler kullanılan veznin milli veznimiz hece vezni olmasını savunmuşlardır. Milli Edebiyat Dönemi sanatçıları aruzdan ziyade hece ölçüsünü kullanmışlar ve hece ölçüsü ile özgün eserler ortaya çıkarmışlardır. “Hece vezninin kullanımı giderek yaygınlaşacaktır. Elbette bunda Milli Edebiyatın diğer bir prensibi olan sade dili kullanmanın yaygınlaşmasının payı büyüktür. Ama her ne sebeple olursa olsun hece vezni yeni şairlerin elinde her bakımdan mükemmel bir ölçü hüviyetini kazanacaktır” (Yetiş, 2013: 111).

Döneme şiirleriyle damgasını vuran bir diğer isim Ziya Gökalp’tir. Dönemin fikir babasıdır. Türk milliyetçiliğini şiirlerine etkili bir şekilde aktarır. Altın Destan, Kızılelma, Alageyik, Çanakkale şiirleri Türkçülük fikrini savunduğu şiirleridir. Gökalp, dilin sadeleşmesi konusunda da çalışmalar yapmış fikir beyan etmiştir. “Ziya Gökalp, “Lisan” manzumesinde dil meselesine tekrar dönecektir. Esasen hem Ziya Gökalp hem de Milli Edebiyatın diğer temsilcileri daima lisan meselesi etrafında döneceklerdir” (Yetiş, 2013: 105).

Ali Canip Yöntem *Genç Kalemler* dergisinde Türkçülük düşüncesinin hâkim olduğu şiirlere yer verir. Canip, şair kimliğinden çok inandığı dava adına yaptığı tartışmalarla döneme damgasını vurur. Yöntem, Milli Edebiyat Döneminde dönemin sanat anlayışını yansıtan şiirler kaleme alır. “Gençlere örnek olacak hece ile yazdığı bu şiirlerini Genç kalemler, Türk Yurdu ve Yeni Mecmuada neşretti. 1918’de bu şiirlerinin bir kısmını Geçtiğim Yol adıyla yayımlamıştır” (Yetiş, 2013: 140).

İslamcı düşünceyi şiirlerine en güzel aktaran şairimiz Mehmet Akif Ersoy bu dönemde bağımsız bir şekilde eserler verir. Akif, şiirlerinde toplumsal konulara ve dini değerlere yer verir. Akif, dini değerleri eserlerine aktarırken bunu milli bir bütünlük içinde aktarır. “Akif’in dindarlığında milli içtimai hayatımızdan alınmış kuvvetli intibalarla ve faydalı Müslüman gelenekleriyle birleşen bir ahlak ve fazilet âşıklığı ve içtimai hayır-hahlık parıldar” (Banarlı, 2001: 1157). Şair, eserlerinde gelenekten kopmayan bir anlayışla dini ve ahlaki erdemlere göndermelerde bulunur.

2.2.2. Milli Edebiyat Döneminde Çocuk Şiirleri

Çocuk şiirleri, çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çocuklarda ulusal bir kimlik oluşmasına, zihinsel ve dilsel gelişimin ilerlemesine katkı sağlar. Çocuklara şiirler yoluyla değerler aktarımı yapılır. Çocuk, şiirler yoluyla iyiye ve güzele ulaşır.

Çocuk edebiyatında şiir, bir sanat eseri ve bir eğitim aracı olarak önemli bir işleve sahiptir. Çocuk şiirleri aracılığıyla vatan, bayrak, millet şuuru, dini ve milli değerler anlatılabilmektedir. Şiir, çocukları güzel duygu ve düşüncelere ulaştırmanın yanı sıra, dil ve telaffuz becerileri de kazandıran bir edebiyat türüdür (Bilkan, 2005: 15).

Çocukların gelişiminde bu kadar önemli yere sahip olan çocuk şiirleri Osmanlı Devleti döneminde üzerinde durulan bir tür değildir. Çünkü Osmanlı Devleti döneminde çocukluk kavramı ihmal edilmiştir. Tanzimat dönemine kadar çocuk hem edebiyatta hem de yaşamın diğer alanlarında kendisine yer bulmamıştır. II. Meşrutiyet dönemine gelindiğinde çocuklar için şiirler yazılmaya başlanmıştır. Türk edebiyatında çocuk şiiri alanındaki ilk ciddi teşebbüs, II. Meşrutiyet'ten sonra görülür. Eğitim, öğretim alanında çocuklara mevcut değerleri tanıtmak amacıyla çocuk şiiri bir ihtiyaç olarak belirir. 1859'da Şinasi'nin başlattığı ve takip eden dönemlerde diğer şairlerin devam ettiği La Fontaine'den fabl çevirileri, bu tür şiir için alt yapı oluşturur (Şimşek, 2005: 222).

Batıda yaşanan gelişmeler ile birlikte yenileşme hareketlerinin etkisi ile çocukluk kavramı Osmanlı devletinde yavaş yavaş görülmeye başlamıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile çocuğa farklı değerler yüklenmeye başlanmıştır. "II. Meşrutiyet'in ilanını takip eden süreçte çocukluk idealize edilmiş, ideal çocuk yeniden tanımlanmıştır. Bu tanım içerisinde vatana bağlılık, aile değerlerine önem verme, çalışkanlık, eğitilmiş bireyler olarak topluma yararlı olmak, toplumsal düzenin sağlanmasında fayda sağlamak gibi değerler ön plana çıkartılmıştır" (Karaca, 2013: 197).

Meşrutiyet dönemine kadar çocuk edebiyatı bazı yayın organları aracılığıyla karşımıza çıkmıştır. Bu dönemden sonra Ali Ulvi ve İbrahim Alaettin'in çocuklara yazdığı şiirler Türk edebiyatında çocuklar için yazılan şiirlerin ilk örnekleridir. Bu şiirlerin yazılmasında İstanbul Darül-Muallimin Müdürü Satı Bey'in katkıları inkâr edilemez. "Satı Bey, önce bir yazısında "Çocuk şiirlerine ve şarkılarına muhtacız"

diyerek konuyu gündeme getirir” (Gövs, 2010: 79). Satı Bey çocukların gelişiminde edebî ürünlerin önemine her fırsatta değinmiş ve çocuklar için eser yazmanın gerekliliğini vurgulamıştır.

II. Meşrutiyetle birlikte Türk çocuk edebiyatında çağdaş bir atılım göze çarpar. “Şuray-ı Ümmet” gazetesinde Ali Nusret 1908’de çocuk edebiyatının önemini vurgulayan bir yazı kaleme alır. Yine bu dönemde Satı Bey “Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası”ndaki yazısında müzik ve edebiyat ürünlerinin çocuk eğitimindeki önemine dikkat çeker (Arıcı, 2016: 11).

Satı Bey çocuklar için şiir ve musikinin eksikliğini vurgularken bunların çocukların dilsel ve zihinsel gelişimindeki önemini belirtmiştir. Bu çağrıdan sonra dönemin şairleri çocuklara yönelik şiirler kaleme alır. Bu şairlerden biri de Ali Ulvi Elöve’dir. Elöve, şiirleri aracılığıyla çocukları eğitmeye çalışmıştır. “Evvelce de söylemiş olduğum gibi ben bunları bir öğretmen olarak, sadece geleceğin büyükleri olacak o günkü çocuklarımızın manevi hayatlarını yükseltmeye, onları iyi bir insan olarak yetiştirmeye yardım olur diye yazmışım” (Elöve, 1959: 13). Çocuk şiirleri yazan bir diğer isim ise İbrahim Alaettin Gövs’dür. Şair, çocuklar için eser vermenin önemine değinmiştir. Çocukların anlayabileceği şekilde eser vermek dururken çocukların anlayamayacağı şekilde eser vermeyi cinayete benzetmiştir.

Çocuk kalbi işlenmemiş bir elmas gibi kıymetli bir şekil almaya gayet müsait iken onu ihmal ile kömür gibi siyah bırakmak, hususıyla iklimimizin yetiştirdiği zeki, cevval dimağları büyük ninelerin hurufatı, eski iptidai kitapların anlaşılmaz ibaratıyla imla etmek bir manevi cinayettir (Gövs, 2010: 83). Gövs, çocuklar için edebiyatın önemini vurgulamakta dolayısıyla çocuğun toplumsal yaşamındaki önemine değinmektedir. Çocuklar için yazılan eserlerdeki dilin de çocuk gelişiminde ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde “millilik” kavramı ön plandadır. Dönemin çocuk şiirlerinde milli değerlere yer verilir. Ayrıca dönemin şairleri, çocuklara yönelik verilen eserlerde dilin sade bir Türkçe ile yazılması gerekliliğini vurgular. Şairler, çocuklar için dili ve içeriği milli olan şiirler kaleme alır.

Milli Edebiyat Döneminde çocuklara milli ve manevi değerleri aşılama amacı vardır. Özellikle şiir türünde olumlu gelişmeler görülmüştür. İbrahim Alaettin Gövsa'nın "Çocuk Şiirleri", Ziya Gökalp'in "Kızıl Elma", Ali Ekrem Bolayır'ın "Çocuk Şiirleri" ve "Şiir Demeti", Siracettin Hancıoğlu'nun "Çocuk Şiirleri", Fuad Köprülü'nün "Mektep Şiirleri" bu dönemdeki örneklerdendir (Arıcı, 2016: 12).

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleri dönemin sosyal ve siyasal olaylarından etkilenmiştir. Özellikle vatanın düşman işgali altına olması nedeniyle özgürlük, millilik, bayrak ve vatan sevgisi gibi konular farklı şairlerin şiirlerinde sıklıkla yinelenmiştir. Bu konular dönemin sanat anlayışını şekillendirmiştir. "Bu dönemin karakteristik özelliklerini bünyesinde barındıran şiirler ortaya çıkmış ve "hürriyet, uhuvvet, müsavat, meşrutiyet" gibi temalar işlenmiş, iç ve dış politik gelişmeler şiirlerin yazılması/yazdırılması için vesile olmuştur" (Okay, 2002: 35).

Milli Edebiyat Döneminde yazılan şiirlerde amaç çocukları daha iyi gelecek nesillere yetiştirmektir. Milli, dini ve ahlaki değerler şiirler aracılığıyla çocuğa aktarılmaya çalışılmıştır. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu olumsuz şartlar dönemin çocuk şiirlerinde yer bulmuştur. Şiirler aracılığıyla çocuklarda Türklük bilinci oluşturulmaya çalışılır. Çocuk şiirlerinde doğa, anne sevgisi, dini unsurlar, hayvanlar dünyası gibi konularda işlenmiştir.

2.2.2.1. Mili Edebiyat Döneminde Çocuk Şiirleri Yazan Şairler

Milli Edebiyat Döneminde şiir yazan şairler Ziya Gökalp, M. Emin Yurdakul, Mehmet Akif Ersoy, Tevfik Fikret, Aka Gündüz, Ali Ulvi Elöve, İbrahim Alaettin Gövsa, Ali Ekrem Bolayır, Mehmed Fuad Köprülü ve Nazım Hürrem'dir. Şairler bu dönemde şiirleri aracılığıyla çocuklarda milli bilinç oluşturmaya çalışmışlardır.

Yeni Lisan harekâtının önemli isimlerinden biri olan Ziya Gökalp çocukları değerlerin aktarılmasında önemli bir varlık olarak görür. Edebiyat aracılığıyla çocukların eğitiminin ne denli önemli olduğunu vurgular. "Ziya Gökalp çocuğu geleceğin emanetçisi ve ideolojisinin gelecekteki taşıyıcısı olarak görür" (Karaca, 2013: 201). Gökalp, çocuklar için yazdığı eserlerde Türk tarihine iner. Şiirlerinde masalsı ve destansı unsurlar barındırır. Bu yönde yazdığı eserlerinde Türk milletinin geçmişte olduğu gibi yeniden küllerinden doğacağına işaret eder. "Ziya Gökalp, Türk milletinin

geçmişte olduğu gibi şu anda da yok olmak üzere olan bir milletin tekrar dirilişe geçeceğine olan inancını bu şiirinde ifade eder” (Karaca, 2013: 201). Alageyik şiirinde ideal Türk gencini idealize eder. Buradaki kahraman çocuk Gökalp’in zihninde idealize ettiği Türk gencidir.

Mehmet Emin Yurdakul, Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için şiirler yazan şairlerimizden biridir. Yurdakul, çocukları toplumsal yaşam içerisinde önemli bir değer olarak görmüştür. Şair, Türklüğü ile her zaman övünmüş ve gurur duymuştur. Bu gururunu geleceğin emanetçileri olan çocuklara da aktarmıştır. “O, çocuklar için yazdığı şiirlerinde milli duyarlılığı yükseltmeyi hedeflemiştir. Milli duyarlılığın yükseldiği dönemde önem kazanan aile, okul, çalışkanlık, vatan gibi konular Mehmet Emin’in çocuklara yönelik şiirlerinin konusunu oluşturmaktadır” (Karaca, 2013: 210). Milli Edebiyat Döneminde yaşanan siyasal olaylar nedeniyle şairler kurtuluşu geleceğin emanetçileri olan çocuklarda bulmuşlardır. Bu dönem şiirlerine konu olan çocuklar her yönüyle ideal olan Türk çocuklarıdır. Yurdakul da şiirlerinde oluşturduğu çocuk tipini idealize etmiştir. Vatanı kurtaracak kişi de bu idealize edilmiş küçük kahramanlardan biridir.

Milli Edebiyat Döneminde “Çocuklara Neşideler” isimli kitabıyla tanınan Ali Ulvi Elöve bu dönemde milli bilinç oluşturacak şiirler kaleme almıştır. Ayrıca çocuklar için şiir çevirileri de yapmıştır. “Ali Ulvi Elöve ise, Çocuklarımıza Neşideler adlı şiir kitabında La Fontain, Victor Hugo ve Lamartine’den yaptığı şiir çevirilerinin yanında, ilhamını bu şairlerden aldığı şiirlere de yer vermiştir” (Yalçın ve Aytaş, 2012: 209).

İstanbul Darül-Muallimin Müdürü Satı Bey’in çağrısıyla çocuk şiirleri yazan Ali Ulvi Elöve şiirlerinde çocuklarda vatan sevgisi oluşturmaya çalışır. “Ali Ulvi Elöve Çocuklara Neşideler’de Osmanlı Devleti’nin toprakları üstündeki her çocuğu vatanını sevmeye davet eder” (Karaca, 2013: 223). Şair, şiirlerinde vatan sevgisini okul sevgisi ile bütünleştirerek verir. Vatanın kurtuluşunun eğitim almış, bilinçli çocuklar tarafından gerçekleştirileceğine inanır. “Vatan, eğitilmiş çocuklarla kurtulacaktır. Böylece vatanın huzur ve mutluluğu okulun basamaklarında yükselişe geçecektir” (Karaca, 2013: 230).

Şair kimliğinden çok hikâye ve roman yazarlığıyla tanınan Aka Gündüz milliyetçi duygular içeren şiirler de yazmıştır. “Aka Gündüz Balkan milletlerinin

milliyetçiliklerinden etkilenerak milliyetçi bir kimliğe bürünmüş, milli ve vatani duygular ağırlıklı hikâye, roman ve şiirler yazmıştır” (Karaca, 2013: 234). Türk milliyetçiliği şairin şiirlerindeki ana temalardan biridir. Şair şiirlerinde milli veznimiz heceyi kullanmıştır.

Türk edebiyatında Gündüz’ün şair kimliği sürekli olarak dikkatlerden kaçmıştır. Hâlbuki o, özellikle Yeni Lisan hareketinden sonra hece vezniyle yazdığı şiirlerde bir hayli başarılıdır. Yazdıkları dönemde oldukça ses getiren ve uzun yıllar dillerden düşmeyen Bozgun ve Ah adlı şiirleri günümüze kadar ulaşmıştır (Oktay, 2008: 108).

İbrahim Alaattin Gövsa, Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için şiir yazmak konusunda adım atan ilk kişilerden biridir. “Çocuk edebiyatı alanında ilk ciddi çalışmaları ve yönelimleri sergileyen İbrahim Alaattin Gövsa, Çocuk şiirleri adıyla yayımladığı şiir kitabına kendi şiirleri yanında, La Fontaine’den yaptığı çevirileri de koymuştur. Şiirlerinde daha çok vatan, kahramanlık, doğa ve erdem gibi temalara yer vermiştir” (Yalçın ve Aytaş, 2012: 209).

Öğretmenlik yönüyle bilinen İbrahim Alaettin Gövsa’nın şiirlerine hâkim olan duygu vatan sevgisidir. Bu sevgi öyle bir sevgi ki şair bu sevgiyi anne sevgisi ile bağdaştırmıştır. “Alaettin Gövsa çocuklara vatanı en sevdikleriyle yani anneleri üzerinden bir dönüşümle verip, coğrafi özelliklerle donatırken diğer taraftan da düşmanlara karşı bir bilinç oluşturmaya çalışmaktadır” (Karaca, 2013: 245). Şairin şiirlerinde bir diğer önemli değer ise bayraktır. Bayrak onun için kutsal bir nesnedir. “Osmanlı Bayrağı” isimli şiirinde bayrak sevgisi görülmektedir.

Ali Ekrem Bolayır, Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazan şairlerimizden bir diğeridir. Servet-i Fünun döneminde sanat hayatına başlayan Bolayır, Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için yazdığı “Şiir Demeti” adlı şiir kitabında vatan sevgisini vurgulamıştır. Vatan sevgisi, ordu, asker ve bayrak konularının anlatıldığı şiirleri didaktik özellik taşır. Şiirlerine baktığımızda şairin milli ve dini değerleri benimsetme çabası içinde olduğunu görürüz.

Edebiyat tarihçiliği yönüyle tanıdığımız sanatçılarımızdan biri olan Fuad Köprülü çocuklar için “Mektep Şiirleri” isimli bir antoloji hazırlamıştır. Şair Fecr-i ati döneminde bazı şiirler yazmıştır. “M.F. Köprülü edebiyata şiirle başladı. Fecr-i Ati’den sonra o da Ziya Gökalp’in çevresinde Yeni Mecmua’da hece ile halk tarzında şiirler yazdı” (Yetiş, 2013: 146).

Tevfik Fikret, çocuklar için şiirler yazmıştır. Çocuklar için ele aldığı şiir kitabı “Şermin” de çocuk duyarlılığını ve çocuk sevgisini ele alan şiirler kaleme almıştır. Şair, çocuklara şiirleri aracılığıyla erdemli olmanın önemini aktarmıştır. Fikret, öznesi çocuk olan ve gerçekten çocuğun dünyasına hitap eden şiirler kaleme almıştır.

Çocuklar için şiirin gerçek temsilcisi, sadece çocuklara ve onların diliyle şiir yazan Tevfik Fikret’tir. Tevfik Fikret’in Şermin adlı eserindeki şiirlerin, çocuk psikolojisine ve modern eğitim anlayışına daha uygun düştüğü görülür. “Şermin”de yer alan şiirlerde, genellikle ahlaklı olmanın, bencillikten kurtulmanın, yoksul ve sakatlara yardım etmenin gereğini aşlamak, çocuklara iş ve sanatı sevdirmek ister. Akıl, bilgi ve başarıya isteği aşlamaya çalışır. Bu kitabından ötürü Türk edebiyatında ilk çocuk şiiri yazan kişi Tevfik Fikret’tir denilir. Fikret, daha önceki şairlerden farklı olarak, çocuğu araç olarak kullanmamış, çocuğun ruh dünyasına inerek, onun dilinde anlatmaya çalışmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2012: 209).

Tevfik Fikret’in çocuk şiirleri diğer şairlerin yaklaşımından farklı olmuştur. Fikret, değişen dünya ile çocukluk kavramının da değiştiğinin farkındadır. Şiirleri salt didaktik bir yapıya sahip değildir. O, şiirin her şeyden önce çocuğun duyuş ve düşünüş tarzına uygun olmasını sağlamıştır. “Fikret, didaktizmin nesre yaklaştırma, bildiriye kaydırma, kuru bilginin güdümüne sokma hilelerine pabuç bırakmaz. Şiirin önce şiir olması gerektiğini düşünür” (Şimşek, 2005: 225).

Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazan bir isimde Kazım Karabekir’dir. Savaşın acı izlerini anlatan şiirler kaleme almıştır. Savaşta yetim ve öksüz kalan çocuklar için okullar açmıştır. Onların eğitimine katkıda bulunmuştur. “İnsan ruhiyatına ve özellikle çocuk terbiyesine dair eserleri ise kimsesiz çocuklar için açtığı mekteplerle birlikte düşünüldüğünde çocuk eğitimi konusunda bir öncü ve örnek insanla karşı karşıya olduğumuzu rahatlıkla söyleyebiliriz” (Gürel, 2005: 392).

Şiirlerinde vatanın kurtuluşunun iktisadi yollardan geçtiğini vurgulayan Nazım Hürrem bu dönemde çocuk şiirleri yazan şahsiyetlerdendir.

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan akademik çalışmalarda dikkat çeken konulardan birinin yazılı eserlerdeki iletiler olduğu görülmüştür. Bu çerçevede iletilerle ilgili makaleler, tezler, dergiler ve çeşitli kitaplar incelenerek yazılı eserlerde verilmek istenen ileti/iletilerin yazılı ürünü anlamlı kılan önemli unsur olduğu kanısına varılmıştır. Bunun yanı sıra iletiler bağlamında genellikle bir yazarın, şairin bir eserinin/eserlerinin ileti bakımından ele alındığı anlaşılmıştır. Buradan hareketle Türk edebiyatı tarihinde geçiş dönemi olan Milli Edebiyat Dönemi şiirlerinin de iletiler bakımından incelenmeye kayda değer olduğu düşüncesine varılmıştır. Bu bağlamda iletilerle ilgili analiz edilen çalışmalar, yakın zamandan uzak zamana doğru araştırılmış ve sonuçlarının neler olduğu belirtilmiştir. İletilerle ilgili bu çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Kılıç (2017), “Beyazbulut Dergisindeki Kurgusal Metinlerde Karakterler Aracılığıyla Verilen İletiler” adlı çalışmasında sekiz yıl internet ortamında yayın yapan ve 2013 yılında ilk kez basılı olarak yayımlanmaya başlanan Beyaz Bulut dergisinde yer alan kurgusal metinler aracılığıyla verilen iletileri incelenmeye çalışmıştır. Bu amaçla ilk on üç sayı doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiş, iletiler başlıklar altında toplanmıştır. Sonuç olarak incelenen dergilerdeki kurgusal metinlerde verilen iletilerin bazılarının çocuk gerçeğine uygun özellikler gösterdiğinin bazı karakterler aracılığıyla verilen iletilerin ise çocuk gerçekliğine uymayan, kalıplaştırıcı, idealize karakter özellikler gibi olumsuz mesajlar verdiği tespit edilmiştir.

Erdal (2016), “Keloğlan Masallarında Çocukların Eğitime Yönelik İletiler” adlı çalışmasında Keloğlan masallarından seçilen örnek metinleri, çocukların olumlu davranış geliştireceği iletiler açısından incelemiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda eğitsel ileti sonuçlarına ulaşmaya çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda Keloğlan masallarından seçilecek eğitici ve öğüt verici metinler yeniden düzenlenerek çocuk edebiyatı materyali olabileceği belirtilmiştir. Erdal, bu masalların, çocuklara okutulmadan önce eğitsel açıdan yeniden gözden geçirilmesi ve çocukların düzeyine uyarlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Uzuner Yurt ve Şimşek (2016), “Sevim Ak’ın Öykülerinin Eğitsel İletileri” adlı çalışmada Sevim Ak’ın öykülerini eğitsel iletiler açısından incelemiştir. Araştırma kapsamında incelenen materyali, Sevim Ak’ın Can Yayınlarından çıkan toplam 11 çocuk öykü kitabı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Verilerin anlamlandırılması sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çocuk kitaplarındaki iletilerin eğitsel yönü dikkate alındığı için kategorilerin gelişim dönemlerine göre başlıklandırıldığı görülür. Öykülerde duygular ve duyguların ifadesine yönelik iletilerin işlenme sıklığı (%33,03) ile ilk sıradadır. Çalışmanın sonucunda incelenen eserlerde sırasıyla ahlaki değerlere (%22,48), bilişsel gelişime (%22,02), sosyal gelişime (%12,84), öz bakım becerilerine (%6,88), fiziksel görünüme yönelik (%2,75) toplamda 218 iletiye yer verildiği tespit edilmiştir.

Taşkıran (2015), “Mustafa Ruhi Şirin’in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler” adlı çalışmada Mustafa Ruhi Şirin’in masal ve öykü türündeki eserleri verilmek istenen eğitsel iletiler açısından incelemiştir. Çalışma sürecinde betimsel yöntemlerden kaynak tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Mustafa Ruhi Şirin’in incelenen eserlerindeki eğitsel iletilerin yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Eğitsel iletilerden; sevgi (anne, baba, doğa vb. sevgisi) (19), adalet duygusu (9), iyilik (10), mutlu olmayı bilmek (25), ölüm duygusu (11), çalışkan olmak (6), fedakârlık (6), öğüt vermek-öğüt almak (6) ve özür dilemek (6) değerleri yeterli sayıda yer aldığı görülür. Bunun yanı sıra incelenen eserlerde geçen iletilerden aile birliğine önem vermek (1), akrabalık bağına önem vermek (2), alçakgönüllülük (1), dostluk ve arkadaşlık (3), azimli olmak (5), yaşama bağlılık (2), büyüklere saygı (4), cennet (3), cesur olmak (4), dayanışma (3), dilek-dua (2), dürüstlük (5), estetik duyarlık sahibi olmak (4), geleneklere bağlılık (2), hayvanları korumak (4), hayırlı evlat yetiştirmek (1), hoşgörülü olmak (1), kanaatkârlık (2), melek (1), merhamet (1), misafirperverlik (3), nezaketli olmak (2), öz eleştiri yapabilmek (1), paylaşmak (5), sabırlı olmak (3), sorumluluğunu bilmek (2), verilen sözü tutmak (2), takdir etmek (4), tutumlu olmak (1), vefalı olmak (2), yardımseverlik (4), yaşama bağlılık (2), yaşananlardan ders almak (1), zamanı iyi kullanmak (3), zorlukların üstesinden gelmeye çalışmak (5) gibi iletilerin de mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Cesur (2015), “Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada Mavisel Yener’in çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerin eğitsel iletilerini tespit etmeyi ve bu eğitsel iletilerin sunuluş biçimlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Yazarın incelenen 72 hikâyesinde yer alan eğitsel iletiler nitel araştırma kapsamında doküman incelemesi yöntemiyle saptanmış ve yorumlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Mavisel Yener’in hikâyeleri analiz edilmiş ve incelenen bu hikâyelerde 56 farklı eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletiler bir araya getirilerek incelenmiş, benzerlik ve farklılıkları doğrultusunda tematik şekilde kodlanmıştır. Bu tematik kodlama sonucu 4 kategori oluşturulmuştur. Daha sonra bu kategoriler altına yerleştirilen iletilerin sunuluş biçimlerine bakılarak doğrudan ve dolaylı yoldan aktarılanlar olmak üzere 2 farklı kategori belirlenip kodlama tekrar yapılmıştır. Mavisel Yener’in incelenen eserlerinde toplam 592 iletinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu iletilerin, amaçlarına göre 478 tanesi kişisel gelişimi, 96 tanesi toplumsal gelişimi, 15 tanesi ulusal gelişimi, 3 tanesi ise evrensel düşüncenin gelişimini desteklediği anlaşılmıştır. Bu iletilerin sunuluş biçimlerinin ise 537 tanesinin dolaylı yoldan, 55 tanesinin de doğrudan aktarıldığı tespit edilmiştir.

Akçay ve Baş (2015), “Samed Behrengi’nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada Samed Behrengi’nin hikâyelerini özellikle eğitsel iletiler bakımından incelemiş ve bu iletilerin çocuk eğitimi açısından katkılarını vurgulamıştır. Araştırmada, çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken özellikler ve iletilerin nasıl olması gerektiğine dair kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Samed Behrengi’nin on yedi hikâyesinde 173 eğitsel ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerin 140 tanesi kişisel gelişimi, 19 tanesi toplumsal gelişimi, 12 tanesi dinî gelişimi, 1 tanesi ulusal gelişimi, 1 tanesi de evrensel gelişimi destekleyen iletilerden oluşmaktadır.

Sınar Uğurlu (2015), “Türk Çocuk Edebiyatında Yeni Bir İsim: Renan Özdemir’in Çocuk Romanlarındaki İletiler” adlı çalışmada, Renan Özdemir’in “Çıtı Pıtı Bir Kedi Olmak İstemiyorum”, “Yeşil Saha Kırmızı Perde”, “Cesur Yürekli Şaşkolozlar” ve “Kirpi Sivriburun’un Düğünü” adlı romanlarında geçen iletileri değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda “Çıtı Pıtı Bir Kedi Olmak İstemiyorum”, “Cesur Yürekli Şaşkolozlar”, “Yeşil Saha Kırmızı Perde” ve “Kirpi Sivriburun’un

Düğünü” okurda merak duygusu uyandırabilecek ve bir solukta okunup bitirilecek eğlendirici, sevimli ve öğretici çocuk romanları olduğu ifade edilmiştir.

Gülgönül (2014), “Bilgin Adalı’nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı çalışmasında Bilgin Adalı’nın hikâye ve romanlarında geçen eğitsel iletileri belirlemiş, bu iletilerin aktarılmasına aracı olan kişi, olay ve durumları betimlemiştir. Çalışma sonucunda iletiler, ilgili yaşantı alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Kaplan (2013), “Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler” adlı çalışmasında Hidayet Karakuş’un çocuklar için yazdığı hikâye ve romanları incelemiştir. Çocuk edebiyatı alanındaki bu eserlerde bulunan ahlaki, manevi ve karakter geliştirici iletilerin tespit edilmesi bu çalışmanın temelini oluşturmuştur. Çalışmada, Hidayet Karakuş’un çocuklar için yazmış olduğu on üç hikâye kitabında yer alan doksan iki hikâye ve on üç romanda sevgi, arkadaşlık-dostluk, fedakârlık, merhamet, yalnızlık, sabır, dua, doğa ve hayvan, vatan sevgisi, barış, yalan vb. konularında eğitsel iletiler tespit edilmiştir.

Tepeli (2013), “Çocukların İstenmeyen Davranışlarına Karşı Annelerin Kullandıkları İletilerin Niteliksel Analizi” adlı çalışmasında 4-6 yaş grubu çocuğa sahip annelerin, çocuklarının istenmeyen davranışları karşısında; çocuklarını uyarmak ve istenmeyen davranışı değiştirmek için kullandıkları iletileri incelemiştir. Ayrıca çalışmada, bu iletilerin niteliğinin annenin empatik eğilimi, iletişim becerisi ve eğitim düzeyine göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Çalışmaya Konya ili, merkez ilçelerindeki 12 farklı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden toplam 253 çocuğun annesi katılmıştır. Çalışma sonunda annelerin beş farklı tipteki istenmeyen çocuk davranışı karşısında en çok oranda sen dili iletilerinden olan çözüm iletilerini; en az oranda ise ben dili iletilerini kullandıkları belirlenmiştir. Annelerin, beş farklı tipteki çocukların istenmeyen davranışları karşısında, kullandıkları iletiler bazı istenmeyen davranışlarda iletişim becerisi ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre değişirken; empatik eğilim değişkenine göre değişmediği görülmüştür.

Özaslan (2012)’nin “Muzaffer İzgü’nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler” adlı çalışmasının amacı çocuk edebiyatı alanında önemli yazarlarından biri olan Muzaffer İzgü’nün çocuk hikâyelerinde ve çocuk

romanlarında vermek istediği eğitsel iletileri saptamaktır. Bu iletilerin hikâyelerde ve romanlarda nasıl verildiğini ayrı ayrı belirlemek, karşılaştırmak ve incelenen çocuk kitaplarının çocuklara tavsiye edilip edilemeyeceğini ortaya koymaktır. Muzaffer İzgü'nün 20 çocuk kitabı incelenmiş; hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletileri saptamaya yönelik betimsel bir çalışma ortaya konulmuştur. Tarama modeli kullanılarak hazırlanan bu çalışmada bulguların saptanmasında içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Muzaffer İzgü'nün, ilköğretim 1. ve 2. sınıf öğrencilerine yönelik yazdığı 10 hikâye kitabında 6 tema altında 49 eğitsel ileti; ilköğretim öğrencilerine yönelik yazdığı 10 romanında 7 tema altında 51 eğitsel ileti belirlenmiştir.

Köse (2011), "Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki Eğitsel İletiler" adlı çalışmasını Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisindeki eğitsel iletileri tespit etmek amacıyla yapmıştır. Çalışmanın evrenini Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisinde bulunan on yedi kitap oluşturmaktadır. Örneklemi ise on yedi kitapta bulunan seksen öykü oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda beş ana başlık, elli dokuz ara başlık oluşturulmuştur. Sevgi, saygı, fedakârlık, çalışkanlık, okuma sevgisi, hayvan ve doğa sevgisi, aile sevgisi, gelenek ve göreneklere bağlılık, etrafa duyarlılık gibi pek çok eğitsel iletinin, "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisinde mevcut olduğu görölmüştür. Tespit edilen eğitsel iletilerin işlenişi ve ele alınış şekli öyküler üzerinde tek tek gösterilmiştir. Çalışmanın neticesi olarak öykülerin eğitsel iletiler bakımından 7-11 yaş grubu çocuklarına uygun olduğu belirlenmiştir.

Barış (2011), "Gölten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler" adlı çalışmasında, Gölten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletileri belirlemeye çalışmıştır. Yazarın okurlara hangi millî ve insani değerleri vermek istediği belirlenmeye çalışılmış; bu iletilerin ne iğerdiği, hangi amaca yönelik olduğu ve çocuk edebiyatı metni açasından nasıl islendiği üzerinde durulmuştur. Bu çalışma sonucunda, Gölten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarını oluşturan bu on dört romanının çocukların eğitimine ve çocuk edebiyatı alanına katkıda bulunduğu belirlenmiştir.

Yurtseven (2011), "MEB Onaylı 100 Temel Eserde Yer Alan Çeviri Kitaplardaki İletilerin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Uygunluğunun Türkçe

Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi” adlı çalışmasında İlköğretim 100 temel eser listesinde yer alan çeviri kitaplardaki iletilerin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygun olup olmadığını incelemiştir. Bu çalışmada, listede yer alan 29 çeviri eser iletiler bakımından incelenmiş ve bu incelemede tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma sonucunda incelenen 29 çeviri eserden 356 adet ana ve yan ileti çıkarılmıştır. Çıkarılan iletilerden geneli temsil ettiği düşünülen 48 ileti ve olumsuz olduğu düşünülen 30 ileti bir araya getirilerek bu iletilerin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygunluğu Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle, kitaplarda yer alan iletilerin 31 tanesinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygun olmadığı, geri kalan 325 tanesinin ise uygun olduğu belirlenmiştir. Bu iletilerden yola çıkarak, 100 temel eser listesinde yer alan 29 çeviri eserden 20 tanesinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygun olduğu, dokuz tanesinin ise uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Aslan (2011), “Türkçe Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Sorunları Üzerine Çevrimiçi Paylaşım Alanlarındaki (Forum) İletilere Dayalı Bir Çözümleme” adlı çalışmasında, çevrimiçi paylaşım alanlarına gönderdikleri iletilerden hareketle Türkçe öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunları saptamıştır. Çalışmada, Türkçe öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bu iki paylaşım alanındaki 51 ayrı konu başlığına gönderdikleri toplam 603 ileti “içerik çözümlemesi” tekniği ile incelenmiştir. İncelenen 603 iletinin 508’inde (%84.2) farklı sorunlar yer alırken, 95’inde (%15.7) herhangi bir sorun tümcesine rastlanmadığı görülmüştür. Bazı Türkçe öğretmenleri ile aday öğretmenler, iletilerinde birden çok soruna değindikleri için belirlenen sorun sayısı (815), sorunların belirtildiği ileti sayısından (508) fazladır. Belirlenen bu 815 sorun, 12 farklı ad altında sınıflandırılmıştır. Buna göre “Atanamama” (%40.2), “Atanabilmek için KPSS”den Yüksek Puan Alma Zorunluluğu” (%17.1), “Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinden Mezun Olanların Türkçe Öğretmeni Olarak Atanmaları” (%16.3) ve “Uzmanlık Alanlarına ilişkin Kimi Konuların Belirsizliği” (%8.5) Türkçe öğretmen adayları ile öğretmenlerinin en çok yakındıkları sorunlar arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Kılıç (2010)’ın “Çeviri Çocuk Klasiklerinde Eğitici İletiler (MEB’in 2005 Yılında İlköğretim Öğrencilerine Önerdiği 100 Temel Eser Örneğinde)” adlı

çalışmasının amacı, çeviri çocuk klasiklerinin hangi değerlerle ilgili eğitici iletiler içerdiğinin ortaya konması olduğu görülmüştür. Çalışmada aynı zamanda öğrencilerin söz konusu çeviri çocuk klasiklerini okuma oranları ve beğenme düzeyleri de tespit edilmiştir. Eğitici iletilerin tespiti için 2005 yılında MEB'in ilköğretim öğrencilerine tavsiye ettiği 100 Temel Eser içerisindeki çeviri çocuk klasiklerinden yola çıkılmıştır. Çalışmanın veri toplama aracı olarak öğrencilerin çeviri çocuk klasiklerine yönelik okuma ve beğeni düzeylerini tespit etmek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Anket verileri ile ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin çeviri çocuk klasiklerine yönelik beğeni düzeyleri ve okuma oranları ortaya konulmuştur. Sonuç olarak çeviri çocuk klasiklerinin başta toplumsal ve ahlaki değerlerle ilgili iletiler olmak üzere birçok eğitici iletiyi içinde barındırdığı tespit edilmiş, bazı klasiklerin okunma ve beğenme oranları yüksek çıkarken bazılarının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir.

Çelik (2009), "Atasözlerimizden Eğitim İletileri" adlı çalışmasında atasözlerini taratarak, atasözlerin eğitim açısından önemini, atasözlerinde geçen iletiler bağlamında zamanı, atasözlerinin eğitilen, eğiten, eğitimde disiplin ve eğitimde yöntem ile ilgili iletileri tespit etmeye çalışmıştır.

Erdi (2008), "Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)" adlı çalışmasında toplumsal değişimi temel alarak sosyoloji, eğitim ve çocuk edebiyatı alanlarını kapsayan bu disiplinler arası araştırmada, 1980-1985 ve 2000-2005 yıllarında Türkiye'de siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan yaşanan değişimlerin, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletilere ne derecede yansıdığını belirlemiştir. Çalışma kapsamında incelenen materyalleri; Türkiye'de, Türk yazarların ilk basımı 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasında yapılan toplam 180 çocuk kitabı oluşturmaktadır. Önce Çocuk Vakfı Kütüphanesinde bulunan 4000 kitaplık liste taranmış, 1980-1985; 2000-2005 yıllarında basılan ve yazarları Türk olan hikâye, roman, masal ve resimli kitapların genel bir listesi çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda her iki dönemde yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olayların, çocuk edebiyatı eserlerinde verilen eğitsel iletilere yansıdığı, dönemin özelliklerine göre bu iletilerin önceliklerinin ve içeriklerinin de değiştiği saptanmıştır.

Akkaya (2008), "Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerindeki İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelilik İlkesi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında, Mustafa Kutlu'nun

hikâyelerinde kişisel gelişimi destekleyen iletilerin, diğer iletilere oranla daha fazla kullanıldığını ifade etmiştir. Çalışmada, Kutlu'nun hikâyelerindeki bazı iletilerin dil-üslup, konu-tema, kahramanlar ve anlatıcı bakımından çocuğa göre olduğu, bazılarının ise çocuğa göre olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yılmaz (2007), “Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu” adlı çalışmasında Muzaffer İzgü'nün romanları tema, eğitsel iletiler ve dil yönünden 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun olup olmadığını belirtmiştir. Ele alınan romanlardan hareketle Muzaffer İzgü'nün romanları 10-12 yaş grubu çocuklarının okuması için tavsiye edilebilir olup olmadığını incelenmiştir. Çalışmada ele alınan 12 romanda geçen tema ve eğitsel iletilerin 10-12 yaş grubu çocuklarında olumlu davranış değişikliği yapabileceği, çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunabileceği ve eğitsel değer taşıdığı belirlenmiştir. Romanlarda kullanılan dil hususunda; Türkçe kelimeler kullanma kaygısıyla standart dilde kullanılmayan kelimelerin kullanıldığı, yerel dile ait kelimelerin sık kullanıldığı, argo sözcüklerin çok az olsa da kullanıldığı, yabancı sözcüklerin mecbur kalmadıkça kullanılmadığı, duyulara yönelik kelimelerin sıklıkla kullanıldığı, cümlelerin çoğunun kurallı, fiil cümleleri olduğu, deyimlere yeterli düzeyde yer verildiği, çok sayıda ikileme kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra romanlardaki dilin sözcük seçimi konusundaki bazı aksaklıklar dışında 10-12 yaş grubu çocuklarına uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bayraktar (2006), “Muzaffer İzgü'nün “İçimde Çiçekler Açınca”, “Kaçak Kız” ve “Bütün Sabahlarım Senin Olsun” adlı çalışmasında, eğitim amaçlı iletilerin sınıflandırılması ve çözümlenmesini yapmıştır. Çalışmanın amacı, bu eserlerde soyut işlemler dönemine (11–15 yaş) yönelik ne gibi iletiler olduğunu görme, eğitsel yönlerinin derecesini araştırma ve bunların işlevlerini değerlendirmektir. Çalışma sonucunda yazar, gençlerin sıkılmadan takip edebilecekleri bir dil kullandığı görülmüştür. Ancak kitaptaki baskı hataları, imla hataları, noktalama işaretlerinin yanlış kullanılmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada yazarın günlük konuşma dilinde yer alan ve argo olarak tabir edilen sözcükleri kullanması üzerinde düşünülmesi gereken bir nokta olduğunu anlaşılmıştır.

Arpacı (2006), “Çocuk Kitaplarında İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimi (Sevim Ak Örneği)” adlı çalışmasında, çocuk kitaplarındaki iletilerin ve iletilerin aktarılma biçimini çocuğun içinde bulunduğu bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişim düzeyine uygunluğunu ve bunların yazınsal niteliklerini araştırmak amacıyla yapmıştır. Çalışma, Sevim Ak’ın on yedi kitabında yer alan altı roman ve doksan beş hikâyesindeki iletiler ve iletilerin aktarılma biçimlerinden toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Küçük (2005), “İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda Okutulan Türkçe Kitaplarındaki Düz Yazı Metinlerinin Çocuğa Görelik İlkesine ve Metinlerin İçerdiği Eğitsel İletilere Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında Türkçe Eğitim Programı’nda ortaya konan hedeflere bağlı kalarak, araştırmanın örneklemini oluşturan ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki düz yazı metinlerini çocuğa görelik ilkesi ve eğitsel iletiler açısından incelemiştir. Çalışmada çocuğa görelik ilkesi konu, dil ve anlatım açısından temel alınarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra eğitsel iletiler saptanmış, iletiyi dolaylı ya da doğrudan bir şekilde aktaran cümleler alınmış, iletilerin içerik ve amaçlarına göre dağılımları gösterilmiştir. Dil ve anlatım bulguları sınıflar açısından sırasıyla; eğitsel iletiler ise türler doğrultusunda yorumlanmıştır.

Erdi (2002), “İpek Ongun'un “Bir Genç Kızın Gizli Defteri” Adlı Kitabında Eğitim Amaçlı İletiler” adlı çalışmasında “İpek Ongun’un” Bir Genç Kızın Gizli Defteri” adlı kitabında eğitim amaçlı iletilerin sınıflandırılması ve çözümlenmesini yapmıştır. Çalışmanın amacı, söz konusu kitapta 12 yaş ve üstü çocuklara yönelik ne gibi iletiler olduğunu görme, eğitsel yönlerinin derecesini araştırma ve bunların işlevlerini değerlendirmedir.

2.3.1.İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi

İletilerle ilgili yapılan literatür/ alanyazın araştırmasında incelenen çalışmaların büyük bölümünü yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Bu konuda yazılmış doktora tezi ve makaleler de mevcuttur. İleti konusu ile ilgili 2002 yılından 2017 yılına kadar çeşitli konularda iletilerin incelendiği tezler tespit edilmiştir İletilerle ilgili yapılan araştırmalarda iletilerin daha çok eğitsel yönü ile irdelenmiştir. Bazı çalışmalarda tespit edilen iletiler çocuğa görelik ilkesi göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edilmesine yönelik nitel bir araştırmadır. Milli Edebiyat Dönemi 1911 yılında “Genç Kalemler” dergisinde yayımlanan “Yeni Lisan” makalesi ile başlar. Türkçülük düşüncesi döneme hâkimdir. Bu çalışma, Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edilmesi amaçlanarak hazırlanmıştır. Bu yüzden o dönemde yazılan çocuk şiirleri hakkında kaynak taraması yapılmıştır. Kaynak taraması yapılarak incelenen şiirlerde geçen iletiler tematik olarak sınıflandırılmaktadır. Araştırmada söz konusu yazarların şiirlerinde geçen iletiler hangi temalarda ele alındığı sorusu çerçevesinde oluşturulmuş nitel araştırmadır. Yapılan bu araştırmada Milli Edebiyat Dönemi şiirlerinde geçen iletilerden kaynak taraması yapılarak örneklem belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazan M. Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ali Ekrem Bolayır, M. Ali Ulvi Elöve, İbrahim Aladdin Gövsa, Tevfik Fikret, M. Akif Ersoy ve Aka Gündüz’ün çocuk şiirlerinde geçen iletiler tematik olarak sınıflandırılarak incelenmiştir.

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217). Araştırmada veri elde ederken Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleri belirtilen şairlerin şiirleri temel alınarak iletiler tespit edilmiştir. Şiirlerin Osmanlıca hali ile günümüz Türkçesi şekilleri karşılaştırılarak şiirlerde değinilen iletiler belirlenmektedir.

3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM VE EVRENİ

Bu çalışmanın evreni Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleridir. Milli Edebiyat Döneminde çocuk şiirleri yazmış olan M. Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ali Ekrem Bolayır, Ali Ulvi Elöve, İbrahim Alaettin Gövsa, Tevfik Fikret, M. Akif Ersoy ve Aka Gündüz’ün çocuk şiirleri de araştırmanın örneklemdir.

3.3. VERİLERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmaya başlamadan önce tezin amacı belirlenmiştir. Kaynak taraması yapılarak Milli Edebiyat Döneminde şiirler yazan araştırmancının da örneklemini oluşturan şairlerin şiir kitapları temin edilmiştir. Araştırmancının kuramsal çerçevesini oluşturan iletiler konusu, Milli Edebiyat Dönemi ve dönemin şiir anlayışı hakkında literatür taraması yapılmıştır. Tüm bu ön çalışmalardan sonra araştırmancının tez konusu olabileceği kanısına varılmıştır.

Araştırmancının kuramsal çerçevesini oluşturmak için çocuk edebiyatı alanında eserler incelenmiştir. Milli Edebiyat Dönemi hakkında geniş bir araştırma yapılmış ve dönemin toplumsal ve siyasal yapısı da incelenmiştir. Bunun yanı sıra günümüz Türkçesine aktarılmayan şiirler Osmanlı Türkçesinden çevrilmiştir.

Şiirler, incelenip şiirlerde geçen iletiler tematik olarak sınıflandırılmıştır. Öte yandan döneme hâkim olan “millilik” kavramının şiirlere yansıyor yansımadağı irdelenmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışma Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edilmesine yönelik yapılmış bir nitel araştırmadır. Bu araştırmada, Milli Edebiyat Döneminde yazılan şiirler tek tek incelendiği için doküman incelemesi yöntemi uygulanmıştır.

Araştırma bir dönemi kapsadığı için döneme ait çocuk şiirleri yazan şairler ve şiirleri tespit edilerek araştırmancının örneklemini oluşturulmuştur. Şiirlerde geçen iletiler dönemin şartları da göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Araştırmancının kuramsal çerçevesini oluşturmak için dönem hakkında araştırma yapılmış o alanda yazılan kitap, tez, makale ve çeşitli çalışmalar incelenmiştir. İnceleme sonrası araştırmancının geçerliliği ve güvenilirliği için örnekleme uygun şiir kitapları temin edilerek incelenmiştir. İleti konusunda geniş çaplı bir araştırma yapılarak şiirlerde geçen iletiler başlıklara ayrılarak sınıflandırılmıştır.

Araştırmaya dâhil edilen şairlerin çocuklara uygun şiirleri tespit edilerek bu şiirler iletiler yönünden sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında şairler ve şairlerin ileti tespit edilen şiirleri aşağıda tablo üzerinde gösterilmiştir.

Tablo 1: Şairler ve İncelenen Çocuk Şiirleri

Şairler	Şairlerin İncelenen Çocuk Şiirleri
M.Emin Yurdakul	Örs Başında, İmtihan, Sürücü, Kibritçi Kız, Mektepli, Tanrı'ya, Zeynep'in Duası, Türk Dili, İrkımın Türküsü, Cenge Giderken, Genç Türk, Vatan Tehlikede, Ey Türk Uyan, Çiçekçiğim, Anneciğim, Sofra Başı, Çocuklar.
Ali Ekrem Bolayır	Çiftçi ve Çocukları, Oyuncak, Tembel Nafiz, Büyükanne, Kurşun Kalem, Nasıl Eğlenmeli, Anadolu, En Zararlı Hayvan.
İ.Alaettin Gövsa	Çiftçinin Öğüdü, Çalışmak Sonra Oyun, Çiftçinin Nasihati, Padişah, Kış, İyilik Doğruluk, Tilkinin Vaadi, Mum, Fukarayı Seviniz, Allah Sevgisi, Din, Türk Bayrağı, Ertuğrul'un Büyüklüğü, Kurtuluş Kavgası, Vatan, Muhtar Bey, Kurt Masalı, Namık Kemal, Anne Sevgisi, Bahar.
Ali Ulvi Elöve	Çalışalım, Şarkı, Anne, Kardeşlik, Okul Şarkısı, Meşe ile Saz, Her Şeyi Allah Yarattı, Dileğimiz, Cenk Dönüşü, İş, Sancağa Veda, Vatana Dönerken, Memleket Hatırası, Vazgeçtim, Anne, Kelebek.
M. Akif Ersoy	Küfe, Çocuklara, Selma.
Tevfik Fikret	Hasbihal, Hazan Teyze, Şermin'in Elifbası, Melek'in Kuzusu, İthaf, Ezan, Ağustos Böceği ile Karınca, Papatya, Oldu Bitti, Marangoz.
Aka Gündüz	Ah, Bozgun, Hakikatin Rüyası, Ezan Vakitleri, Öç Türküsü, Bayrak Türküsü, Seher Yıldızı, Teselli, Varlığın Şartı, Bir Güfte, Tohum, Oğluma, Orağa Giderken.
Ziya Gökalp	Kızılelma, Ülker ile Aydın, Polvan Veli, İlahi, Kolsuz Hanım, Vazgeçtim, Yeşil Boncuk, Alageyik, Osman Gazi Kurultayda, Şehit Haremi, Küçük Şehzade.

Tablo 1 incelendiğinde çalışmada örneklem olarak ele alınan şairlerin şiirleri bilimsel kuramlar ışığında incelenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen şairlerin şiirleri incelenmiş, bu şairlerin şiirlerinden 99 adedi araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu şiirlerden 21 tanesi İ. Alaettin Gövsa'ya aittir. M. Emin Yurdakul'un şiirleri incelenmiş 17 şiirinde çocuklara yönelik ileti bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Ali Ulvi Elöve'nin 16 şiirinde, Ali Ekrem Bolayır'ın 8 şiirinde, Tevfik Fikret'in 10 şiirinde, Ziya Gökalp'in 11 şiirinde ve M. Akif Ersoy'un 3 şiirinde çocuklara yönelik farklı türde iletiler bulunmuştur. Araştırmanın kapsamında şiirleri incelenen Aka Gündüz'ün şiirleri ise Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Şairin 13 tane çocuk şiirinde iletiler tespit edilmiştir. Güvenirlik açısından olumsuz bir durum yaşanması için şiirlerin çevirileri defalarca incelenip gözden geçirilmiştir.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin tespit edildiği bu çalışmada, iletilerle ilgili bulgular ayrı ayrı başlıklandırılarak incelenmiştir. Şiirlerdeki temalar göz önünde bulundurularak yeni başlıklar açılmıştır. Bütün bu aşamalardan sonra araştırma yönteme uygun olarak tamamlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın, “Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler nelerdir?” birinci alt problemine yönelik örneklem olarak ele alınan Milli Edebiyat Dönemi şairlerinin şiirleri incelenmiş ve aşağıdaki iletilere ulaşılmıştır:

4.1. KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Edebî metinlerde kişisel gelişimi destekleyen iletilere sıklıkla yer verilir. Çocukların kişilik gelişimlerinin olumlu yönde ilerlemesi için bu iletilerin onların gelişimine uygun bir dille ve anlatım tarzı ile anlatılması gerekir. Çocuklar, çoğunlukla kendilerini kitaptaki kahramanların yerine koyduğu için bu tür iletilerde olumlu davranış özellikleri oluşturmak amaçlanır. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde de kişisel gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir. Şairler şiir dilinin etkileycilik boyutundan yararlanmaya çalışmışlardır. Şiirleri ile çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunmaya çalışmışlardır. Şiir dilinin amaca ulaşmada, değerler aktarmada etkili bir unsur olduğunun farkındadırlar. Çünkü şiirin kendisi ulusun değeridir. Bu nedenle şairler, edebiyatlarını yaptıkları ulusun değerlerini yazıp ve yaşatmışlardır (Durukoğlu ve Doyumgaç, 2017: 176).

4.1.1. Çalışkan Olma

Çalışkanlık insanlarda olması gereken en önemli değerlerden biridir. İnsanların başkalarına muhtaç olmaması için çalışması gerekir. “İnsan için en önemli görev çalışmak ve doğru dürüst hayat sürmektir. İnsanın en temel vazifesi çalışarak dürüst ve namuslu bir hayat sürebilmektir” (Yaman, 2014: 237). Evrende her canlı yaşamını sürdürmek için çalışmak zorundadır. Çalışmanın olmadığı yerde esaret ve başkalarına boyun eğme vardır. Dinimiz de çalışmanın önemini ve gerekliliğini vurgular. Türk milleti eskiden beri çalışkanlığıyla her zaman diğer toplumlara örnek olmuştur. Milli Edebiyat Dönemi şairleri şiirlerinde Türk gencinin başkasına boyun eğmemesi için sürekli çalışması gerektiğini ifade etmiştir.

Ali Ekrem Bolayır'ın “Çiftçi ve Çocukları” şiirinde çiftçinin çocuklarına ölmeden önceki mirası, tek kelime ile çalışkanlıktır. Çalışkan olmanın kişiye en büyük miras olduğu iletisi çocuklara verilmiştir. Çalışmadan, emek vermeden hayatta hiçbir şey elde edilemez. Çalışmanın en büyük define olduğu iletisi verilmiştir.

“... ”

Çocuklarına ölümünden evvel

O görünmüştü ki bir sözle pek güzel

Çalışmakta bir koca define var!” (Bolayır, 2010: 69).

Milli Edebiyat Dönemi şiirlerine baktığımızda ekonominin tarıma dayalı olmasından dolayı şairlerimiz çalışma ve üretim gibi konularda çiftçileri çocuklara bir rol veya model olarak göstermiştir. İbrahim Alaettin Gövsa “Çiftçinin Öğüdü” isimli şiirinde Bolayır'ın da vurguladığı gibi çalışmanın hazine olduğunu söylemiştir. Şair, hazırcılığa karşı çıkarak bir şeyleri kazanmanın yolunun çalışma olduğunu vurgulamıştır. Emek verilmeden kazanılan paranın geçici olduğuna vurguda bulunmuştur. Şiirin özüne baktığımızda çalışmanın sürekli olması gerektiği iletisi hâkimdir.

“... ”

Hazır para çabuk yenir

Çalışmamız hazinedir” (Gövsa, 2010: 49).

Gövsa, “Çalışmak Sonra Oyun” şiirinde bir şeyleri elde etmek için önce çalışmak gerektiği mesajını okura vermiştir. Çalışmanın aralıklarla değil de her daim olması gerektiği iletisi şiirde yer alır. Zahmet çekmeden, emek vermeden amaca ulaşamayacağı iletisi şiire hâkimdir.

“... ”

Çalışmadan bir su bile içilmez;

Ekilmeden biçilmez” (Gövsa, 2010: 59).

Gövsa, “Çiftçinin Nasihati” şiirinde çocuklara çalışmanın bir hazine olduğu mesajını vermiştir. Çalışmak, insan hayatında tükenmeyen bir hazinedir. Şairlerimiz de bunu şiirlerinde tekrar tekrar anlatarak çocuklara benimsetmeye çalışmışlardır.

“...
Fakat maksat ne bilinir
Ki çalışmak hazinedir” (Gövsa, 2010: 47).

Bolayır, “Oyuncak” isimli şiirinde çocuklara emek vermeden çalışmadan hiçbir şeyin elde edilemeyeceği mesajını vermiştir. Bize can veren, nefes veren Allah bile rızığımızı bize istemekle değil çalışmakla verir iletisi şiirde mevcuttur.

“.....
Şunu iyi biliniz ki:
Akıllı olan çocuklar,
İstemekle değil, ancak
Ancak çalışmakla kazanırlar
Değil anne, baba hatta
Bize can veren Tanrı bile
İstemekle değil, ancak
Çalışmakla verir yiyeceği” (Bolayır, 2010: 17).

Ali Ekrem Bolayır, “Tembel Nafız” isimli şiirinde tembelliğin zararlı olduğu ve çalışmanın farz olduğu iletisini verir. Dinimizde bile çalışmayan insanı Allah sevmez. Vatana hayırlı bir fert olan kişinin en kutsal görevi her daim çalışmaktır. Bolayır, çalışmanın bir zorunlu bir görev olduğu iletisini vermiştir.

“....

Allah’ın en sevmediği tembeldir.

En kutsal görevdir çalışmak,

Farzdır bize bu göreve alışmak.

Bunu bilin, yavrucaklar siz aman,

Tembel Nafiz olmayın hiçbir zaman!” (Bolayır, 2010: 73).

Ali Ulvi Elöve, “Çalışalım” şiirinde çocuklara çalışmanın yaşamda bir ihtiyaç ve ödev olduğu iletisini vermiştir. Şair, tembellik yapmanın yurda zarar vereceğini söylemiştir. Fertleri çalışmayan, üretmeyen milletler gerilmeye mahkûmdur. Elöve, dönemin şartlarını da göz önünde bulundurmuş olmalı ki tembellik yapmanın yurdun yıkılma nedeni olacağı iletisini vermiştir.

“....

Tembel olmak yurdu yıkar,

Bizim yapmak ödevimiz;

Çalışanlar nura çıkar;

İş, insanlık görevimiz” (Elöve, 1959: 26).

Elöve, başka bir şiiri olan “Şarkı” da ise ileriye bakılması gerektiği iletisini vermiştir. Şair, ilerlemenin ulusça çalışmadan geçtiğini çocuklara sezdirmiştir. Milletın gelişmesi, ilerlemesi ilim yoluyla dolayısıyla çalışma yoluyla gerçekleşir. Şair, çalışmanın çocukların yaşamında bir yaşam tarzı veya alışkanlık haline getirilmesi gerektiği iletisini vermiştir.

“Okuyalım: hüner, ilim

Kanadiyle yükselelim;

Çok dikkatle, çok hevesle,

Lakin ekmek kazananlar bundan bir tat duyarlar.

Yoksullara bir cehennem gibi gelir her bucak;

Onun için benden sana öğüt olsun: Çalışmak!” (Yurdakul, 1989: 89).

M. Emin Yurdakul, “İmtihan” şiirinde yine çalışmanın öneminden bahsetmiştir. Çalışmanın geleceğe yakılan bir ışık olduğu iletisi şiire hâkimdir. Gelecekte bir şeylere sahip olmanın yolunun geçmişte verdiğimiz emeklerden geçtiğini ifade etmiştir.

“...

Şu dünyada her şeyi sen kendinden bekle, um;

Çalışırsan istikbal sana nurlar serpecek;

Mağrur tali gelerek ayağını öpecek!” (Yurdakul, 1989: 99).

Tevfik Fikret “Hasbihal” isimli şiirinde çalışmanın faydaları ve tembelliğin zararları ile ilgili iletiler aktarmıştır. Fikret de diğer şairlerimiz gibi çalışmadan bir şey elde edilemeyeceğini anlatmıştır. Şair, geleceğin emanetçisi olan çocuklara dönemin şartlarını da göz önünde bulundurarak çalışmayı öğütlemiştir. Şair, çocukların hazırcılığa alışmasına karşı çıkmıştır. Kişinin kendisini geliştirmesinin küçük yaşta verilen emeklerden geçtiğini vurgulamıştır.

“...

Hiç işsiz oturmamalı.

İşledikçe bu makine

Çarklarına, dişlerine,

Kuvvet gelir. Boş duranın,

Tembel tembel oturanın,

Bu asırda ekmeği yok” (Fikret, 2006: 58).

4.1.2. Saygılı Olma

İnsanların çevrelerine karşı saygılı olması çevresine değer verdiğinin göstergesidir. “Saygı, her insanın karşıdan beklediği doğal bir duygu davranış değeridir. Her insanın saygı değerini görmeye, saygıdeğer bir ortamda yaşamaya ve başkalarına saygı göstermeye ihtiyacı vardır” (Yaman, 2014: 225). Saygı toplumsal yaşamda var olması gereken bir zorunluluktur. Çünkü toplumsal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi karşılıklı saygı çerçevesinde olur.

Toplumsal ilişkilerin sağlam olmasının temelinde sevgi ve saygı vardır. “Saygı, herhangi bir ilişki içinde olunan bir kurum, birey ve benzerine, söz konusu varlık veya oluşumun ilgi ve duygularının farkında tutum sergilemek, buna göre uygun bir davranış tarzını, tutumu benimsemektir” (Mindivanlı, Küçük ve Aktaş, 2012: 97). Saygıyı insanların birbirine karşı oluşturduğu pozitif yönde olumlu davranış örüntüsü olarak da tanımlayabiliriz. İnsanların huzur içinde yaşaması, çalışma ortamının sorunsuz bir şekilde sürdürülmesinin temelinde karşılıklı saygı vardır. Birlik içinde olmanın temelinde insanların birbirlerine karşı saygılı olması vardır. Birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyulan Milli Edebiyat Döneminde şairler çocuklar için yazdıkları şiirlerde çocukların büyüklerine karşı saygılı olmasını vurgulayan şiirler kaleme almışlardır.

Ali Ekrem Bolayır “Büyükanne” şiirinde büyükannelere gösterilmesi gereken sevgi ve saygının önemini vurgulamaktadır. Sevginin olduğu her yerde saygı da vardır. Bu yüzden büyüklerimize karşı saygılı olmamızın ilk koşulu onları sevmemizdir.

“Büyükanne, anneden çok sevilir;

İstenirse can da verir gülerek,

Büyükanne iki kere annedir!” (Bolayır, 2010: 29).

Bolayır, “Şaka” isimli şiirinde çocuklara terbiyeli ve saygılı olunması mesajını vermiştir.

“....

Terbiyeli bir çocuğun şakadan

Vazgeçmesi daha takdir edilir” (Bolayır, 2010: 77).

İbrahim Alaettin Gövsa “Padişah” isimli şiirinde Padişahı sevmenin önemine değinmiştir. Padişah, şaire göre milletin önemli değerlerinden biridir. Milleti onu sevmeli ve ona saygı duymalıdır. Şairin gözünde padişah milletin babasıdır. Bu yüzden milletçe saygı duyulması gereken bir şahsiyettir.

“Muhteremdir her milletin hükümdarı şüphesiz;

Fakat bizler padişahı baba gibi severiz” (Gövsa, 2010: 35).

4.1.3. Merhametli Olma

Küreselleşen dünya ile günümüzde insanlar duygu bakımından birbirinden uzaklaşmışlardır. İnsan ilişkilerinde mesafeli bir tutum benimsenmeye başlanmıştır. Geçmişte insanlar, merhametli olmanın büyük bir erdem olduğuna inanmış ve toplumsal yaşamda bunun gereklerini yerine getirmişlerdir. Milli Edebiyat Dönemi şairleri de merhametli olmanın önemli bir değer olduğu iletisine şiirlerinde yer vermişlerdir.

İbrahim Alaettin Gövsa, “Kış” isimli şiirinde çocuklarda bize güzel gelen kış gününün fakirler için olumsuz bir durum yarattığını ifade etmeye çalışmışlardır. Şair, çocuklarda fakirlere karşı merhametli olma farkındalığı yaratmaya çalışmıştır.

“Ey Çocuklar!

Size bir bayram olan karlı günün

Başka yerde nice zalimliği var

Örtüyorken ö güzel köyleri kar

Fukarayı düşünün!” (Gövsa, 2010: 53).

Mehmet Akif Ersoy’un “Selma” isimli şiirini okuduğumuzda dizelerde merhamet iletisi sıklıkla karşımıza çıkar. Çevremize karşı duyarlı olmamız gerektiği iletisi şair tarafından verilmeye çalışılmıştır.

“...O, hastadan daha şayan-ı merhamet...Görsen...” (Ersoy, 2010: 63).

M. Emin Yurdakul, “Sürücü” şiirinde bir çocuğa karşı duyduğu merhamet ve üzüntüyü dile getirmiştir. Şair, merhamet duygusunu içten yaşayarak mısralara aks ettirmiştir.

“ ...

Ey kimsesiz, sefil çocuk! Ben seksen yıl yaşasam

Bu acıklı sözlerini hiçbir vakit unutmam” (Yurdakul, 1989: 57).

Yurdakul, başka bir şiiri olan “Kibritçi Kız” da yine merhamet sözcüğüne yer vererek bu değeri çocuklara aşılama çalışmıştır. Küçük bir kızı konuşturmuş ve kız merhamet dilemiştir.

“ ...

Merhametli Beyefendi! Annem hasta, ekmezsiz;

Alın bunu, kuzum bana on paracık verin siz!” (Yurdakul, 1989: 57).

Tevfik Fikret “Hazan Teyze” isimli şiirinde acıma, merhamet etme gibi duyguları çocuk dili ve duyarlılığı ile aktarmıştır. Fikret’in çocuklar için yazdığı şiirlerine baktığımızda şairin şiirlerini çocuk duyarlılığıyla kaleme aldığını görüyoruz. Şair, şiirlerinde çocuğu şiirin öznesi haline getirerek çocuğun içsel dünyasını ustalıkla yansıtmıştır.

“Bir haftanın içinde, bak,

O gül yüz nasıl sararmış;

Elde mi ah, acımamak?

Üç aycağız ömrü varmış...

Hicran oldu halin bize;

Ölme sakın, Hazan Teyze!” (Fikret, 2006: 51).

4.1.4. Fedakâr Olma

Fedakârlık, karşılıksız bir şekilde yapılan maddi ve manevi eylemlerdir. İnsanların birbirine duyduğu sevgi sonucunda istemsiz gelişen içsel bir dürtüdür. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerine baktığımızda fedakârlığı anlatan şiirlere yer verildiği görülmüştür.

Elöve, annelerin çocukları için yaptığı fedakârlığı anlatan “Anne” şiirinde bu iletiye yer vermiştir. Annelerin karşılıksız bir şekilde gösterdiği sevgi, şefkat ve emeği şair, duyarlı bir anlatım şeklinde izah etmiştir. Çocuğun bu yönde farkındalık sahibi olmasını sezdirmiştir. Şair, annelerimizin bu fedakârca davranışlarına karşın onları her daim sevmemiz gerektiği iletisini vermiştir.

“Seni kimdir bu dünyaya getiren;

Gece, gündüz dizlerinde sallayan;

Sabah, akşam, gün arası süt veren;

Senin için uğraşmaya doymayan;

Kimdir seni kucaklayıp uyutan

-Annen, yavrum! Sev anneni, her zaman!” (Elöve, 1959: 18).

4.1.5. Oyun

Çocukların zihinsel, dilsel ve psikomotor gelişimlerinde oyun oynamanın katkıları inkâr edilemez. Çocuklar oyun oynayarak sosyalleşir ve daha iyi kendini ifade eder. Milli Edebiyat Dönemi şairleri çocuk gelişiminde oyunun önemini idrak etmiş ve bu oyunlarla ilgili iletilere şiirlerinde yer vermişlerdir. Bu dönemde çocuk şiirleri yazan ve şiirlerinin konusu çocukların gelişimi ve eğitimle ilgili olan şairimiz Tevfik Fikret’tir. Fikret, çocukların oyun oynamasının çocuk gelişiminde önemli olduğunu şiirlerine yansıtmıştır.

Fikret, “Şermin’in Elifbası” şiirinde çocukların ders çalışma dışında oyuna da ihtiyaç duydukları iletisini bizlere vermiştir. Şair, öğrenmede pekiştirecin önemli

olduğuna da vurgu etmiştir. Aferin veya oyun oynamaya izin verme gibi olumlu pekiştireçler de kullanarak çocuklarda ders çalışmaya yönelik istek arttırmaya çalışmıştır.

“... ”

-Peki yavrum, haydi oyna;

Koca bir aferin sana!” (Fikret, 2006: 14).

Tevfik Fikret şiirlerinde oyun kavramı üzerinde duyarlı olmuştur. Oyun, oyuncak ve oyun isimlerine şiirlerinde sıklıkla yer vermiştir. Şair, “Oldu, Bitti” şiirinde çocukların gelişiminde oyunun önemli olduğunu belirtmiştir. Bu farkındalığını farklı şiirlerinde yinelemiştir.

“-Haydi kardeş oynayalım.

-Oynayalım, lakin birkaç

Dakikacık izin bana.

-Peki, fakat çabuk gel ha!

-Geldim...Nerden başlayalım?

-Körebeden.-Yok saklambaç” (Fikret, 2006: 85).

Fikret, bir başka şiiri “Melek’in Kuzusu” şiirinde çocukların oyun oynarken oyuncuğa ihtiyaç duyduğu ve çocukların oyuncak sevgisini çocuğun kendisini konuşturarak şiirine yansıtmıştır. Çocuk dili ve duyarlılığı ustalıkla şiire yansımıştır. Şair, oyun oynamanın sadece cansız varlıklarla değil canlı varlıklarla olabileceğini ifade etmiştir. Çocuklara hayvan sevgisi aşlamaya çalışmış ve hayvanların iyi bir oyun arkadaşı olabileceğini vurgulamıştır.

“Herkesin bir oyuncuğı,

Bir topu, bir bebeği var,

Oyuncağı olmayanın

-da kedisi, köpeği var” (Fikret, 2006: 35).

Ali Ekrem Bolayır, “Oyuncak” isimli şiirinde çocukların oyuncak sevgisini küçük Fikret üzerinden anlatmıştır. Şairin şiirinin öznesi bir çocuktur. Oyuncak sevgisini çocuk duyarlılığıyla çocuğa yaşattırarak anlatmıştır.

“Koca bir dükkan önünde,

Küçük Fikret ablasıyla

Parlak camın arkasından

Bakıyordu dala dala!

İçeride oyuncaklar,

Türlü türlü oyuncaklar,

Fikretçiğin gözlerine

Sanki gelir, girer parlar” (Bolayır, 2010: 12).

4.2. TOPLUMSAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Bir toplumun gelişmesi, ilerlemesi aydın kesimin üretip toplumu bu ürettikleriyle bilinçlendirilmesine bağlıdır. Bunun en iyi yolu da edebiyattır. Edebî metinler aracılığıyla toplum bilinçlendirilerek daha ileri seviyelere taşınabilir. Bu ilerleme kesinlikle köklerine bağlı kalıp yüzünü ileriye dönmekle mümkündür. Toplumsal gelişimi sağlayan, içinde toplumun köklerini barındıran eserler toplumsal anlamda bilinçlendirmeyi hızlandırır.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde dönemin şartları göz önünde bulundurulursa şairlerin bu konudaki iletilere şiirlerinde yer verdiği görülmektedir. Şairler milletin içinde bulunduğu zor durumu da göz önünde bulundurarak milli birlik ve beraberliğin önemini vurgulayan çocuk şiirleri yazmıştır. Dönemin şartlarına

bakıldığında yurdun düşman işgalinde olması birlik ve beraberlik içinde olmanın önemine vurgu yapmıştır.

4.2.1. Birlik ve Beraberlik Bilinci Taşıma

Milli Edebiyat Dönemi birlik ve beraberliğin olması gerektiği milletin kardeşçe sırt sırta verip mücadele etmesi gerektiği bir dönemdir. Şairler çocukların birlik ve beraberlik bilinci sahibi taşımaları gerektiğini vurgulayan eserler kaleme alır.

Ali Ulvi Elöve “Kardeşlik” isimli şiirinde birlik ve beraberlik iletisi vermiştir. Şair, kardeşçe yaşamının bir vatandaşlık borcu olduğunu sezdirmiştir, düşmana karşı Türk Milletinin kardeşçe yaşayacağı fikrini çocuklara benimsetmeye çalışmıştır.

“...
El ele ver, kardeş yaşa; yaşadıkça sev, sevil;
Kardeş hakkın vergisidir, bunu sen de böyle bil!
De ki: “Bizler bir anadan, bir ocaktan çıkmayız;
Sen ben; diye kavgalaşıp o ocağı yıkmayız!” (Elöve, 1959: 19).

Ziya Gökalp Türk’ün kurtuluşunun milli birlik ve beraberlik ile gerçekleşeceğinin bilincindedir. Gökalp, milli düşünce ile milli birliğe varılacağı kanısındadır. “Kızılelma” da bu düşüncesini net bir şekilde aktarmıştır. Şiirde çocuklara milli birlik ve beraberliğin önemi gösterilmiştir.

“...
Maksadı gitmektir birliğe doğru,
Milli düşünceye, dirliğe doğru...” (Gökalp, 2017: 34).

4.2.2. Eğitime Önem Verme

Bir toplumun gelişip ilerlemesi için eğitim önemli bir etkidir. Bireylere daha küçük yaşta eğitim verilmesi o toplumun geleceğe yaptığı büyük bir yatırımdır. Toplumlar büyük medeniyet haline ilim sayesinde gelirler. Eğitime önem veren

milletler gelecek nesillere adını en çok bırakan milletlerdir. Milletimiz de eğitimin önemini anlamış ve bu yönde çalışmalar yapar.

Milli Edebiyat Döneminde eğitimin önemi fark edilir. Toplumda bir uyanma söz konusu olur. Eğitim yoluyla milletin özüne dönme çalışmaları yapılır. Özden kopmadan ilerleme çabası döneme hâkim olan anlayış tarzıdır.

Milli Edebiyat Döneminde milliyetçilik düşüncesinin yayılmasını sağlayacak en büyük silahın eğitim olduğunun farkına varıldığı dönemdir. Döneme hâkim olan millilik anlayışının en iyi eğitim yoluyla aktarılacağı anlaşılır. “Eğitim siyasi ideolojilerin yürütüleceği en verimli alanlardan biri olduğu için her siyasi değişim öncelikli olarak eğitim üzerinden işlevlerini gerçekleştirmeye çalışır” (Karaca, 2013: 94). Şairler çocuklar için yazdıkları şiirlerde milliyetçilik düşüncesini değişik yollarla aktarır.

Bu dönemde her alanda eğitimin önemi vurgulanmış ve bu yönde çaba sarf edilmiştir. Milli Edebiyat Dönemi şairleri de yazdıkları şiirlerle çocukların gelişiminde eğitimin ne kadar önemli olduğunu aktarmışlardır.

Ali Ekrem Bolayır “Kurşunkalem” isimli şiirinde kalemin gücünü şiirin mısralarına sindirmiştir. Kalemin önemi ve değerini vurgulamıştır. Şair, kalemin gücünü aslında kullananın maharetine bağlamıştır. Kalemin çok fonksiyonlu bir araç olduğunu belirtmiştir. Kalemin yararları yanı sıra en iyi arkadaş olduğuna da değinmiştir.

“Kurşunkalem ne güzel şeydir,

Onun kadrini kullanan bilir:

Her ele uyar, her işe yarar;

Sanki akli var sanki canı var!

Çocuklar için kurşunkalem

Arkadaştır, ele geldi mi

Yalnızlık gider, eğlence başlar” (Bolayır, 2010: 11).

Elöve, “Okul Şarkısı” şiirinde okulun önemine değinmiş ve milletlerin ancak eğitim sayesinde gelişip uygarlaşabileceği iletisini vermiştir. Bir toplumda en büyük çözümlenme eğitim kurumlarında başlar. Eğer eğitim kurumlarında eğitim sisteminde bozulmalar yaşanır ise diğer kurumlar da çok hızlı bir şekilde etkilenir aynı şekilde olumlu gelişmelerin de yaşanması olumlu bir etki bırakır. Bu konuya verilebilecek en güzel örnek Osmanlı Devleti döneminde getirilen “Beşik Ulemalığı”dır. Eğitim kurumlarının bozulması diğer alanlara da hızla etki etmiştir.

“Uygarlıklar senin şanlı kucağında uyanır;

İnsanlıklar sende doğar, vatan sana dayanır.

Senin koynun bu milletin irfanına bir ocak:

Ocağında, kucağında ne ışıklar doğacak!” (Elöve, 1959: 25).

M. Emin Yurdakul, “Mektepli” şiirinde kitap ve kalemin en güçlü silah olduğu iletisini vermiştir. İlim yoluyla ilerlemenin mümkün olduğunu vurgular. “Söz uçar, yazı kalır.” sözünden hareketle kalemin gücünün ne denli güçlü olduğunu ve geleceğe güçlü bir etki bıraktığını biliyoruz. Yurdakul da kalemin gücüne inanmış ve bu gücü çocuklara sevdirmeye çalışmıştır.

“... ”

Kalemim, bana silah olacak,

Kitabım, bir kal’alık edecek,

Günlerim fuhatla dolacak,

Her yere benim ünüm gidecek!” (Yurdakul, 1989: 317).

Tevfik Fikret “İthaf” isimli şiirinde ilim ve irfanın çocuk gelişiminde önemli bir şey olduğu iletisini vermiştir. Şair, güzel bir yuvanın eğitim ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Fikret’in çocuk şiirlerini incelediğimiz de şairin çocukların ne pedagojik gelişimine ne denli önem verdiğini görürüz. Bu şiirde de ilmin çocuk gelişiminde önemli bir değer olduğunu vurgulamıştır.

“... ”

Fakat yavrum senin yuvan

Bir marifet yuvasıdır;

Bunu ancak irfan yapar,

Bunun ayrı değeri var” (Fikret, 2006: 11).

Tevfik Fikret “Hasbihal” isimli şiirinde okumanın önemi ve gerekliliği iletisini vermiş ve okumak ve eğitim ile her şeyin mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Şair, öğrenmenin okuma ve araştırma ile gerçekleşeceğine inandığını belirtmiştir.

“Okuyunuz: Okuyanlar

Çok şey bilir, çok şey yapar;” (Fikret: 2006: 57).

Dönemin edebî anlayışının oluşumunda rolü büyük olan Ziya Gökalp yazdığı şiirlerle çocuklara yönelik iletiler aktarmıştır. Şair, “Kızılelma” şiirinde Türk’ün yurdu Turan’da okullar açmanın önemini vurgulamış ve gerçeğin mayasının ancak eğitimle ruhlara saçılacağı iletisini aktarmıştır.

“... ”

İsterdi Turan’da mektepler açmak,

Hakikat nurunu ruhlara saçmak” (Gökalp, 2017: 26).

4.3. AHLAKİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Çocuklarımıza aktarmamız gereken en güzel şey şüphesiz güzel ve temiz bir ahlaktır. Edebî metinler aracılığıyla çocuklara ahlaki değerler taşıyan iletiler aktarılabilir. Örneğin çocuklarımıza dürüstlüğün ve doğruluğun insan yaşamında olmazsa olmazsa iki kavram olduğunu metinler yoluyla aktarabiliriz. İyi ahlaka sahip bireylerin yetişmesi için toplumsal anlamda önemli çalışmalar yapılabilir. Eğitimin her

aşamasında ahlaki değerleri benimsetecek eserler ve çalışmalar sayesinde toplumsal anlamda ahlaki gelişimin ilerlemesine katkı sağlar.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde ahlaki değerler taşıyan iletiler mevcuttur. Şairlerin bu değerleri çocuklara daha küçük yaşta aktarmaya çalıştığı görülmektedir. Şairler şiirleriyle geleceğin emanetçisi çocuklara güzel ve temiz bir ahlak bırakma çabası içine girmişlerdir.

4.3.1. Doğruluk/ Dürüstlük

Çalışmamızda doğruluk ve dürüstlük başlıklarını bir arada ele aldık. Çünkü bu kavramlar temelde birbiriyle ilgili olan kavramlardır. Doğruluk, kişilerin davranışlarında tutarlı olması, akla ve mantığa aykırı davranmaması demektir. Dürüstlük ise kişinin yaşam içerisinde hayata karşı gösterdiği şeffaflıktır. Dürüst insanlar doğruluktan şaşmayan insanlardır. Bu iki kavram toplumsal yaşama anlam yükleyen önemli değerdir. Doğruluk ve dürüstlüğü kendisine yaşam felsefesi haline getiren insanlar erdem sahibi insanlardır. “Gerçeği saklamayan ve olduğundan farklı görünme çabası içinde olmayan kişiler için bir değer ifadesi olarak kullanılan dürüstlük, “erdemli insan” olarak ifade edilen kişilerin tanımlanmasında üst sıralarda yer alan bir değer ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır” (Mindivanlı, Küçük ve Aktaş, 2012: 97). Bu değerlere sahip insanlar toplumda saygı ve itibar gören, sözüne güvenilen insanlardır.

Türk milletinin geleneksel yaşamında ve İslam dininin gerekliliği içinde doğruluk önemli bir değer yargısıdır. Dinimiz İnsanların doğruluk ve dürüstlükten ayrılmamasını emretmiştir. Çalışmamıza konu olan Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde de bu konuda iletiler aktarılmıştır. Şairler doğruluk ve dürüstlüğün önemini belirtmiş ve çocukların bu yönde yetiştirilmesine dikkat çekmişlerdir.

İbrahim Alaettin Gövsa “İyilik, Doğruluk” isimli manzum hikâyesinde doğru davranmanın ne kadar değerli bir davranış olduğunu bize hikâyeleştirerek anlatır. Şair, doğru kişinin haklı ile haksız olanı ayırdığını bu yüzden doğruluktan şaşan kişinin yaptığı eylemden utandığını söyler.

“... ”

Doğrular haklı olan şeyi tanır;

Doğruluk yapmayan insan utanır” (Gövsa, 2010: 45)

Gövsa, “Tilkinin Vaadi” şiirinde yalanın kötü bir eylem olduğu, dürüstlüğün önemli bir değer olduğu iletisini çocuklara aktarmıştır. Sadakatin söz vermede ne kadar önemli bir kavram olduğuna dikkat çekmiştir.

“Yine düşer o çukura

Artık yalan etmez para

Sadık olun vaadinize” (Gövsa 2010: 58).

Gövsa, “Mum” isimli şiirinde mum üzerinden doğruluğun önemini aktarmıştır. Bu şiirde mum sembolik bir kavramdır. Şair, nasıl mum ışığını sürekli ve istikrarlı bir şekilde aktarıyorsa biz de mum gibi hep aynı kararlılık ve doğrulukla yolumuzdan sapmamalıyız iletisini çocuklara aktarmıştır.

“Yolunda doğruluk arar,

Bu yolda hep yanar, yanar” (Gövsa, 2010: 69).

4.3.2. Erdemli Olma

Milli Edebiyat Dönemi şairleri şiirlerinde çocuklara erdemli olmanın önemli olduğu mesajını vermişlerdir.

Gövsa, “İyilik, Doğruluk” isimli manzum hikâyesinde erdemli ve vicdanlı olmanın önemi mesajını vermiştir. Erdemli olmak bu hayatta gelinebilecek en büyük yerdir.

“...

Koşuyor yardıma vicdanlı çocuk...

İşte! Hakkı ödemektir ululuk” (Gövsa, 2010: 45).

4.3.3. Hoşgörülü Olma

Hoşgörülü olmak insanın yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürmesi için temel bir ihtiyaçtır. İnsan ilişkilerinde karşılıklı iyi niyet ve hoşgörü sayesinde yaşanılabilir ortamlar oluşur. “İnsanlığın gittikçe mekanikleştiği bir zamanda, hem birey hem aile kurumu hem de iş ortamları açısından en fazla ihtiyaç duyduğumuz duygulardan birisi de hoş görebilmek ve hoş görülmektir” (Yaman, 2014: 225). Yaşamda her insanın kusurları vardır. Önemli olan insanların kusurlarını hoş görebilmektir. Sürekli insanların hatalarını ve zayıflıklarını yüzlerine vurmamak insanın zayıflığıdır.

Hoşgörülü olmak bir erdemdir. Toplumsal yaşamda edinilmesi gereken ahlaki değerlerden biridir. Dinimiz hoşgörü temelleri üzerinde kurulmuştur. İslamiyet rengi, ırkı, inancı ne olursa olsun herkese karşı hoşgörülü olmayı öğretir. “İslam dini, etnik kökeni, inancı ve siyasal düşüncesi ne olursa olsun her insana, yaratıcı kudretin övgüsüne mazhar olmuş bir varlık gözüyle bakmayı öğütler” (Yiğit, 2010: 19).

Milli Edebiyat Dönemi şairleri, şiirlerinde hoşgörülü olmanın önemi ile ilgili iletiler çocuklara vermişlerdir.

İbrahim Alaettin Gövsa “Fukarayı Seviniz” isimli şiirinde fakirlere karşı hoşgörülü olmanın önemini çocuklara didaktik bir şekilde anlatmıştır. Şiire baktığımızda dini bir inanış hâkimdir. Her şeyin yaratıcısı olan Allah, iyiliği ve doğruluğu ayırandır. Hoşgörülü olma, yardımsever olmanın bize getireceği manevi kazanca dikkat çekmiştir.

“Fakirleri küçük görür, üzersen

Allah’ın da sonra senden yüksünür

Yetimleri acizleri seversen

Emin ol ki mükâfatın büyüktür” (Gövsa, 2010: 56).

Ali Ulvi Elöve’nin “Meşe ile Saz” şiirine baktığımızda meşe ile saz arasında geçen diyalogda hoşgörülü olmamanın sonucunda neler olabileceği görülmüştür. Şair, çocuklara herkesin zayıf ve güçlü yanları olabileceğini göstermiştir. Bütün canlılar zayıf

ve güçlü yönleriyle bir bütündür. Önemli olan bizim bu zayıf yönlere hoşgörülü bir şekilde yaklaşabilmemizdir.

“Ne fırtına, ne kasırga, ne de sel

Sizin gibi beni dahi korkutmaz.

Eyilmekle, bükülmekle hem biraz,

Hiç kırılmaz gördüğünüz ince bel!

Siz bir sağlam ağaçsınız! Pek doğru!

Fena olmaz bir beklesek sonunu! (Elöve, 1959: 91).

4.4. DİNİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Toplumsal yaşam içerisinde din olması gereken bir hakikattir. “Nasıl kalpsiz yaşanmazsa, din olmaksızın da aklı başında bir hayat yaşanamaz” (Tolstoy, 2010: 15). Bir insanın daha küçük yaşta dinini bilmesi, dinine bağlı olması ve dininin gereklerini yerine getirmesi onun ileriki yaşamı için düzen sağlar. Din kişinin kendini ve nefsinin terbiye etmesini sağlar. Belli bir inanca sahip olmayan insanların yaşamları da akılları da karışıktır. Dini inançlarımız bizim yaşamımıza istikrar ve düzen getirir.

Her toplumun dini kuralları vardır. Toplumlar dinin emrettiği kuralları gelecek nesillere aktarır ve korur. Bu kurallar içerisinde bize aktarılan manevi değerler vardır. Milli Edebiyat Dönemi şairlerimiz de dinimiz ile ilgili güzel değerlerden olan namaz kılma, oruç tutma vb. ibadet etme, Allah sevgisini aşılama gibi iletiler taşıyan şiirler kaleme almışlardır. İncelenen şiirlerde bulunan dini iletiler farklı başlıklar altında ele alınarak tespit edilmiştir.

4.4.1. Allah Sevgisi

Yeryüzünde sevgilerin en güzeli ve kıymetlisi şüphesiz Allah sevgisidir. Her şeyin yaratıcısı olan Allah sevgisi, onun kullarına armağanıdır. Bu sevgi kişiye içsel huzur ve güven verir. Milli Edebiyat Dönemi şairleri şiirlerinde Allah sevgisini ve inancını şiirleri aracılığıyla çocuklara benimsetmeye çalışmışlardır.

Ali Ekrem Bolayır, “Nasıl Eğlenmeli” isimli şiirinde Allah sevgisini ve onun rahmeti karşısındaki acizliğini şiirinde dile getirmiştir. Şair, Allahın rahmeti ve ululuğu karşısında hayrete düşmüştür.

“Gülüyorlar yüzüne!

-“Aman ya Rabbi!” demiş.

Meğer senin rahmetin

Ne kadar büyük imiş:” (Bolayır, 2010: 22).

Bolayır, aynı şiirin başka bir kıtasında Allah’ın büyüklüğünü ve kudretini verdiği nimetler ve insana bağışladıkları üzerinden anlatmıştır. Şair, Allahın varlığına ve birliğine şüphesiz inanmakta ve bağlılığını dile getirmektedir.

“...

Bana haddinden pek çok

Bağışladın sen Allah’ım

Gökten indi nimetin.

Büyüklüğüne kandım!” (Bolayır, 2010: 22).

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şairlerinden İbrahim Alaettin Gövsa “Allah Sevgisi” isimli şiirinde çocuklara her şeyin mutlak yaratıcısının Allah olduğunu kesin bir dille ifade etmiştir. Şiire kâinatın yaratıcısının Allah olduğu ve yaşamımıza anlam, değer katan her şey onun eseri olduğu iletisi hâkimdir. İçsel huzur ve mutluluğun kaynağının Allah sevgisi olduğu iletisi şiirde mevcuttur.

“Akşam üstü karanlıklar içinde

Milyonlarca yıldızı kim parlatır?

İşte bütün bu şeyleri düşünen,

Yapan, eden, yaratan hep Allah’tır.

Hak sevgisi taşımali vicdanlar;

Böylelikle mesut olur insanlar” (Gövsa, 2010: 31).

Ali Ulvi Elöve “Her Şey’i Allah Yarattı” şiirinde Allah’ın her şeyi yarattığını anne çocuğun konuşmaları üzerinden vermiştir. Çocuğu konuşurarak Allah’a inanmanın farz olduğu iletisini okuyucuya vermiştir.

“Niye böyle şaşa kaldın, a yavrum?

-Nasıl şaşmam, anneciğim? Elbet şaşar, dururum!

Her bir şeyi yaratan o: inanayım, pek iyi!” (Elöve, 1959: 17).

Aka Gündüz “Ah” şiirinde Allah yolundan ayrılmadığını dile getirmiştir. Şair, vatani kurtarmak için Allah’a yakarmıştır. Şair dua yoluyla Allaha ulaşmaya çalışmıştır.

“Ben ne ettim nedir benim günahım?

Zindanlarda garip kaldım ne edeyim?

Hak yolundan ayrılmadım Allah!

Kurtar beni! Kurtarmaya gideyim...” (Gündüz, 1334: 11).

Ziya Gökalp, “Ülker ile Aydın” manzumesinde Allah’ın gücü ve takdirine olan inancını çocuklara aktarmaya çalışmıştır. Şair, Allah’ın sonsuz kudretine ve koruyuculuğuna olan inancını mısralara sindirerek aktarmıştır. Allah, korur ve onun emrettiklerinden korkulmaması gerektiği iletisi şiire hâkimdir.

“... ”

Tanrı bizi kurtaracak, bu belli,

Korkmayalım her ne etse tecelli” (Gökalp, 2017: 55).

4.4.2. İbadet

Allah sevgisini kazanmanın yolu Allaha inanmak ve ona karşı kulluk görevlerini yerine getirmektir. Allaha inanmak ve ona olan bağlılığımızı göstermenin yolu onun bize emrettiği şekilde ibadet etmektir. İbadet etmek kişiliği sağlam bir hale getirir ve insanın daha güçlü bir iradeye sahip olmasını sağlar.

Dinimizde Allahın bize yapmamızı buyurduğu güzel değerlerimiz vardır. Bize düşen bu önemli değerleri gelecek kuşaklara aktarmaktır. Dinimizin en güzel değerlerinden biri olan ibadet etmek değerini ailelerin çocuklarına küçük yaşta kazandırması gerekir. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şairleri de çocuklara ibadet etmenin önemini ve gerekliliğini şiirlerinde vurgulamışlardır.

İbrahim Alaettin Gövsa “Din” isimli şiirinde mukaddes kitabımız Kuran-ı Kerim’in bize doğruluğu göstereceğini vurgular. Müslümanlık şaire göre dinlerin en büyüğüdür. Şaire göre dinimiz yalana dolana müsaade etmez ve her daim doğru yolu gösterir.

“Allah bize peygamber

Bir de Kur’an’ı göndermiş;

Onun ile bize söyler

Doğru nasıl olur her iş.

Saçma, hile, yalan asla

Yoktur onda iyi bilin;

Her din doğru söyler ama

Müslümanlık en büyük din” (Gövsa, 2010: 32).

Ali Ekrem Bolayır, “Nasıl Eğlenmeli” isimli şiirinde namaz vurgusu yaparak çocuklara namaz kılmanın gerekliliğini sezdirme yöntemini kullanarak vermiştir. Şair, didaktik bir dil kullanmadan kendisinin de ibadet ettiğini ve duanın gücüne inandığını

göstererek model olmuştur. Çocuğa dikte edici dil kullanmamış, ibadet ederek ona örnek olmuştur.

“Şimdi namazda senden

Yavrucaklarım için

Merhamet istemiştım” (Bolayır, 2010: 22).

M. Emin Yurdakul, “Tanrı’ya” isimli şiirinde hem Allah sevgisi hem de ibadet etme ile ilgili iletilere yer vermiştir. Yurdakul da kendi çocukluğundan örnek vererek yaptığı ibadetleri örnek göstermiştir. İbadet etmenin güzelliğini geçmişte yaşamış, geleceğe de aktarmak amacıyla şiirinde bu iletiyi çocuklara aktarmıştır. Bu şiirde şair, akkuş demekle beyazın temizliği, masumiyeti ve saflığı çağrıştırmısından yola çıkmıştır. Çocuk saflığı temizliği yönünden akkuşa benzetilmiştir.

“Ey, beşikte adını işittiğim Ulu Tanrı,

Ben bir ma’sum çocukken bir mescide gidiyordum;

Kalkıyordu bir akkuş gibi sana kanadlarım,

Bur’da küçük bir melek gibi dua ediyordum” (Yurdakul, 1989: 322).

Tevfik Fikret “Ezan” isimli şiirinde baba ile çocuğu konuşurarak soru cevap yöntemiyle dinimizde önemli bir yeri olan ezan hakkında çocukta bir algı yaratmaya çalışmıştır.

“Babacığım geçen sabah

Beni çağırđı, dedi ki:

-Nedir “Hayya-ale’l-felah?”

-Ezan dedim.-Ezan, peki;” (Fikret, 2006: 73).

Milli Edebiyat Dönemi şiirlerine baktığımızda dinimizle ilgili iletilere sıklıkla yer verilmiştir. Şairlerimiz Kuran-ı Kerim ile ilgili sözleri sıklıkla şiirlerine yansıtmıştır.

Aka Gündüz de “Bozgun” şiirinde Kuran-ı Kerimin önemini Müslüman Türk çocuğuna sezdirmiştir. Şair, Müslümanlığı ve Türklüğü ideolojisinde birleştirmiş ve zihninde yarattığı Türk çocuğuna bunu benimsetmeye çalışmıştır. Şair için Kuran ve Turan birbirinden ayrılmaz iki değerdir.

“... ”

İslam diyarında Kuran ağlıyor

Kuran-ı başında Turan ağlıyor” (Gündüz, 1334: 6).

Aka Gündüz, vatanın içinde bulunduğu durumdan dolayı üzgündür. Şair, şiirlerinde din ve dinle ilgili kavramlara sıklıkla yer vermiştir. “Hakikatin Rüyası” şiirinde düşmanın maddi olarak zarar verdiği gibi manevi olarak da zarar verdiğini söylemiştir. Dinimizin kutsal mekânlarına hakaret edildiğini şair şiirinde açıkça dile getirmiştir. Gündüz, yurdun düşman işgalinde olmasından ötürü derin bir üzüntü duymuştur. Şair değerlerimizin düşman işgali altında yok olmaya yüz tuttuğunu ifade etmiştir.

“Nice aziz türbeler,

Nice cami medrese,

Çöktü, oldu ya ahır

Ya meyhane, kilise...” (Gündüz, 1334: 40).

Aka Gündüz, “Ezan Vakitleri” şiirinde ezan sesi ile birlikte dua etmenin güzelliğini mısralara aktarmıştır. Ezan sesi duyulunca ellerimiz dua için göklere açılır ve Allah’a dualarla yakarırız. Ezanın okunduğu an Allah’a en yakın olduğumuz mukaddes zamandır. Gündüz de bu güzel anın önemini dile getirmiştir.

“... ”

Açılır ellerin hep kafesleri,

Kalplerin içinde ihtiraz eder:

Allah’a yalvaran ezan sesleri...” (Gündüz, 1334: 90).

4.4.3. Dua

Dua etmek, duanın gücüne inanmak insanın iç huzuru için önemli bir eylemdir. Çocuklara duanın içsel huzuru yakalamak için önemli bir eylem olduğunu küçük yaşta benimsetmek gerekir. Çocuk kendisi ve çevresi için iyi, güzel ve hayırlı şeyler dilemeyi bilir.

Ali Ulvi Elöve, “Dileğimiz” şiirinde ülkemizin refahı için Allah’tan yardım diliyor. Şair, çocuklar için yazdığı bu şiirde şanlı Türk yurdunun düşman işgalinden kurtulması için Allah’tan yardım dilemiştir. Şiire baktığımızda şair inançlı biridir. Duanın gücüne inanmış ve inançlı olmasını mısralara da yansıtmıştır.

“Ulu Tanrı! Bu şanlı Türk ülkesi

İşte senin yardımını bekliyor!” (Elöve, 1959: 33).

Dinimiz gereği ölülerimiz ardında ruhlarına Fatiha okuruz, Ali Ulvi Elöve, “Cenk Dönüşü” şiirinde bu dini değerimizin varlığını çocuklara aktarmıştır.

“...
Selam olsun sağ kalana;

Şehitlere fatihalar!” (Elöve, 1959: 44).

M. Emin Yurdakul, “Zeynep’in Duası” şiirinde duanın önemine Allah’a dua etmiş ve dua etmenin dinimizde önemli bir yeri olduğu iletisini vermiştir. Çocuk diliyle saflığıyla dua etmenin güzelliği mısralara yansımıştır. Şiire baktığımızda umutsuz bir hava mısralara hâkimdir. Bu umutsuzluk ve yılgınlıktan kurtulmak için çocuk duaya sığınmıştır.

“...
Ey Allah’ım! İnsanoğlu başkasıçün kaygusuz;

Önümüzdeki karlı dağlar, uçurumlar duygusuz;

Beni koru; yetim hakkın kurda kuşa yedirtme!” (Yurdakul, 1989: 32).

Ziya Gökalp, “Polvan Veli” isimli şiirde İslam, Hz. Muhammet ve Kuran-ı Kerim kavramlarını kullanarak Allah’a yalvarmış ve dinimizin güzelliklerini yiğit Türk gencinde sembolize ederek aktarmıştır. Şair, eğer yiğit kuvvetliyse yine sendendir diyerek dinimize ve Allah’a olan bağlılığını ifade etmiştir.

“Kıyma, İslam yiğididir, Muhammed’in arslanı,

Senden almış bu kuvveti, bu gövdeyi, bu canı...

Senin arşın değil midir, onun temiz vicdanı?

Kıyma ki bir mücahittir, vakfetmişim Kuran’a” (Gökalp, 2017: 88).

Ziya Gökalp, “İlahi” isimli şiirini çocuklar için diyerek onlara ithaf etmiştir. Şiirde yavru Türk sıfatıyla çocuklar konuşturulmuş vatanın kurtuluşu için Allah’a yakarılmıştır. Şiirin bu dizesinde vatan ve Allah sevgisinin dua ile birleştirilerek ileti olarak aktarıldığı görülmüştür.

“Yüce Tanrı! Biz ki yavru Türkleriz,

Sana geldik, vatan için duaya!

Yurdumuzun necatını dileriz,

Elimizi açtık işte semaya!” (Gökalp, 2017: 100).

Ziya Gökalp, in “Kolsuz Hanım” isimli manzum masalında duanın gücüyle kolların yeniden vücuda yapışabileceğine dikkat çekmiştir. Şair, şiirlerinde duanın önemine ve gücüne dikkat çekmiştir. Bu konuda çocuklara iletiler aktarmıştır. Çocuklarda duaya karşı olumlu bir algı yaratmaya çalışmıştır.

“Kolları nerdeyse arayacağım,

Bulunca yerine bağlayacağım.

Edersem Tanrı’ya duada ısrar,

Bu kollar vücuda yapışır tekrar” (Gökalp, 2012: 73).

4.4.4. Sabır

Dinine karşı duyarlı olan, dinini seven ve onun gereklerini yerine getiren kişi şüphesiz sabırlı insandır. Sabırlı davranmak, yapacağımız işlerde karlı çıkmamızı sağlar. Sabır her zaman bizi daha çok hedefimize yaklaştırır. Kararlı bir kişilik oluşturmamıza yardımcı olur.

Mehmet Akif Ersoy, “Selma” isimli şiirinde sabrın ne denli önemli olduğu iletisini vermiştir. Şair, hayatta her türlü felaketin yaşanabileceğini önemli olan Allah’a olan inancımızı yitirmeden sabırla yaşamımızı sürdürmemiz gerektiği iletisini vermiştir. Akif, isyanın nafîle olduğunu, günah işlemeye neden olduğunu belirtmiştir. Şair, felakete karşı sabırlı olmanın erdemli bir davranış olduğuna dikkat çekmiştir.

“Senin bu yaptığın Allah’a karşı isyandır;

Asıl felakete sabreleyenler insandır...” (Ersoy, 2010: 64).

4.5. EKONOMİK GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Milletlerin ekonomik yönden gelişimi onların her alanda ilerlemesine katkı sağlar. Ekonomik yönden gelişmiş milletler, gelecek için güçlü yatırımlar yapar ve bu sayede hızlı bir ilerleme kaydedilir. Güçlü bir ekonomiye sahip milletler eğitim yönünden de kendini daha hızlı yeniler ve geliştirir. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde az da olsa tutumlu olma, çalışma ve üretme ile ilgili şiirlere yer verilmiştir. Dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda ekonomik yönden gelişim içeren konulara öncelik verilmemiştir.

4.5.1. Tutumlu Olma

Elindekinin değerini bilme ve bilinçli bir tüketici olma çocuklara küçük yaşlarda ebeveynleri tarafından aşılmalıdır. Toplumsal yaşamda edebiyatın yönlendirici özellik taşıması sayesinde şairlerimiz de çocuklara tutumlu olma konusunda iletiler aktarmıştır. Ekonominin tarıma dayalı olmasından dolayı toprak, çiftçi, tohum gibi sözcükler çerçevesinde çalışma, üretme ve ürettiğinin değerini bilme gibi iletiler aktarılmıştır.

Tevfik Fikret “Ağustos Böceği ile Karınca” şiirinde simgesel olarak karıncanın çalışkanlığı ve tutumluluğunu göstererek tutumlu olma konusunda iletiler aktarmıştır. Çocukların en iyi dostları hayvanlardır. Bu yüzden kahramanı hayvanlar olan eserleri daha çok severek okurlar ve algırlar. Fikret, karıncayı çalışkanlık ve tutumluluk yönünden çocuklara model göstermiştir.

“Karıncayı tanırırsınız:

Mini mini bir hayvandır,

Fakat gayet çalışkandır,

Gayet tutumludur, yalnız” (Fikret, 2006: 77).

4.5.2. Üretmek

Çalışmadan emek verilmeden hayatta hiçbir şey elde edilemez. Ekonomik yönden gelişen toplumların hepsi çalışmayı kendisine yaşam tarzı edinmiş, üretici toplumlardır. Üretmek hazıra konmamak toplumun kalkınmasını sağlar.

Ali Ekrem Bolayır, “Çiftçi ile Çocukları” isimli şiirinde babanın ölümünden sonra çocuklara miras olarak çalışmayı bıraktığına değinmiştir. Şair, çalışma ve gayret etme sonunda elde edilen verimin kat ve kat arttığı iletisine yer vermiştir. Çalışmanın karşılığının her halükarda alınacağı fikri şiire hâkimdir.

“....

Baba ölünce çocukları başlar,

Tarlayı sürüp akşamlara kadar

Her tarafını belleyip açarlar,

Şöyle ki sene nihayetinde bir

Çok mahsul olur, tarla çok getirir

Her senekinden daha fazla kar” (Bolayır, 2010: 69).

Ali Ulvi Elöve, “İş” şiirinde üretmenin ve çalışmanın sürekli olması gerektiğini vurgulamıştır. Şair, burada milletçe çalışmadan bahsetmiştir. Buradaki çalışma bireysel bir çalışma değil ulusal bir çalışmadır. Elöve, ulusça çalışma sonucunda kalkınmanın gerçekleşeceğine vurgu etmiştir. Ayrıca şiirde ünleme yer verilmesinden anlıyoruz ki şair çalışma konusunda milleti uyarmaya çalışmıştır.

“İş başına! Her tarafta iştilsin bütün gün

Tezgâh sesi ve çalışan bir milletin sedası” (Elöve, 1959: 61).

Tevfik Fikret, bir şeyler üretmenin yolunun sürekli çalışma ile gerçekleşebileceğini ifade etmiştir ve iş, üretim ile ilgili iletiler aktarmıştır. Fikret, “Marangoz” şiirinde çalışmak isteyen kişi için çalışacak işlerin çokluğuna vurgu yapmıştır. Çalışan elin her şeyi üretebileceği fikri şiire hâkimdir.

“ ...

Çalışan her işi görür;

İnsan için sanat çöktür,

Yapılmayacak iş yoktur.

Elim işler, işim ürer;” (Fikret, 2006: 62).

Ekonominin, üretimin tarıma dayandığı zamanlarda şairlerimiz çalışmanın üretmenin önemini genellikle çiftçilere seslenerek vurgulamışlardır. Aka Gündüz, seslenme ve hitaplardan yararlanarak çalışmanın önemine dikkat çekmiştir. “Tanrının ışığı göklerde yandı.” cümlesine baktığımızda tanrının ışığı sözcüğünden anlıyoruz ki şair, gün doğumundan bahsetmiştir. Gün ışığı ile birlikte çalışmanın Allah tarafından bize verilmiş bir nimet olduğunu anlıyoruz.

“Tanrının ışığı göklerde yandı.

Dumanlı yamaçlar nura boyandı,

Çiçekler açıldı, kuşlar uyandı,

Yürü çiftçi! Tarlan seni gözlüyor...” (Gündüz, 1334: 135).

4.6. ULUSAL DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Her ulusun milli bir edebiyatı vardır. Bu edebiyat milli bir kimlik taşır. İçinde ulusal iletileri içeren eserler ulusların özlerine bağlı olmalarını sağlar. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerine baktığımızda millilik kavramı daha çok göze çarpar. Milletimizin bağımsızlık sınavını verdiği bu dönemde milli bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır. Şairler, vatan, millet, bayrak, kurtuluş gibi kavramlar çerçevesinde milli bağımsızlığı ve bütünlüğü vurgulayan eserler vermeye çalışmıştır.

Aka Gündüz, “Öç Türküsü” şiirinde milli duyguların önemini vurgulamıştır. Şair, milli birlik ve beraberlik sayesinde vatanın küllerinden dirileceğine işaret etmiştir. Şair için milli duygular her şeyin üzerindedir.

“...
...

Birlik olsun her tarafta her gün düşmanlar

Seller gibi aksın, gitsin, canlar, cihanlar

Dirilmek için imanın var tılsımın var;

Yeter bana milli duygum, milli gururum;” (Gündüz, 1334: 124).

4.6.1. Bayrak Sevgisi

Bir milletin bağımsızlığını sembol eden, bir milleti millet yapan en önemli unsur o ülkenin bayrağıdır. Milletimiz için bayrağın ayrı bir önemi vardır. Şehitlerimizin kanını temsil eden bayrak birçok şaire şiirlerinde ilham kaynağı olmuştur. Milli Edebiyat Dönemi şairleri bayrak konulu şiirler yazmıştır. Şairler çocuklarda bayrak sevgisi ve bilinci yaratmaya çalışmışlardır.

Ali Ulvi Elöve “Sancağa Veda” şiirinde bayrağa önemli sıfatlar yüklemiştir. Şair için bayrak önemli bir milli değerdir ve bayrağın gölgesinden uzakta olmak dayanılmaz bir durumdur.

“Ey şanlı, güzel bayrak,

Gölgenden uzak olmak,

Bilsen ne kadar zormuş...” (Elöve, 1959: 39).

İbrahim Alaettin Gövsa “Türk Bayrağı” isimli şiirinde Türk bayrağının önemini belirtmiştir. Şair, bayrağa selam göndermiş bunu yaparken de bayrağın kızıllığının nedenine göndermede bulunmuştur. Şaire göre bayrak, Türk milletini her yönden bütünleyen şanlı bir nesnedir.

“Yiğitlerin ocağında uyandın,

Şehitlerin kanları ile boyandın,

Nice düşman kalesine uzandın,

Sana selam ey şanlı Türk bayrağı” (Gövsa, 2010: 39).

Ali Ulvi Elöve “Vazgeçtim” şiirinde bayrak sevgisini gururla dile getirmiştir. Bayrağın gölgesi Elöve, için önemlidir. Milletler bayrakların gölgesinde yaşar ve bağımsızlığını kazanır duygusu şiire hâkimdir. Çocuklarda bayrağın önemi ile ilgili farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

“...

Bu bayrakla yerini, yurdun şenlenir;

Bu bayrağın altında sen yaşarsın;

Ya onunla deniz, kara aşarsın

Vatan onun gölgesinde dinlenir...” (Elöve, 1959: 50).

Aka Gündüz, “Bayrak Türküsü” şiirinde bayrağımıza olan sevgisini onun için sıfatlar kullanarak aktarmıştır. Şair bayrağa olan sevgisini övgüler katarak anlatmıştır.

“Al bayrak her sevdalının adıyla sanı,

Elbet bir gün gelir: şanı tutar cihanı;" (Gündüz, 1334: 124).

Ziya Gökalp, "Yeşil Boncuk" şiirinde bayrağa olan sevgi ve saygı ile ilgili iletiler aktarmıştır. Şair tasvirler yaparak bayrağın allığı ve ay, yıldızına değinmiştir. Şaire bayrak sevgisi hem hüzün hem sevinç vermiştir.

"Bir bayrak ki rengi al;

Bir ak yıldız, ak hilal!

İlk görüşte anladım,

Hem öptüm, hem ağladım" (Gökalp, 2017: 119).

4.6.2. Dil Sevgisi

Bir milletin dili aslında o milletin geçmişinin özetidir. Diller milletlerin kültürel yapılarının dokularıdır. Milletlerin acıları, sevinçleri, karakteristik yapıları dil çerçevesinde ifade alır. Dil sevgisi Milli Edebiyat Dönemi şiirlerinde şairler tarafından da konu edinilmiştir. Özellikle dönemin şairlerinden Mehmet Emin Yurdakul, Türklük ve Türklüğün simgesi olan konuları şiirlerine aktarmıştır. Şair, "Türk Dili" isimli şiirinde Tür diline olan sevgisini ona canlı bir varlıkmiş gibi seslenerek dile getirmiştir.

"Ey güzel dil, bir coşkun ırmağısın sen yurdumun;" (Yurdakul, 1989: 323).

4.6.3. Türklük Bilinci

Milli Edebiyat Dönemi şairleri için Türk olmak bir değerdir, bir ayrıcalıktır. Şairlere göre Türk kanı taşımak cesareti, yiğitliği ve vatanseverliği ifade eder. Şairler Türk olma değerini şiirlerinde gururla anlatmışlardır.

Mehmet Emin Yurdakul "İrkımın Türküsü" isimli şiirinde Türk olmasını bir değer olarak görmüş ve bunu yüceltmıştır. Şaire göre Türkleri tanımayan yoktur ve Türklük güneş gibi her ufukta parıldar.

"Türklük'ümüz her ufukta parıldar;

Kubbeleri haykıran,

Tezgâhları iş türküsü çağıran

Yüz memleket bizi selamlar” (Yurdakul, 1989: 110).

Yurdakul, “Cenge Giderken” şiirinde Türk’ün dini ve cinsinin ulu olduğu iletisini vermiştir. Dizeleri okuduğumuzda şairin Türklüğü ile duyduğu gurur yadsıyamayız. Şair burada sine ve özün ateş ile dolmasıyla Türklerin cesaretine vurguda bulunmuş olabilir.

“Ben bir Türk’üm dinim, cinsim uludur,

Sinem, özüm ateş ile doludur,” (Yurdakul,1989: 22).

Ziya Gökalp “Alageyik” isimli şiirinde Türklük vurgusu yapmıştır. Şair, Türklüğe ne kadar önem verdiğini şiirde göstermiştir. Turan Türklerin vatanıdır. Şairin hayali bütün Türklerin Turan’da tek bir çatı altında toplanmasıdır.

“Yüz milyon Türk bu anda,

Seni bekler Turan’da” (Gökalp, 2006: 8).

Gövsâ, “Ertuğrul’un Büyüklüğü” isimli şiirinde Türklüğü yüceltmış, Türklerin yiğit olduğu mesajını vermiştir. Türk kanına sahip olanların yiğit olduğuna vurgu yapmıştır.

“...

Fakat Türkler yiğit, arslan kanlıdır;

Acizlere yardım etmek şanlıdır” (Gövsâ, 2010: 42).

Gövsâ, “Kurtuluş Kavgası” isimli şiirde Türklerin imkânsız başarıları bir millet olduğu mesajını vermiştir. Teknolojinin gelişmesi ile savaşmanın yiğitlikten ziyade makineleşmeye dönüştüğüne vurgu yapmıştır. Türklerin kısıtlı imkanlara rağmen bir araya gelip yiğit bir ordu oluşturması anlatılmıştır.

“...

Tüfek yoktu, süngü yoktu, top yoktu.

Bu yokluktan Türk yarattı bir ordu” (Gövsa, 2010: 68).

Ali Ulvi Elöve, “Cenk Dönüşü” şiirinde Türkün yiğitliğini ve kahramanlığını anlatmıştır. Topa tüfeğe karşı durulan mertçe duruştan gurur duyulmuştur. Düşmanın bu mertliğe karşı kaçışını şair gururla dizelere aks ettirmiştir. Şair, çocukların nasıl bir ecdada sahip olduğunu bilmelerini istemiştir.

“...

Yiğit Türkler göğüs açmış

Top tüfeğe! Alay alay,

Önlerinden düşman kaçmış;

Karşı durmak değil kolay!” (Elöve, 1959: 44).

M. Emin Yurdakul “Genç Türk” şiirinde Türk soyunun yüceliğini ifade etmiştir. Türklerin asil olduğu iletisini vermiş Türklüğü yüceltmıştır. Türk tarihinin şehit kanıyla yazıldığını dile getirmiştir.

“Türk devleti ölmeyecek... Hayır, ben bir asil Türk’üm:

Tarihini öz kanıyla yazmış olan bir soydanım;” (Yurdakul, 1989: 316).

Aka Gündüz, “Seher Yıldızı” şiirinde Türk oğluna seslenmiştir. Şair, tüm şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de özellikle Türklüğü vurgulamıştır. Burada Türk gencine üzüntüyle seslenmiş ve ona didaktik bir dille yol göstermiştir. Aka Gündüz, vatanın işgal altında olmasını bütün şiirlerine üzüntüyle yansıtmıştır. Yaşanılan durum şairin tahammül sınırlarını aşmıştır.

“...

Neler mi gördüm? Söyletme beni!

Geçtim oralardan gördüm hepsini...

Hicranla ağlatmak istemem seni,

Ey garip Türk oğlu zapt et nefesini!” (Gündüz, 1334: 23).

Şair, aynı şiirde Türklerin adlarının ulu olduğunu asla bir Türk’ten zarar ve kötülük gelmeyeceğini vurgulamıştır.

“Asla görmez bir fenalık, kötülük

Çünkü adım, ulu addır; yani: Türk!” (Gündüz, 1334: 30).

Gündüz, “Teselli” şiirinde din-Türklük çerçevesinde iletiler aktarmıştır. Şair, Türk ve Müslüman olmanın verdiği şan ve şerefi birleştirip bu değeri ideal Türk genciyle bütünleştirmiştir. Türkler Müslüman ve Allah’ı bilen ve tanıyan insanlardır. Türklerin tarihe şanlı bir şekilde ismini yazdığını şair ifade etmiştir.

“Onlar sizin değil, arzın oğludur,

Onların tarihi şanla doludur...

Onlardır hakiki, Türk’ün soyundan

Onlardır Allah’ı bilen Müslüman” (Gündüz, 1334: 53).

Aka Gündüz Türk olmanın verdiği gururu cinsiyet ayrımına giderek vermemiştir. Ona göre Türk kadını veya kızı da özel bir varlıktır. Türk olmak cinsiyet ayrımı olmaksızın bir şereftir.

“Faziletin babasıdır Türk eri,

Türk kadını gökten inmiş bir peri.

Türk çocuğu yani sen de her yeri

Adaletle zapt eyleyen askeri” (Gündüz, 1334: 69).

Ziya Gökalp, “İlahi” isimli şiirinde çocuklara Türk olmanın verdiği gururu aktarmıştır. Şair, Türklüğün geçmişinin beş bin yıl olduğunu belirtmiş ve Türklerin geçmişine bağlı olması gerektiği iletilerini aktarmıştır.

“Yüce Tanrı! Kalbimizi uyandır,

Yasamızın manasını duyalım!

Beş bin yıldır Türk onunla şanlanır,

Biz de Türk’üz, soyumuza uyalım!” (Gökalp, 2017: 100).

Ziya Gökalp, “Osman Gazi Kurultayda” şiirinde çocuklara Türklük ve millilik kavramları ile ilgili iletiler aktarmıştır. Türk’ün zekâsı sayesinde milli bütünlüğünün gerçekleşeceğini ve rüyasının gerçekleşeceğine dikkat çekmiştir.

“Bir gün uyanacak Türk’ün dehası,

Anlayacak nedir yurdun manası,

Milli bir irfana doğru gidecek,

Gerçeğe dönecek eski rüyası...” (Gökalp, 2017: 114).

4.6.4. Vatan Sevgisi

Yaşamda birçok şeye karşı sevgi duyulur. Aile, Allah, vatan, insan vb. birçok varlığa karşı derin bir sevgi besleriz. Milli Mücadele döneminde vatanın içinde bulunduğu şartlar nedeniyle vatan sevgisi önem kazanmış bir temadır. Şairlerimiz bu sevgiyi çocuklara aşılacak için vatan sevgisini anlatan çocuk şiirleri yazmıştır.

İbrahim Alaettin Gövsa “Vatan” isimli şiirinde vatanına karşı duyduğu sevgiyi ve vatan sevgisini dile getirmiştir. Şiirde vatan Türkler için önemli bir değerdir. Şair, Osmanlı diyerek köklerine sahip çıkmış ve köklerinden kendisini soyutlamamıştır.

“Bir fena söz işitirsen iyi bil:

Beğenmeyen bizi Osmanlı değil

Bir yabancı seni gelir kandırır,

Eğer derse, “Bu memleket fenadır”

Darıl yavrum onu sakın söyletme,

Toprağını hainlere çiğnetme!” (Gövsa, 2010: 34).

Ali Ekrem Bolayır “Anadolu” şiirinde Anadolu’ya karşı duyduğu sevgiyi yüceltmıştır. Şairin gözünde Anadolu şehit ilidir. Anadolu bu aslanların kanıyla cennet gibi yerdir. Şehitlik yüksek bir merteye olduğu için onların yattığı topraklar ulu topraklardır.

“Anadolu, Anadolu

İçin, dışın aslan dolu;

Her ovanın her dağının

Her bucağı; toprağının

Her karışı bir kahraman

Mezarıdır; bütün cihan

Seni tanır şehit ili

Cennetlerin en güzeli

Bağrındadır ulu toprak” (Bolayır, 2010: 98).

Ali Ulvi Elöve “Vatana Dönerken” şiirinde vatan sevgisini ve hasretini dile getirmiştir. Şairin vatan sevgisi anne, baba ve yahut yar sevgisi gibidir. Sürekli duyulan bir özlemdir. Şair vatana özlem duymakta ve bu yüzden he an vatan hayali ile yaşamaktadır.

“Özledim seni, ey sevgili vatanım!

Ne günüm, ne gecem, ne hatta bir anım

Yoktu ki zihnimden hayalin geçmesin...” (Elöve, 1959: 37).

Mehmet Emin Yurdakul “Vatan Tehlikede” isimli şiirinde vatan sevgisini dile getirmiştir. Şair burada vahşi sözcüğünü kullanarak düşmana gönderme yapmıştır. Çünkü düşman vahşi bir şekilde vatana saldırmıştır.

“Vatan aşkı, millet sözü, bir makale, bir şiir

Bağışlanmaz suçlardır ki, bu uğurda her gence

Vahşileri utandıran türlü türlü işkence;” (Yurdakul, 1989: 73).

Ali Ekrem Bolayır, “En Zararlı Hayvan” isimli şiirinde vatan sevgisinin bütün sevgilerin üstünde olduğu mesajını vermiştir. Şair, savaşın bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir. Vatana zarar verecek kişi her kim olursa olsun şairin düşmanıdır.

“....

Muharebe zaruridir;

Bunu herkes anlar, bilir.

Vatanıma eden hamle

Anam, babam olsa bile

Onu vurmak vazifemdir (Bolayır, 2010: 49).

Gövsa, “Muhtar Bey” isimli şiirinde vatan uğrunda ölmekten korkmamak gerektiğini söylemiştir. Şairin vatan hizmetinden kast ettiği askerliktir. Vatani koruma hizmetinde ölmekten korkmamak gerektiğine vurgu yapmıştır.

“....

Senelerce vatanın ekmeğiyle beslenen

Bir dakika hizmet için korkmamalı ölmekten” (Gövsa, 2010: 62).

Ali Ulvi Elöve “Memleket Hatırası” şiirinde vatan sevgisini ve hasretini mısralara aksettirmiştir. Elöve, yolların gölgelendiğini söylemiş gölgelenmekten kast ettiği vatanın düşman istilası içinde olmasıdır.

“....

Garipsedim; gözümde pek tütüyor

Memleketin gölgelenmiş yolları” (Elöve, 1959: 36).

Milli Edebiyat Dönemi şairlerinden Aka Gündüz, vatanın düşman işgalinde olmasını bir türlü sindirememiş ve bu üzüntüsünü “Bozgun” şiirine yansıtmıştır. Vatanın düştüğü bu durumu adeta feryat ve figan ederek şiirine yansıtmıştır. Şaire göre erkek babadır. Bazen bir ocağın babası bazen de bir ülkeyi yöneten bir babadır. Vatan şaire göre şu an öksüzdür. Bu yüzden şaire ağlamak ve feryat etmek yaraşır.

“...
Ağla, gözüm ağla hicran yaraşır
Erkeksiz vatana düşman yaraşır!
Ey öksüz ocağım! Zavallı ana!
Kıymadılar mı sana! Kıymadan cana” (Gündüz, 1334: 6).

Gündüz, “Bozgun” şiirinde vatanın işgal altında olmasını kabullenememiş ve düşmana ateş püskürmüştür. Şair, üzüntüsünü derinden anlatmış ve düşmana duyduğu öfkeyi dile getirmiştir. Şair düşman bayrağını yırtıp vatanın namusunu kurtaran kişiyi aramaktadır.

“...
Akan sularında kanlar çağlıyor
Tütmeyen ocaklar vicdan dağlıyor
Çoluk, çocuk, gelin, civan ağlıyor
Düşman bayrağını yırtanı ararım.
Namus ocağını kuran ararım” (Gündüz, 1334: 8).

Aka Gündüz “Ah” şiirinde vatan için duyduğu üzüntüyü adeta bir yakını kaybetmiş birine duyduğu üzüntü gibi dile getirmiştir. Vatan acısı bir kor gibi şairin gönlüne düşmüştür. Gündüz, çocuklara vatanın nasıl bir hale geldiğini göstermeye çalışmıştır. Bunu yaparken betimlemelere başvurup olayların zihninde canlandırmaya çalışmıştır.

“Sordum geçen yaralıya vatani.

Cevap verdi nuru sönmüş gözleri.

Kör olaydım, görmeyeydim ben onu

Ateş saldı yüreğime sözleri.” (Gündüz, 1334: 9).

Aka Gündüz, Balkanların kaybedilmesini, Turan’ın artık Türk vatani olmamasını kabullenememiş ve o yerlere olan sevgisini sürekli şiirlerine yansıtmıştır. “Varlığın Şartı” şiirinde Kafkaslara duyduğu sevgiyi anlatmıştır. Çünkü oralar Türk’ün vatani. Şair, oralara sevgi beslemektedir.

“Güzelim Kafkas, o yeşil elmas

Billur denizi tutmaktadır yas” (Gündüz, 1334: 114).

4.6.5. Cesur Olma

Türkler yüzyıllardır cesur olmalarıyla tanınır. Milli Edebiyat Dönemi şairleri de Türklerin cesaretlerini bir değer olarak görür. Şiirlerinde Türk gencinin cesaretini anlatan sözcüklere yer verir. Şiirlere baktığımızda Türk gençleri vatani korumak için canını veren kahramanlardır.

İbrahim Alaettin Gövsa “Ertuğrul’un Büyüklüğü” isimli şiirinde Türk gencinin yiğitliğini, şanını anlatmıştır. Türklerin cesaretli olduklarını söylemiştir. Türk genci korkak değildir. Asla yolundan dönmez ve düşman karşısında kaçmaz. Genel olarak Milli Edebiyat Dönemi şairleri gibi Gövsa da şiirlerinde Türk kanının aslan kanı olduğunu söylemiştir.

“Ne yapsınlar? Geri dönmek yakışmaz;

Harp olurken Türk evladı kaçırmaz.

.....

Fakat Türkler yiğit kanlı arslan kanlıdır;

Acizlere yardım etmek şanlıdır” (Gövsa, 2010: 39).

Ali Ulvi Elöve “Cenk Dönüşü” şiirinde Türklerin nasıl yiğit olduklarını çocuklara bir değer olarak aktarmıştır. Türk genci top, mermi vb. silahlara boyun eğmemiş, cesareti ile vatanını korumuş ve savunmuştur.

“Yiğit Türkler göğüs açmış

Top tüfeğe! alay alay ,

Önlerinden düşman kaçmış;

Karşı durmak değil kolay! (Elöve, 1959: 44).

Mehmet Emin Yurdakul “Ey Türk Uyan” isimli şiirinde Türklerin soğukkanlılığını ve cesaretini anlatmıştır. Milliyetçi duyguları ağır basan bir şair olan Yurdakul, bütün şiirlerinde Türklüğü ile her zaman gurur duymuş ve onu yüceltmıştır. Şairler için sadece Türk erkeği yüce değildir kadını da öyledir. Onun sütü ak paktır. O temiz sütle büyüyen çocuk içinde kötü duygular barındırmayan soğukkanlı bir merttir.

“Türk ananın pak südiyle büyüyen

Felakete soğuk kanla gülendir;

En kuvvetli bir Turanlı gözünden

Kin, intikam yaşlarını silendir” (Yurdakul, 1989: 110).

Ziya Gökalp, “Ülker ile Aydın” manzumesinde masalımsı unsurları barındırarak Türk’ün yasasında kaçmanın mümkün olmadığını ölmenin kaçırmaktan daha onurlu olduğunu cesur Türk çocuğu Aydın’ı konuşturarak çocuklara aktarmıştır. Şiire

Türk yasasında kaçmanın alçaklık olduğu ve cesaretin kurtuluşa giden en iyi yol olduğu iletisi hâkimdir.

“Açmaz isen bana ölüm muhakkak;

Çünkü yaşam diyor: “Kaçan bir alçak!”

Ben korkakça yaşayamam; kederden

Öleceğim; olacaksın sebep sen!” (Gökalp, 2017: 58).

4.6.6. Şehit Olma

Milli Edebiyat Dönemi savaş yıllarına denk geldiği için sayısız Türk genci şehitlik mertebesine ulaşmıştır. Şairlerimiz bu kahramanları unutmamış çocuklarımıza fedakâr Türk gençlerini anlatmıştır. Vatan topraklarının kurtarılmasında şehitlerimizin fedakârlıklarını unutmamışlardır. Vatan toprağının her karışının şehit kanı ile sulandığını unutturmamışlardır.

Aka Gündüz şiirlerinde şehitlere yer vermiş onların kahramanlıkları ile ilgili iletiler aktarmıştır. “Teselli” şiirinde şehit olanların düğünü olduğunu söylemiş ve onların mekânının cennet olduğu iletisini vermiştir. Şair, ölümden sonra yaşamın varlığına da inandığını şiirine yansıtmıştır.

“Nineler, nineler! Toplanın, gelin:

Yiğit evlatların düğünleri var!

Ak, yeşil melekler olmuşlar gelin,

Geçiyor cennete, bakan analar!” (Gündüz, 1334: 48).

Gündüz, bir başka şiiri, “Bir Güfte”de ise başında kimse olmayan öksüz millet için kahraman erlerin şehit olduklarını gururla anlatmıştır. Şair, şehitlerimizi unutmamız gerektiğini söylemiş ve onlar için her daim feryat etmemiz gerektiğini söylemiştir.

“Garip vatan şehit oldu evladın

Yükseklere götürerek şanını!

Öksüz millet! Hiç susmasın feryadın

Kahramanın feda etti canını” (Gündüz, 1334: 55).

Ziya Gökalp, “İlahi” isimli şiirinde şehitlerin acılarının unutulmaması gerektiği iletisini aktarmıştır. Şair, bu şiirde kin sözcüğünü kullanarak olumsuz bir duyguya çağrışım yapmıştır. Her ne kadar dönemin şartları göz önünde bulundurulursa da çocukların gelişiminde bu tür duygulara şiirlerde yer verilmemesi gerekir.

“Yüce Tanrı! Biz üç yüz bin şehidi,

Unutmadık, sinemizde kinler var!

Kadın, çocuk denilmedi kesildi;

Yemin ettik kalmayacak bir Bulgar!” (Gökalp, 2017: 101).

Ziya Gökalp, “Şehit Haremi” isimli şiirinin altına beşik sallarken notunu düşmüş ve şiirde şehit çocuğuna didaktik ifadeler kullanarak şiir üzerinden geleceğin emanetçileri çocuklara iletiler aktarmıştır. Şair, geleceğin emanetçileri olan çocukların hem şehit kanını yerde bırakmayacağını hem de vatani kurtaracaklarına vurgu yapmıştır.

“Uyu yavru, gözlerinde uyku var,

Sen büyürsen düşmanlara korku var,

Baban şehit, yüreğinde oku var,” (Gökalp, 2017: 118).

4.7. EVRENSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER

Edebî metinlerde evrensel kavramlara yer vermek o eseri bir milletin edebî ürünü olmaktan kurtararak tüm dünyaya mal eder. Globalleşen dünya ile birlikte edebî metinlerde evrensel iletiler içeren metinlerin kalıcılığı daha da artar. Milli Edebiyat Dönemi şiirlerinde az da olsa bu iletileri içeren kavramlara yer verildiği görülmektedir.

4.7.1. Özgürlük

Bazı değerler yeryüzünde herkes tarafından aynı şekilde yorumlanır ve benimsenir. Özgürlük de bu değerlerden biridir. Bütün toplumlarda özgürlüğün algılanışı birebir aynı olmasa da benzerdir. Bir insanın kendi iradesiyle hareket edip başka güçlere boyun eğmemesi özgürlüğü yaşam şekli haline getirdiğinin göstergesidir.

Milli Edebiyat Döneminde yazılan şiirlere baktığımızda özgürlük kavramının yer aldığı görülür. İ.Alaattin Gövsa, “Kurt Masalı” isimli manzumesinde çocuklara özgür olmanın önemli bir değer olduğunu sezdirmiştir. Şair, yeryüzünde en önemli hazinenin özgürlük olduğuna vurgu yapmıştır.

“...
Hazineler doldursalar koynuma
Tasma takmam hür alışmış boynuma” (Gövsa, 2010: 66).

Gövsa, “Namık Kemal” isimli şiirinde hürriyet kavramına değinmiş ve hürriyeti bize öğreten varlığından haberdar eden kişinin Namık Kemal olduğuna vurgu yapmıştır.

“Vatan, millet ne demek kimse yoktu fark eden;
Hürriyeti, vatani bize odur öğreten” (Gövsa, 2010: 60).

Ziya Gökalp, “Yeşil Boncuk” isimli şiirinde “Ben bir küçük çocuğum,”(Gökalp, 2017: 119) ifadesini kullanarak şiirinin öznesinin çocuk olduğunu göstermiştir. Şiirde çocuklara Türk yurduna özgürlüğün ne kadar yakıştığını söylemiştir. Şair, Türk yurdunun bağımsızlığını kazanmasıyla güzelleşmesine vurgu yapmıştır.

“Hürriyettir bezenmiş,
Yurdumuzu beğenmiş.
Elinde Türk bayrağı,
Gelmiş yaksın ocağı” (Gökalp, 2017: 119).

4.7.2. İnsanlığa Duyulan Sevgi

Tüm insanlığa sevgi duymak ve insanlığı koşulsuz bir şekilde sevmek büyük bir erdemdir. Din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin insanlığı sevip kucaklamak insan olmanın koşuludur. Bütün insanlığa sevgi duymak, ayırım yapmaksızın herkese hoşgörü ile yaklaşmak toplumun huzur içinde yaşamasını sağlar.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerine baktığımızda şairler ne kadar milliyetçi bakış açısıyla şiirler yazmışlarsa da insanın önemli bir değer olduğunu anlatan şiirler de kaleme almışlardır. Ali Ulvi Elöve, “Vazgeçtim” isimli şiirinde tüm insanlığı koşulsuz bir şekilde kabul etmek ve sevmek gerektiğini vurgulamıştır. Şair, kendisinin de bir âdemoğlu olduğunu, insanın olduğu yerde yaşam olduğunu ve o yerin cennet olduğunu içinde yaşayan insanların da melek olduğunu dile getirmiştir.

“...
Ne olacak? Ben bir âdem oğluyum:
Her yerde ki yaşama var, insan var,
O yer benim cennetimdir: melekleri insanlar!

İnsaniyet padişahım; ben de onun kuluyum...” (Elöve, 1959: 48).

Aka Gündüz’ün “Tohum” isimli şiirine baktığımızda şairin insanlığa duyduğu sevgi olumsuz bir boyuttadır. O insanlığa olan inancını yitirmiş gibidir. Şair insanlığın kısımlar yaptığına ve karanlığa sürüklendiğine değinmiştir.

“Ey koşan, boğuşan, öldüren insanlık!

Ruhunda tutuşan, nur değil: Karanlık!” (Gündüz, 1334: 109).

4.8. DİĞER İLETİLER

Diğer iletiler bölümü sevgi başlığı altında ele alınmıştır. Burada sevginin farklı boyutları tespit edilmiştir.

4.8.1. Sevgi

Diğer iletiler bölümünde sevgi başlığını ele aldık. Bu başlık altında anne sevgisi, tabiat sevgisi, hayvan sevgisi ve aile sevgisi ile iletiler tespit edilecektir. İnsanlar arasında olumlu ilişkilerin oluşmasını sağlayan en kuvvetli değer sevgidir. “Sevgi, insan olabilmenin ta kendisidir. Sevgisiz bireyler, ne kendi dünyalarında mutlu olabilirler ne de sağlıklı aileler kurabilirler” (Yaman, 2014: 224). Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerine baktığımızda şairler çocuklara insan sevgisi, anne sevgisi, hayvan ve tabiat sevgisi vs. aşılama çalışmıştır. Şiirlerde geçen vatan, insan, bayrak, dil ve Allah sevgisi farklı başlıklarda ele alınmıştır.

4.8.1.1. Tabiat Sevgisi

Tabiatı sevme, koruma ve bu yönde bilinçli olma toplumsal yükümlülüklerden biridir. Ağaçlar, hayvanlar ve diğer canlılar tabiatın vazgeçilmez unsurlarından biridir. Tabiatı korumak için içindeki bu canlılara zarar vermemek gerekir. Milli Edebiyat Dönemi şairleri şiirlerinde tabiatı koruma ve tabiat sevgisi ile ilgili iletilere şiirlerinde yer vermişlerdir. Şairler çocuklarda doğanın güzelliğine yönelik algı oluşturmaya çalışmışlardır.

Alaettin Gövsa, şiirinde tabiatın güzelliklerini bütünlük içinde vermeye çalışmıştır. Şair; dal, çiçek, çimen, kuzu, bağ ve meleşmek sözcükleriyle adeta zihinde bir kompozisyon oluşturmaya çalışmıştır.

“Küçücük dallara bir el sürünür,

Çimene pembe çiçekler dökülür,

Öteden bir kuzu, bir bağ gözüdür,

Ta uzakta meleşirler kuzular...” (Gövsa, 2010: 51).

M. Emin Yurdakul “Çiçekçiğim” şiirinde tabiatı zarar vermemek gerektiği iletilisini vermiştir. Şair çiçeği dalından ayırmanın zalimce bir davranış olduğunu söylemiştir. Çocukları böyle kötü bir eylem yapmama konusunda uyarmıştır.

“Sakın sizler, ayırmayın; bir çiçeği bir toprak,

Yetiştigi aziz bir yer üzerinden ayırmak

İşte, böyle azab veren zalim bir iş oluyor!” (Yurdakul, 1989: 63).

Tevfik Fikret, “Papatya” şiirinde çocuklarda tabiat algısı yaratmaya çalışmıştır ve bu yönde şiirinde iletiler aktarmıştır. Şair, baharın gelişiyile doğada meydana gelen güzelliklere değinmiştir.

“Bahar olsun da seyredin

Nasıl süsler bayırları,

Zümrüt gibi çayırları

Yüze gülen o nazenin

Gelin yüzlü papatyalar

Altın gözlü papatyalar” (Fikret, 2006: 38).

4.8.1.2. Anne Sevgisi

İnsanların hayatında önemli değerler vardır. Bunlardan en önemlisi de annelerimizdir. Bizi dünyaya getirip iyi bir insan olarak büyötmeye çalışan annelerimizi her daim sevmemiz ve ilgi göstermemiz gerekir.

İbrahim Alaettin Gövsa “Anne Sevgisi” şiirinde bir çocuğı konuşturunarak anne sevgisinin benzersizliğini ifade etmiştir. Şair, çocukların hayatlarında anne sevgisinin nasıl değerli olduğunu yine bir çocuğun dilinden aktararak bize anne sevgisinin önemini göstermiştir.

“Ne kadar çok sevdiğimi bilmezsin,

Belki beni sen o kadar sevmezsin...

-Neden oğlum?

-Çünkü yavrun ikidir;

Senin gönlün aşk ile çarpar,

Benim yalnız bir annem var” (Gövsa, 2010: 40).

Ali Ulvi Elöve, “Anne” şiirinde annelerimizi sevmemiz gerektiği iletisini aktarmıştır. Çocuk gelişiminde annenin rolü ve önemi vurgulanmıştır. Annelerin yaptığı fedakârlıklara değinmiş ve anneleri kutsal bir varlık olan meleklerle benzetmiştir.

“Hastalansan göz yummayıp kim ağlar:

Baş ucunda sana bakan ya kimdir?

-Annen, yavrum! Onda öyle yürek var

Ki razıdır, senin için can verir!

Anneciğin melek gibi bir insan!

Sev anneni, sev anneni her zaman!” (Elöve, 1959: 18).

M. Emin Yurdakul, “Anneciğim” şiirinde fedakâr annelerimizi üzmememiz gerektiğini çocuk diliyle anlatmıştır.

“...

Ben anneme acırım, onu üzmem, ağlatmam” (Yurdakul, 1989: 311).

Ziya Gökalp’in “Küçük Şehzade” isimli manzumesinde anne sevgisinin yüceliği konusunda çocuklara iletiler aktarmıştır. Küçük bir çocuğun anne sevgisi Kâbe sevgisi ile özdeşleştirilerek aktarılmıştır.

“...

Dedi: “Dayı, izin verin yine gideyim.

Validemi Kabe gibi tavaf edeyim;” (Gökalp, 2017: 76).

4.8.1.3. Aile Sevgisi

Çocuğun yaşama gözlerini açtığı ilk yer aile olduğu için aile sevgisi çocukta erken yaşlarda oluşturulmalı ve güçlü bağlar üzerine kurulmalıdır. Çocuk ailenin önemini bilmeli, aile bireylerine karşı sevgi ve saygı duyguları beslemelidir.

M. Emin Yurdakul, “Sofra Başı” şiirinde aile sevgisini ve aile ile geçirilen zamanların değerini anlatmıştır. Şair, aile ile paylaşılan zamanların güzelliklerini sezdirmiştir.

“...
Annem, babam, kardeşlerim, biz hepimiz
Bir sininin etrafına diziliriz;
Ben bu aziz vücutların arasında,
Gah dinlerim, gah söylerim, gah gülerim” (Yurdakul, 1989: 313).

4.8.1.4. Hayvan Sevgisi

Hayvanlar birer canlı olduğu için onlara zarar vermemek gerekir. Tıpkı insanların hakları olduğu gibi hayvanların da hakları vardır. Onlara zarar vermemek gerekir. Çocuklara küçük yaşlarda hayvan sevgisi aşılanmalıdır.

Ali Ulvi Elöve'nin “Kelebek” şiirine baktığımızda şair, çocuklarda hayvan sevgisi aşılamaya çalışmıştır. Elöve, çocuk dilini kullanarak hayvana yaklaşmaya çalışmıştır.

“-Oh ne süslü kelebek;
Üstü mavi, al benek!
Aman, tutsam şunu ben,
Hemen uçup gitmeden!” (Elöve, 1959: 63).

Ali Ekrem Bolayır, “En Zararlı Hayvan” isimli şiirinde hayvanlara zarar vermenin kötü bir eylem olduğunu sezdirmiştir. Şair, durup dururken hayvanlara zarar vermeye tepkisel bir şekilde yaklaşmıştır.

“Hele durup dururken bir

Hayvancığı ezmek nedir?” (Bolayır, 2010: 50).

4.8.1.5. Çocuk Sevgisi

Çocuklar geleceğe bırakılan en değerli hazinelerdir. Çocuklarımızı geleceğe en iyi yetiştirmek için el birliğiyle çalışmamız gerekir. Çocuklara değerlerimiz hakkında eğitim verilerek çocuğun köklerinden kopmalarına engel olmamız gerekir. Her çocuğa biricik ve değerli olduğunu göstermek gerekir. Çocukluk kavramının toplumsal hayatta yeni edinmeye başladığı Milli Edebiyat Döneminde şairler çocuklara duyulan sevgiyi dile getirmişlerdir. M. Emin Yurdakul “Çocuklar” isimli şiirinde çocuklara duyduğu sevgiyi ve bu sevgiden üstün bir sevgi olmadığını dile getirmiştir.

“ ...

Ey çocuklar, ben sizleri onlardan çok severim;

Yüzünüze her gün baksam yine doymaz gözlerim;

Şu dünyada sizler kadar sevecek şey bulamam;

Ah, sizlerden aldığımı hiçbir şeyden alamam” (Yurdakul, 1989: 98).

Araştırmanın “Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin içerik bakımından dağılımı nasıldır?” ikinci alt probleme yönelik bulgulara, Tablo-2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9’den ulaşılabilir.

Tablo 2: Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Çalışkan Olma	Saygılı Olma	Merhametli Olma	Fedakâr Olma	Oyun	(f)
M.Emin Yurdakul	2		2			4
Ali Ekrem Bolayır	3	2			1	6
Alaettin Gövsa	3	1	1			5
M.Âkif Ersoy	2		1			3
Tevfik Fikret	1		1		3	5
Ali Ulvi Elöve	1			1		2

Tablo 2 incelendiğinde örneklem olarak seçilen dokuz tane şairden altı tanesinin kişisel gelişimi destekleyen iletilere yer verdiği görülmektedir. Tablo-2 iletilerin sınıflandırılması açısından incelendiğinde çalışkan olma iletilerinin Tablo-2'deki söz konusu şairlerin hepsi tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. Saygılı olma iletilerinin Bolayır ve Gövsa'nın şiirlerinde yer aldığı anlaşıyor. Tablo-2'de en çok dikkat geçen nokta çocukların zihinsel ve psikomotor gelişiminde önemli olan oyun iletilerinin Tevfik Fikret tarafından daha fazla kullanılmasıdır. Dolayısıyla Fikret'in çocuk gelişiminde oyun oynamanın önemini farkında olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Birlik ve Beraberlik Bilinci Taşıma	Eğitime Önem Verme	(f)
M. Emin Yurdakul		1	1
Ali Ekrem Bolayır		1	1
Ali Ulvi Elöve	1	1	2
Tevfik Fikret		2	2
Ziya Gökalp	1	1	2

Tablo 3 incelendiğinde örneklem olarak seçilen şairlerin şiirlerine bakıldığında şairlerin toplumsal gelişimi destekleyen iletilerde eğitime önem verme konusundaki iletiye daha fazla önem verdiği görülür. Şairler toplumsal gelişimin eğitim yoluyla gerçekleşebileceğinin farkındadırlar. Birlik ve beraberliğe önem verme konusunda da iletilere yer verilmektedir.

Tablo 3: Ahlaki Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Doğruluk/Dürüstlük	Erdemli Olma	Hoşgörülü Olma	(f)
Ali Ulvi Elöve			1	1
Alaettin Gövsa	3	1	1	5

Tablo 4 incelendiğinde Alaettin Gövsa'nın ahlaki gelişimi destekleyen iletilere şiirlerinde yer verdiği görülmektedir. Doğruluk/Dürüstlük gibi kavramların ahlaki gelişimi sağlayan önemli değerler olduğu benimsenmektedir. Şairler erdemli olma ve hoşgörülü olma konusunda iletiler de aktarmaktadır.

Tablo 4: Dini Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Allah Sevgisi	İbadet	Dua	Sabır	(f)
M. Emin Yurdakul		1	1		2
Ali Ekrem Bolayır	2	1			3
Alaettin Gövsa	1	1			2
Ali Ulvi Elöve	1		2		3
M. Akif Ersoy				1	1
Tevfik Fikret		1			1
Aka Gündüz	1	3			4
Ziya Gökalp	1		3		4

Tablo 5 incelendiğinde Milli Edebiyat Dönemi şairlerinin dini gelişimi destekleyen iletilere sıkça yer verdikleri görülmektedir. Şairlerin dini değerlere önem verdiği görülmektedir. Şairlerimiz çocuklarda din algısı yaratmaya çalışmıştır. İslamiyet'in güzelliği, kutsal kitabımız ve ibadetlerimiz ile ilgili önemli iletiler verilmiştir. Dini inancın temellerinin çocuklukta oluşması sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 5: Ekonomik Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Tutumlu Olma	Üretmek	(f)
Ali Ekrem Bolayır		1	1
Ali Ulvi Elöve		1	1
Tevfik Fikret	1	1	2
Aka Gündüz		1	1

Tablo 6 incelendiğinde şairlerin ekonomik gelişimi destekleyen iletilere az da olsa yer verdikleri görülür. Dönemin içinde bulunduğu şartlar göz önünde

bulundurulduğunda ekonomik gelişimi sağlayan iletilerin önceliğe alınmadığı görülmektedir.

Tablo 6: Ulusal Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Bayrak Sevgisi	Dil Sevgisi	Türklük Bilinci	Vatan Sevgisi	Cesur Olma	Şehit Olma	(f)
Ali Ekrem Bolayır				2			2
Ali Ulvi Elöve	2		1	2	1		6
Aka Gündüz	1		4	4		2	11
Alaettin Gövsa	1		2	2	1		6
Ziya Gökalp	1		3		1	2	7
M.Emin Yurdakul		1	3	1	1		6

Tablo 7 incelendiğinde örneklem olarak seçilen şairlerin incelenen şiirlerinde ulusal iletilerin mevcut olduğu görülür. Döneme hâkim olan millilik kavramı vatan, dil sevgisi, cesur olma, bayrak sevgisi vb. şekilde farklı iletiler şeklinde şiirlere yansımaktadır. Aka Gündüz'ün ülkenin düşman işgali altından olmasından dolayı bu konuda özellikle iletilere yer verdiği söylenebilir. Şairlerimiz için vatan, dil, bayrak, şehitlik, Türk olma önemli değerlerdir. Farklı bakış açılarıyla iletilerin aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 7: Evrensel Gelişimi Destekleyen İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Özgürlük	İnsanlığa Duyulan Sevgi	(f)
Aka Gündüz		1	1
Alaettin Gövsa	2		2
Ali Ulvi Elöve		1	1
Ziya Gökalp	1		1

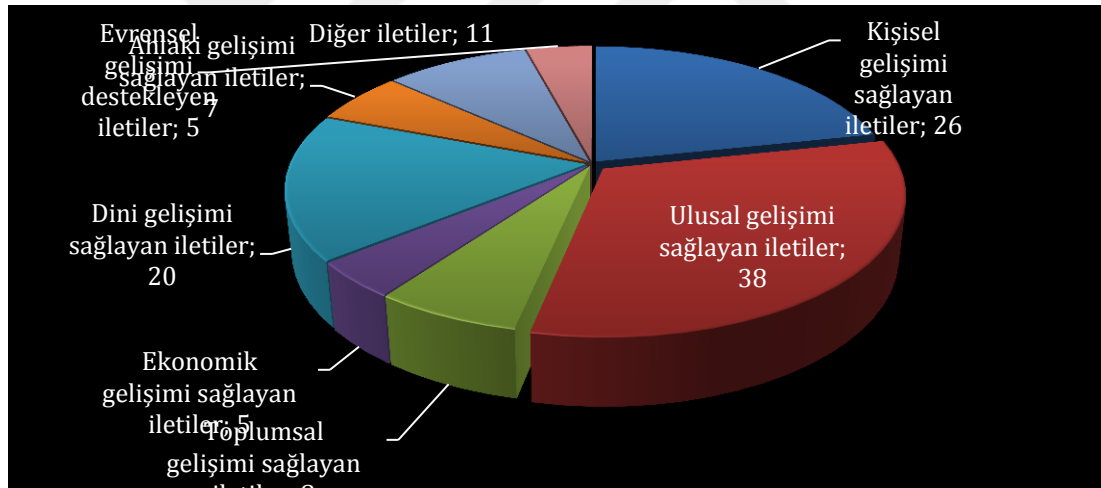
Tablo 8 incelendiğinde evrensel gelişimi destekleyen iletilerin de mevcut olduğu görülür. Milli Edebiyat Döneminde yeni anlaşılan bir kavram olan özgürlüğün de şiirlerde ileti olarak yer aldığı fark edilir.

Tablo 8: Diğer İletilerin Sınıflandırılması/ Dağılımı

Şair \ İleti	Tabiat Sevgisi	Anne Sevgisi	Aile Sevgisi	Hayvan Sevgisi	Çocuk Sevgisi	(f)
Alaettin Gövsa	1	1				2
Ali Ulvi Elöve		1		1		2
M.Emin Yurdakul	1	1	1		1	4
Tevfik Fikret	1					1
Ali Ekrem Bolayır				1		1
Ziya Gökalp		1				1

Tablo 9 incelendiğinde sevgi başlığı çerçevesinde şairlerin bu konuda iletilere yer verdikleri görülmektedir. Şairlerin farklı türde varlıklara duyulan sevgiyi anlatan eserler kaleme aldığı tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde diğer iletiler bölümünde özellikle M. Emin Yurdakul'un şiirlerinde daha fazla diğer iletilere yer verdiği görülmüştür.

Şekil 1: Milli Edebiyat Dönemi Şiirlerinde Geçen İletilerin Sınıflandırılma Oranları

İletilerin sınıflandırıldığı grafiği incelediğimizde döneme ismini veren millilik kavramının şiirlere çok fazla yansıdığı tabloda net bir şekilde görülmüştür. İncelenen şiirler neticesinde şairlerin milli bilinç oluşturmaya yönelik şiirler kaleme almaya çalıştığı tespit edilmiştir. İletilerin sınıflandırmasında önemli bir paya sahip olan diğer bir ileti kişisel gelişimi sağlayan iletilerdir. Çocukların kişilik gelişimini sağlayan iletilere de yer verildiği görülmüştür.

SONUÇ

Milli Edebiyat, çocuk şiirleri açısından önemli bir dönemdir. Dönemin şairleri, değerlerin gelecek nesillerde yaşatılmasını sağlamak için dönemin şartlarını yansıtan iletiler yönünden zengin şiirler yazmışlardır. Şairler bu şiirlerle çocukları bilinçlendirmeye çalışmışlardır. Bu dönemde özellikle milli değerler çocuklara aşılanmıştır. Şairler, en çok milli, dini ve ahlaki iletiler aktarmaya çalışmıştır.

Çalışmanın ilk etabında “Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Örneklem olarak seçilen şairlerin şiir kitaplarında geçen iletiler araştırmada temel alınan sınıflandırmaya bağlı kalınarak tespit edilmiştir. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletiler sınıflandırılmış örneklem olarak ele alınan şairlerin incelenen çocuk şiirlerinde ortaya konulan bulgular çerçevesinde şiirlerde farklı türde iletilere yer verdiği sonucuna varılmıştır. Çalışmanın ikinci etabında “Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinde geçen iletilerin dağılımı nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. İletilerin sınıflandırılması sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde iletilerin dağılımı grafik üzerinde belirtilmiştir. Döneme hâkim olan “millilik” kavramının ulusal düşünceyi geliştiren iletiler başlığı altında diğer iletilere nazaran daha çok yer aldığı tespit edilmiştir. Örneklem olarak seçilen şairlerin şiirlerinde geçen iletiler sınıflandırılıp şu sonuçlara varılmıştır:

Milli Edebiyat Döneminde yazılan çocuk şiirlerine genel olarak bakıldığında şiirlerde ulusal düşünceyi geliştiren iletilere sıklıkla yer verildiği görülür. Türk milletinin çetin bir savaş döneminden geçtiği bu dönemde şairlerin temel amacı, çocuklarda milli bilinç oluşturmaktır. Şiirler incelendiğinde örneklem olarak ele alınan şairlerin çoğu vatan temalı şiirler kaleme almıştır. İletiler sınıflandırıldığında çocuklar için yazılan şiirlerin ulusal, kişisel, dini ve ahlaki gelişimi destekleyen iletiler yönünden daha zengin olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen şiirler neticesinde iletilerin sınıflandırılması çerçevesinde Ali Ulvi Elöve'nin çocuk şiirlerinin iletiler açısından zengin olduğu anlaşılmıştır. “Çocuklara Neşideler” isimli şiir kitabında şair, çocukların gelişimine bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Bunun yanı sıra Ali Ulvi Elöve'nin çocuk şiirlerini konu bakımından belli bir kalıba koymadığı sonucuna varılmıştır. Onun şiirleri çocuklar için yazılan ilk

örneklerden olsa da şairin konu bütünlüğü açısından zengin iletilere yer verdiği görülmüştür. Örneğin şair, çocuğa sevgi iletisini aktarırken bunu bütünlük içerisinde vermiştir. Aile, vatan, doğa, din, hayvan gibi sevgi iletileri ayrı ayrı şiirlerde çocuk diline uygun olarak mısralara sindirmiştir. Başka bir deyişle şairin, çocuğun birçok varlığa, nesneye sevgi duyması gerektiği, düşüncesiyle şiirler kaleme aldığı sonucuna varılmıştır. Şair, evrendeki her şeyin bir bütün hâlinde sevilebileceğini sezdirmiştir. İncelenen şiirlerde çocukların kişisel gelişimine yönelik temaların daha yoğun geçtiği görülmüştür. Elöve, dönemin siyasi şartlarına da sırt çevirmeden milli mücadelenin önemini vurgulayan şiirler yazmıştır.

İbrahim Alaettin Gövsa'nın "Çocuk Şiirleri" kitabının incelenmesi sonucunda, şairin çocuklar için ileti yönünden zengin şiirler kaleme aldığı görülmüştür. Gövsa'nın şiirlerinde geçen iletiler sınıflandırıldığında şiirlerin iletiler açısından zengin olduğu görülür. Şiirler analiz edildiğinde şairin dönemin şartlarından etkilendiği açıkça görülür. Öte yandan şairin çocukların gelişiminde önemli olan konularda da şiirler kaleme aldığı tespit edilmiştir.

Servet-i Fûnun dönemi şairlerinden Tevfik Fikret Milli Edebiyat Döneminde çocuklar için yazdığı "Şermin" isimli şiir kitabıyla araştırmaya dâhil edilmiştir. Fikret'in şiirleri incelendiğinde çocukların pedagojik gelişimine ne denli önem verdiği görülmüştür. Şiirlerin incelenmesinden sonra şairin tema yönünden Milli Edebiyat Dönemi şairlerinden ayrıldığı görülmüştür. Şair, çocukların gelişiminde oyunun önemli olduğunu aktaran şiirler kaleme almıştır. Şair çocuk duyarlılığını yansıtan konuları ele alarak bunu çocuk diliyle şiirlerine yansıtmıştır. Bu dönemde yazılan çocuk şiirlerinin ilk örnekleri olmasına rağmen şairin çocuklara armağan ettiği bu kitap içerdiği iletiler açısından çocukların edebî zevkine uygundur. "Şermin" kitabındaki şiirler incelendiğinde şiirlerin milli bilinç oluşturmak amacıyla yazılmadığı anlaşılmıştır. Tevfik Fikret, yazdığı şiirlerle çocukların dünyasına hitap etmeye çalışmıştır.

Çalışmaya "Şiir Demeti" kitabıyla konu olan Ali Ekrem Bolayır'ın, farklı türde iletilerle şiirler kaleme aldığı görülmüştür. Çalışmada temel alınan sınıflandırmada Bolayır'ın çocuklar için yazdığı şiirlerin çoğunda iletilerin mevcut olduğu görülmüştür. Bolayır da Fikret gibi çocuk gelişiminde oyun oynamanın

gerekliliği düşünceyle oyun oynama temasıyla ilgili iletiler vermeye çalışmıştır. Şairin Milli mücadele ruhunu yansıtan şiirler de kaleme aldığı görülür.

Çalışmaya çocuklar için yazdığı şiirlerle konu olan diğer bir isim Mehmet Emin Yurdakul'dur. Yurdakul'un şiirleri incelenerek bu şiirlerden çocuklar için yazdığı şiirleri tespit edilmiştir. İncelenen şiirlerde şairin ulusal gelişimi destekleyen iletilere daha çok önem verdiği sonucuna varılmıştır. Şair, Türklüğüyle gurur duymuş ve bu gururu çocuklara aktarmak amacıyla şiirler yazmıştır. Şairin şiirlerinde belirgin olarak ele aldığı diğer bir ileti ise dindir. Şairin şiirlerini dini ve ulusal gelişimi destekleyen iletiler çerçevesinde oluşturduğu görülmüştür. Bu iki ileti şiirlerin genel çatısını oluşturmaktadır.

Çalışmaya "Bozgun" kitabıyla dâhil olan Aka Gündüz incelenen şiirler içerisinde Milli Mücadeleyi şiirlerinde en yoğun işleyen şairdir. Şairin çocuklar için yazdığı "Bozgun" şiir kitabı tarafımızca Osmanlıcadan latinize edilmiştir. Şairin incelenen şiirlerinde vatan sevgisi ve vatanın işgal altında olmasından dolayı duyduğu derin üzüntü belirgin bir şekilde görülür. Şair, çocuklarda vatan sevgisi ve bu sevgiye yönelik duyarlılık oluşturmaya çalışmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde şiirlerin vatan ve din algısı üzerinde temellendirildiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya alınan diğer bir şair Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy'un çocuklar için yazdıkları şiirler de iletiler açısından incelenmiştir. Ersoy'un "Safahat" isimli eserinde geçen şiirlerden çocuğa uygun olabilecek şiirler öncelikle belirlenmiştir. Akif'in belirlenen bu şiirlerinin incelenmesinden sonra şiirlerin içerik yönünden Akif'in kişiliğinden izler taşıdığı görülmüştür. Şair, özellikle ahlaki gelişimi destekleyen iletilere yer vermiştir.

Ziya Gökalp'in "Kızılelma" "Ala Geyik" ve "Altın Işık" isimli kitapları incelenmiş ve iletiler açısından uygun çocuğa uygun olan şiirler tespit edilmiştir. Dini ve milli duyguları içeren iletilerin şiirlerde daha yoğun olduğu görülmüştür. Gökalp, kendisi için bir ideoloji haline gelen Türklüğü çocuk şiirlerine de yansıtmıştır. Şair zihninde yarattığı ideal Türk çocuğunu şiirlerinde özne haline getirmiştir. Çocuk hem vatanına sadık hem de diniyle bütün bir kişilik haline getirilmiştir.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirleri iletiler yönünden sınıflandırıldığında iletilerin dengeli bir şekilde dağılmadığı anlaşılmıştır. Tespit edilen iletilerin kişisel, ulusal, ahlaki ve dini gelişimi destekleyen iletiler çerçevesinde oluşturulduğu sonucuna varılmıştır. Ali Ulvi Elöve, İbrahim Alaettin Gövsa ve Ali Ekrem Bolayır'ın şiirlerinin sınıflandırmada daha dengeli dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Şairin şiirleri incelendiğinde döneme hâkim olan millilik anlayışı şiirlere vatan, millet, Türklük, cesaret kavramları doğrultusunda yansımıştır. Çocuklara aşılacak istenen milli iletilere bakıldığında bunun daha çok bayrak ve vatan sevgisi olduğu anlaşılır. Vatan ve onu bütünleyen bayrak önemli bir değerdir. Öte yandan Türk olma ve Türklerin cesaretli olmaları da bir başka değerdir. Kısacası milli iletiler verilmeye çalışılırken vatanına, bayrağına ve ırkına saygı duyan bir çocuk tipi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra şiirlerde dini değerlerin göz ardı edilmediği fark edilir. Çocuklarda temeli sağlam bir din algısı oluşturulmaya çalışılmış olduğu söylenebilir. Bu iletileri ele alan şiirlerde daha çok sade bir dil kullanılmıştır. İncelenen şiirlerde kullanılan dilin çocukların anlayabileceği bir şekilde olduğu görülmüştür. Şairler, şiirlerinde Türkçeyi etkili bir şekilde kullanmıştır. Şiirlerde bazen coşkulu ifadeler kullanılarak dönemin verdiği olumsuz havadan sıyrılmaya çalışılmıştır. Çocuklara ahlaklı ve erdemli olmanın güzellikleri benimsetilmiştir. Sevgi, saygı, çalışkanlık ve hoşgörü gibi ahlaki değerler çocuğu anlayabileceği bir dille aktarılmıştır.

Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinin iletiler yönünden sınıflandırıldığı bu çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle bazı önerilerde bulunulmuştur:

1. Çalışma, hem Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerini inceleyecekler için hem de çocuklar için yazılmış şiirlerde geçen iletilerin sınıflandırılmasıyla ilgili araştırma yapacaklar için önemli bir kaynak olacaktır.
2. Çocuk kavramının önem kazanmaya başladığı Milli Edebiyat Döneminde yazılan çocuk şiirlerinin ilk örneklerinin dönemin şartlarının göz önünde bulundurulması araştırmanın sonucu açısından önemlidir.
3. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinin iletiler açısından sınıflandırılıp bu sınıflandırmanın da alt başlıklara ayrılarak incelenmesi iletiler açısından şiirlerin anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

4. Dönem hakkında araştırma yapacak olanlar bu dönemde yazılmış çocuk şiirlerinin incelenmesi sonucunda döneme hâkim olan bakış açısının yansımalarını daha net görebileceklerdir.
5. Milli Edebiyat Döneminde yazılmış çocuk şiirlerine Türkçe ders kitaplarında yer verilirse çocukların milli kültürü tanınması ve anlamlandırması sürecine katkı sağlayacaktır.
6. Milli Edebiyat Dönemi çocuk şiirlerinin iletiler yönünden sınıflandırılması şiirlerin öğretim sürecine dâhil edilmesi söz konusu olduğunda şiirlerin temalara dağılımını kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akçay, S. ve Baş, B. (2015). “Samed Behrengi’nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma” Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3 (3), 77-90.
- Akkaya, A. (2008). Mustafa Kutlu’nun Hikâyelerindeki İletiler ve Bu İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, Ş. (2011). Şiir Tahlili Teori-Uygulama. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Argunşah, H. (2012). “Milli Edebiyat”. Ramazan Korkmaz (Ed.).Yeni Türk Edebiyatı 1839-2000 (ss. 183-233). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2016). Çocuk Edebiyatı ve Kültürü. Ankara: Pegem Yayınları.
- Arpacı, Ö. (2006). Çocuk Kitaplarında İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimi (Sevim Ak Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arseven, T. (2005). “Mesaj Açısından Çocuk Kitapları”. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 10 (104-105), 42-52.
- Aslan, C. (2013). “Türkçe Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Sorunları Üzerine Çevrimiçi Paylaşım Alanlarındaki (Forum) İletilere Dayalı Bir Çözümleme”. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 5(1), 2254-2269.
- Atatürk Yüksek Kurumu. (2007). Türk Dünyası Edebiyat Tarihi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Banarlı, N. H. (2001). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C. 2. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Barış, G. (2011). Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayrak, Ö. (Ed). (2016). Sorularla Yeni Türk Edebiyatı. İstanbul: Kesit Yayınları.

- Bayraktar, D. H. (2008). “Muzaffer İzgü’nün “İçimde Çiçekler Açınca”, “Kaçak Kız” ve “Bütün Sabahlarım Senin Olsun” Adlı Romanlarında Soyut İşlemler Dönemi Çocuklarına Yönelik Eğitim Amaçlı İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilkan, A. F. (2005). “Çocuk Edebiyatı Kavram ve Mahiyet.” Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 10 (104-105), 1-7.
- Bolayır, A.E. (2010). Şiir Demeti. Özlem Fedai(Haz). İstanbul: Şule Yayınları.
- Cesur, E. (2015). Mavisel Yener’in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetişli, İ., Çetin, N., Doğan, A., Gür, A., Karataş, C., Demir, Ş.(2016). II. Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çağan, K. (2005). “Çocuk Edebiyatı ve İdeoloji”. Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 10 (104-105), 332-337.
- Çelik, A. (2009). “Atasözlerimizden Eğitim İletileri”. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 31, 43-59.
- Çıkla, S. (2010). Türk Edebiyatında Manzum Poetikalar (1860-1960). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Duymaz, R. (2011). Türk Edebiyat Tarihinde Milli Edebiyat Dönemi: (1911-1923). İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınları.
- Elöve, A.U. (1959). Çocuklarımıza Şiirler. İstanbul: Yeni Matbaa.
- Ercilasun, B. (2013). İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Erdal, K. (2016). “Keloğlan Masallarında Çocukların Eğitimine Yönelik İletiler”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5 (4), 1805-1822.

- Erdi, A. (2008). Türkiye’de 1980-1985 Ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma). Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdi, A. (2002). İpek Ongun’un “Bir Genç Kızın Gizli Defteri” Adlı Romanında Yer Alan Eğitim Amaçlı İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, M.A. (2010). Safahat. Sıtkı Çoban (Haz.). İstanbul: Kitapzamanı Yayınevi.
- Fikret, T. (2006). Şermin. Mustafa Çiçekler (Haz.). Cansu Yılmazçelik (Ed.). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Gündüz, A. (1334).Bozgun: Milli ve Vatani Şiirler. Kanaat Kütüphanesi.
- Gürel, Z. (2005). “Çocuk Eğitiminde ve Edebiyatında Bir Öncü: Kazım Karabekir Paşa”. Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 10 (104-105), 389-399.
- Gökalp, Z. (2006). Ala Geyik. Cemal Telci (Haz.). İstanbul: Simge Yayınları.
- Gökalp, Z. (2012). Altın Işık. Yasin Topaloğlu (Ed.). Ankara: Elips Yayınları.
- Gökalp, Z. (2017). Kızılelma. Halil İbrahim Şahin (Haz.). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gövsa, İ.A. (2010). Çocuk Şiirleri. Nazlı Rana Gürel ve Zeki Gürel (Haz.). Ankara: Cantekin Matbaası.
- Gülgönül, B. (2014). Bilgin Adalı’nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaplan, K. (2013). Hidayet Karakuş’un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaplan, M. (2012).Büyük Türkiye Rüyası.İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karaca, Ş. (2013). Türk Edebiyatında Çocuk. İstanbul: Kesit Yayınları.

- Kılıç, B. S. (2017). Beyazbulut Dergisindeki Kurgusal Metinlerde Karakterler Aracılığıyla Verilen İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Erzincan Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, U. (2010). Çeviri Çocuk Klasiklerinde Eğitici İletiler (Meb'in 2005 Yılında İlköğretim Öğrencilerine Önerdiği 100 Temel Eser Örneğinde). Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıran, Z. ve Kıran, A. (2012). Dilbilime Giriş. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kolcu, H.(2013). Türk Edebiyatında Hece-Aruz Tartışmaları. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Köse, S. (2011). Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" Serisindeki Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçük, E. E. (2005). İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda Okutulan Türkçe Kitaplarındaki Düz Yazı Metinlerinin Çocuğa Görelik İlkesine ve Metinlerin İçerdiği Eğitsel İletilere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mindivanlı, E., Küçük, B., Aktaş, E. (2012). "Sosyal Bilgiler Dersinde Değerlerin Aktarımında Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı". Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(3), 93-101.
- Okay, C. (1998). Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler 1850-1900. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- Okay, C. (2002). Meşrutiyet Dönemi Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Maya Ofset.
- Oktay, M. (2008). Aka Gündüz'ün Hayatı, Sanatı ve Eserleri Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özaslan, P. (2012). Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgider, D. S. (2010). "Türkiye ve İngiltere'de Çok Satılan Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve İçerik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması". Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sever, S. (2013). Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sınar Uğurlu, A. (2015). "Türk Çocuk Edebiyatında Yeni Bir İsim: Renan Özdemir'in Çocuk Romanlarındaki İletiler". Uludağ Üniversitesi. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (29), 299-308.
- Şimşek, T. (2005). "Çocuk Şiirleri". Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 10 (104-105), 219-230.
- Şirin, M. (2007). Çocuk Edebiyatı ve Kültürü "Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı". Ankara: Kök Yayıncılık.
- Taşkıran, E. (2016). Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tepeli, K. (2013). "Çocukların İstenmeyen Davranışlarına Karşı Annelerin Kullandıkları İletilerin Niteliksel Analizi". e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Humanities, 8(1), 138-158.
- Tolstoy. (2010). Din Nedir?. Zeynep Güleç(Haz). İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu (2011). "Türkçe Sözcük". Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uzuner Yurt, S. ve Şimşek, T. (2015). "Sevim Ak'ın Öykülerinin Eğitsel İletileri". Ana Dili Eğitimi Dergisi Journal of Mother Tongue Education, 4 (4), 474-488.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2012). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Yaman, E. (2014). Değerler Eğitimi/ Eğitimde Yeni Ufuklar. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yetiş, K. (2013). Dönemler, Problemler Şahsiyetler Aynasında Türk Edebiyatı II/1. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2007). Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, Y. (2010). Peygamberimiz ve Hoşgörü. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yurdakul, M.E. (1989). Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-1/Şiirler. Fevziye Abdullah Tansel (Haz.). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Yurtseven, H. (2011). MEB Onaylı 100 Temel Eserde Yer Alan Çeviri Kitaplardaki İletilerin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Uygunluğunun Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, A.H. (2011). "İletişimin Tanımı ve Temel Bileşenleri". Uğur Demiray (Ed.) Etkili İletişim (ss. 2-41). Ankara: Pegem Yayınevi.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Remziye ÇÖLGEÇEN
Uyruğu	Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri	29.03.1985/ Siverek/Şanlıurfa
E-Posta	remziyecolgecen@gmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Siverek Lisesi/Sözel	2002
Üniversite	Adıyaman Üniversitesi/Türkçe Öğretmenliği	2015
Yüksek Lisans	Adıyaman Üniversitesi/Türkçe Eğitimi	2018
Doktora		

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
3 yıl	MEB	Öğretmen

Yabancı Dil	İngilizce
-------------	-----------

Yayımlar	Yılmaz, M. ve Çölgeçen, R. (2017). Yahya Kemal'in Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Alaaddin Keykubat Üniversitesi, 18-20 Mayıs, Alanya.
----------	---